

SZERHIJCSUK JÚLIA, LATOR-PERDUK ILONA

Szerhijcsuk Júlia,
Lator-Perduk Ilona

OLVASÓKÖNYV

Tankönyv
az általános oktatási rendszerű tanintézetek
2. osztálya számára

*Ajánlotta Ukrajna Oktatási, Tudományos,
Ifjúsági és Sportminisztériuma*

Львів
Видавництво „Світ”
2012

УДК 821.511.141(075.2)
ББК 84(УГО)я7
С32

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
(наказ МОНмолодьспорту України від 07.02.2012 р. № 118)*

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Експертизу здійснював Інститут педагогіки НАПН України

Сергійчук Ю. П.

С32 Літературне читання. Угорська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням угорською мовою : підручник для 2 класу / Ю. П. Сергійчук, О. К. Лотор-Пердук. – Львів : Світ, 2012. – 160 с. : іл.
ISBN 978-966-603-768-1

УДК 821.511.141(075.2)
ББК 84(УГО)я7

ISBN 978-966-603-768-1

© Сергійчук Ю. П., Лотор-Пердук О. К.,
2012
© Лахненко В. І., ілюстрації, 2012
© Видавництво «Світ», макет, художнє
оформлення, 2012

Ukrajna kis állami címere
Ukrajna állami zászlaja

Ukrajna állami himnusza

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Refrén:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Szöveg: *Pavlo Csubinszkij*
Zene: *Mihajlo Verbickij*

Kedves kis olvasónk!

Szeretnénk, ha ezt a könyvet a barátodnak, útitársadnak tekintenéd. Olyan társnak, aki jóban, rosszban kitart melletted. Akihez bizalommal fordulhatsz örömdben, bánatodban. Aki mindig rendelkezésedre áll. Mert a jó könyv sohasem hagy cserben.

Jól olvasni azonban nem mindenki tud. Mint mindent, ezt is tanulnunk kell. Az olvasni tudás olyan tudomány, amelynek elsajátításához komoly segítséget nyújthatnak tanítóid, szüleid. Fordulj tehát hozzájuk bizalommal, és fogadd meg intelmeiket, tanácsaikat. Az irodalmi, népköltészeti, műköltészeti, ismeretterjesztő művek olvasásával, megértésével, elemzésével személyiséged gazdagodik. Az elmélyült, értő olvasást segítik az olvasmányok, versek utáni kérdések, feladatok. Önálló véleményed megformálása, elmondása is könnyebb lesz. A könyvek olvasásával ugyanis hihetetlen mértékben gazdagodik szókincsed. Használd hát ki az olvasókönyv adta lehetőségeket.

Reményeink szerint unaloműzőnek sem utolsó ez az olvasókönyv. Próbáld ki! Bátran lapozgass benne előre és hátra! Keresd a hangulatodnak, pillanatnyi érzéseidnek megfelelő költeményt, mesét, történetet vagy ismeretgazdagító olvasmányt. Ne feledd: az olvasás semmivel sem pótolható örömforrás. Meríts tehát minél gyakrabban ebből a forrásból, amelynek ízét, zamatát az emberen kívül egyetlen élőlény sem élvezheti.

Néhány jó tanács. Mindig vedd figyelembe a következő jeleket:

	Törd a fejed! Az olvasmányok utáni kérdések és feladatok jele ez, amelyek a tananyag elsajátítását könnyítik meg, de tartalmasabbá teszik a párbeszédet osztálytársaiddal is. Ezeket a feladatokat önállóan kell megoldanod.		Olyan feladat, amelyet párban kell megoldanod
			Olvasási és szövegértési szintfelmérő
			Hangutánzás
	Megjegyzendő fogalmak		Mit játszunk?
	Szómagyarázat (ide a számodra ismeretlen szavak kerültek)		Egy kis nyelvtan
	Rajzold le!		Erről tudnod kell!
	Népi bölcsességek, szólások, közmondások. Jegyezd meg őket!		Házi feladat

Örömteli munkát, jó szórakozást kívánunk!

I. ÚJRA AZ ISKOLÁBAN

HÍVOGATÓ

Gyerekek, gyerekek!
Iskolába jöjjetek!
Akár fiú, akár lány,
várja őt a tudomány!
Elő veled irka, táska...
Gyertek hamar iskolába!

Gárdonyi Géza

MIKOR SZERETEK ISKOLÁBA JÁRNI?

Érdekes, de amióta iskolába járok, a felnőtteket egyetlen dolog érdekli. Mindenki megkérdezi tőlem:

– Aztán, szeretsz-e iskolába járni?

Én először azt válaszoltam, hogy nem tudom.

Van, amikor szeretek iskolába járni, és van, amikor nem.

Amikor reggel kijövök a kapun, és végigmegyek az utcán az iskolatáskával, és mindenki látja rajtam, hogy én már iskolás vagyok, akkor szeretek iskolába járni.

Amikor Klári néni olyat kérdez, amire senki sem tud felelni, csak én, akkor szeretek iskolába járni.

Amikor Panni néni engem kér meg, hogy énekeljem el a többieknek a *Bújj, bújj zöld ágat*, akkor szeretek iskolába járni.

Ha én hajítom a legmesszebbre a kislabdát, és Magda néni azt mondja, ejha!, akkor szeretek iskolába járni.

És akkor is szeretek iskolába járni, mikor Klári néni felemeli a füzetemet és megmutatja a többieknek, hogy nézzétek, így kell ezt ügyesen megcsinálni!

Szóval sokszor szeretek iskolába járni. De van, amikor nem szeretek.

1. Mikor szeret a történet szereplője iskolába járni?
2. Te miért szeretsz iskolába járni?

MIKOR NEM SZERETEK ISKOLÁBA JÁRNI?

Amikor reggel csak az osztályban veszem észre, hogy otthon felejtettem a pálcikákat, akkor nem szeretek iskolába járni.

Amikor olyan sokáig kell egy helyben ülni, hogy a lábam már nem bírja, és elkezd magától dobogni a pad alatt, és rám szólnak, hogy ejnye, Dani!, akkor nem szeretek iskolába járni.

Amikor sehogy se akar vége lenni az órának, és muszáj egy picit harapnom az uzsonnámból, és a mögöttem ülő árulkodós rákezd, hogy tanító néni kérem, a Dani megint eszik, akkor nem szeretek iskolába járni. És ha a többiek nevetnek ezen, akkor pedig annyira nem szeretek, hogy majdnem sírok.

Meg olyankor se szeretek iskolába járni, mikor véletlenül nem arra figyelek, amire kell, hanem arra, ami jobban érdekel, és a Piri néni rám szól, hogy ejnye, Balázs, már megint nem figyelsz.

Mert ha én véletlenül nem figyelek, az azért még nem „megint”, és azonkívül Daninak hívnak. Csak ő téveszt össze folyton a Balázssal.

Hát ezért nem tudok én mit válaszolni arra, hogy szeretek-e iskolába járni.

Janikovszky Éva nyomán

1. Mikor nem szeret a történet szereplője iskolába járni?
2. Voltak-e neked kellemetlen iskolai élményeid?

VIRÁG VAGY FARKAS?

Két fiú ment hazafelé az iskolából, Szergejke és Mikola. Szergejke vidám volt. Három alkalommal szólította fel a tanító néni. Ötöst kapott.

Mikola viszont szomorú volt. Háromszor hívták ki a táblához. Rosszul felelt, és a tanító néni kettést írt az osztálykönyvbe. Sőt így szólt hozzá:

– Ha találkozom a mamáddal, elmondom neki, hogyan tanulsz.

Meleg, tavaszi idő volt. Ragyogott a napfény. A kék égen egy fehér bárányszerű felhő úszott. Szergejke gyönyörködött a felhőben és így szólt:

– Nézd, Mikola, milyen szép felhő? Olyan, mint egy fehér rózsza. Nézd, szétnyíltak a szirmai, milyen kedvesek! Mintha reszketnének a szélben.

Mikola hosszasan nézte a felhőt. Aztán így dörögött:
 – Hol vannak ott szirmok? És hol van ott rózsza? Olyan az a felhő, mint egy farkas. Nézd, ott, azon az oldalon van a feje. Most kiengedte a karmait. Mintha rá akarná vetni magát valakire.

A fiúk sokáig nézték a felhőt. Egyikük nyíló virágnak, másikuk dühös farkasnak látta.

Vlagyimir Szuhomlinszkij

1. Milyen volt a hangulata Szergejkének és Mikolának?
2. Mi okozta az eltérő hangulatot?
3. Hányszor feleltette a tanító néni Szergejkét és Mikolát?
4. Melyik kisfiú mamájával akart beszélni a tanító néni?
5. Keresd meg a szövegben azt a bekezdést, amelyikben Szergejke a bárányfelhőről beszél Mikolának!
6. Milyennek látta a bárányfelhőt Szergejke, és milyennek Mikola?

Mi lehetett az oka, hogy ugyanazt a felhőt másnak látta Szergejke, mint Mikola?

A BIRKA-ISKOLA

Egyszer volt egy nagy csoda,
 Neve: birka-iskola.

Ki nem szólt csak bégetett,
 Az kapott dicséretet.

Ki oda se ballagott,
 Még jutalmat is kapott,
 Így hát egy se ment oda,
 Meg is szűnt az iskola.

Weöres Sándor

1. Miben különbözik a birka-iskola az igazi iskolától?
2. Miért szűnt meg az iskola?
3. Mondd meg, mely sorok rímelve egymással a versben!

*Melyik irka béget?
 Melyik kör négylábú?*

ELFELEJTŐ MESE

Kobak hétfőn otthon felejtette a ceruzáját, kedden a radírt, szerdán a vonalzót, csütörtökön a számtanfüzetet, pénteken a nyelvtankönyvet, szombaton a tanító néni megcsóválta a fejét:

– Legközelebb a fejed fogod otthon felejteni! – mert persze szombaton is otthon felejtett Kobak valamit, még-hozzá az ellenőrzőjét.

Vasárnap a tanító néni beszélt Mamával, hogy mit, nem tudni, de Mama hétfőn kifelejtette a levesből a sót, kedden a paprikásból a paprikát, szerdán a palacsintából a lekvárt, csütörtökön a töltött káposztából a húst, pénteken a vajás kenyérről a vaját, szombaton megcsóválta a fejét:

– Legközelebb a fejemet fogom a konyhában felejteni – mert szombaton meg a rakott krumplit felejtette Mama a sütőben, míg jól oda nem égett.

Vasárnap elmentek sétálni.

– Menjünk csónakázni! – ugrándozott Kobak, de Mama elfelejtett jegyet váltani, és jegy nélkül nem lehet csónakázni.

– Vegyünk fagyaltot! – kiáltott fel Kobak, de Mama elfelejtett pénzt hozni magával.

– Menjünk haza! – szomorodott el Kobak, de Mama elfelejtette, merre kell hazamenni.

Mikor egy útkereszteződéshez értek, elfelejtette, hogy jobbra kell fordulni vagy balra. Mikor a villamoshoz értek, elfelejtette, hogy az út jobb oldalán kell felszállniuk vagy az út bal oldalán. Így aztán először eltévedtek, másodszor órákon át kanyargott velük visszafelé a villamos, harmadszor este lett, mire hazaértek.

– Legközelebb a fejemet felejem itthon! – mondta otthon Mama, és Kobak egyszerre megértette, hogy miért hiányzott hétfőn a levesből a só, kedden a paprikásból a paprika, szerdán a palacsintából a lekvár, csütörtökön a töltött káposztából a hús, pénteken a vajas kenyérről a vaj, hogy szombaton miért égett oda a rakott krumpli, és vasárnap miért tévedtek el.

Ezért senki se csodálkozzon azon, hogy hétfőn Kobak nem felejtette otthon a ceruzát, kedden a radírt, szerdán a vonalzót, csütörtökön a számtanfűzetet, pénteken a nyelvtankönyvet, szombaton nem csóválta meg a tanító néni a fejét, és nem mondta többet:

– Legközelebb a fejed fogod otthon felejtetni! – mert Kobak nem felejtette otthon többet az ellenőrzőjét.

Hervay Gizella

1. Olvasd el az első bekezdést! Sorold el, mikor mit felejtett otthon Kobak!
2. Mit mondhatott a tanító néni Kobak édesanyjának vasárnap?
3. Mi történt a kisfiú édesanyjával hétfőtől szombatig?
4. Miért nem sikerült a vasárnapi kirándulás?
5. Sorold el, mit felejtett el a kirándulás során az édesanya!
6. Mit értett meg Kobak, amikor hazamentek a kirándulásról?

Hogyan változott meg Kobak a mese végén? Írd le!

ELŐBB A BEGYÜNK – AZTÁN AZ ESZÜNK

Tudományokra akarta adni egyszer a fejét a tyúk s a lúd. Beiratkoztak az iskolába. Szégyellték, hogy mindenki rajtuk fenje a nyelvét. Hányszor hallhatták szégyenkezve:

–Annyi esze sincs, mint egy tyúknak.

–Buta, mint egy liba.

Vagy egyenesen:

–Buta liba.

Hát ebből elég volt, határozták el. S a hátukon táskával elindultak az iskola felé. De alig billentek át az útszéli sáncon, a hosszú nyakú lúd elgágintja magát, s már fordul is vissza a sánc martjára.

– Ku-ku-kukac, ha nem egyéb – gágogja boldogan.

– Abbizony a mindenét! – kárálta a tyúk is nem minden irigység nélkül, amikor látta az ízletes falatot eltűnni a kolléga csőrében.

– De-de, még egy, de-de, még egy – fordult most már egészen vissza a lúd.

Erre a tyúk is félrekaparintott egy kis követ, s hát ő is talált egy csimaszt. Esős, nyirkos idő volt, hernyókat, csimaszokat nevelő. És ez lett a veszte a két iskolába igyekvőnek. De már nem is igen igyekeztek.

A lúd még a táskát is ledobta a sánc martjára.

– Előbb a begyünk, ráér a fejünk.

– Rá, rá, rá – kiáltotta a tyúk is boldogan, s ő is szépen kibújt a táska alól, s elkezdett kapirgálni.

Tömték a begyüket.

Tömték. De mire teletömték, már délre járt, s vége volt arra a napra az iskolának. „No majd holnap, holnap majd előbb a fejünk, s csak aztán a begyünk” – fogadkoztak. De aztán a fogadkozásnál maradtak, mert másnap reggel, még ki sem léptek a kapun, amikor a tyúk talált egy csimaszt, és erre a lúd is keresgélgni kezdett. Megint csak azt mondták:

– Előbb a begyünk. Ráér a fejünk.

– Ráér, rá, megtelni.

Így aztán mai napig buta a lúd, és tyúkeszű a tyúk. S az is marad most már egész a serpenyőig vagy a leve-sestálig.

Kányádi Sándor

sánc martja – árok partja; **csimasz** – cserebogár lárvája; **lárva** – átalakulással fejlődő állat fejlődési alakja

1. Miért iratkozott be a lúd és a tyúk az iskolába?
2. Hogyan csúfolták a két szárnyast?
3. Mi történt velük, amikor elindultak az iskolába?
4. Mit mondott a lúd, amikor ledobta a táskáját?
5. Hogyan fogadkoztak az iskolakerülők, amikor dél lett?
6. Miért nem tartották meg, amit megfogadtak?

Annyi esze van, mint a tyúknak.

Munka után ízes az étel.

(Munka után jólesik, ízlik az étel.)

Munka után édes a pihenés.

(Munka után jólesik a pihenés.)

HOGYAN TANULT MEG A KISMALAC BESZÉLNI?

Bácsi: Egyik nap észrevettem, hogy egy pöttöm lányka beszélni tanít egy kismalacot.

Kislány: Malackám, mondd: *ma-ma!*

Kismalac: Rőf-rőf-rőf.

Kislány: Malackám, mondd: *pa-pa!*

Kismalac: Rőf-rőf-rőf.

Kislány: Mondd, malackám: *fa!*

Kismalac: Rőf-rőf-rőf.

Bácsi: Tudod mit? Tanítsd könnyebb szóra a malackát!

Kislány: Van ennél könnyebb szó?

Bácsi: Én tudok egyet. Kérd meg a malackát, mondja azt, hogy *rőf-rőf!*

Kislány: Kérlek, malackám, mondd azt, hogy: *rőf-rőf!*

Kismalac: Rőf-rőf.

Kislány: No végre! Mégiscsak megtanult beszélni a malacka!

Pantyelejev nyomán

1. Kik a mese szereplői?
2. Milyen szavakra tanította a kislány a kismalacot?
3. Melyik szót tudta kimondani a kismalac? Vajon miért?
4. Olvasd el a kislány utolsó mondatát! Valóban megtanult beszélni a malacka?

Adjátok elő a történetet szereposztásban!

Találj ki te is egy hasonló mesét egy másik állatszereplővel!

OLVASÁSI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI SZINTFELMÉRŐ

A VADGALAMB ÉS A SZARKA

Egyszer a vadgalamb arra kérte a szarkát, hogy tanítsa meg őt a fészekrakásra. Mert ebben a szarka igen nagy mester ám! Olyan fészket tud csinálni, hogy ahhoz hozzá nem fér a héja!

A szarka szívesen elvállalta a tanítást. Fészekrakás közben, míg egy-egy gallyat a helyére illesztett, mindig mondogatta a maga módján:

– Csak így, csak úgy! Csak, csak, csak!

A vadgalamb pedig egyre azt felelgette erre:

– Túúdom, túúdom, túúdom!

A szarka elhallgatta ezt egy darabig, de utoljára megharagudott.

– No, ha tudod, hát csináld! – mondta, és otthagytta a félig rakott fészket.

A vadgalamb fészke azóta is ilyen. Nem tanult meg többet ebből a mesterségből.

héja – ragadozó madár

Válaszolatok a kérdésekre:

1. Kik a mese szereplői?
2. Milyen fészket tud rakni a szarka?
 - a) könnyen széthullik
 - b) nem fér hozzá a héja
 - c) kiesnek a kis szarkák
3. Hogyan tanította a szarka a vadgalambot fészekrakásra?
 - a) kelletlenül
 - b) morcosan
 - c) szívesen
4. Hogyan viselkedett a vadgalamb?
 - a) türelmesen
 - b) türelmetlenül
5. Miért hagyta abba a szarka a fészekrakást? Keresd meg a helyes választ!
 - a) mert a szarka lusta madár
 - b) mert megelégtelte a vadgalamb tudálékosságát
 - c) mert elfelejtette, hogyan kell tovább rakni a fészket
6. Megtanult-e a vadgalamb fészket rakni? Keresd ki a szövegből a választ!
7. Mit csinál a szarka?
 - a) károg
 - b) trillázik
 - c) csörög
8. Mit csinál a vadgalamb?
 - a) vijjog
 - b) csivitel
 - c) bűg
9. Kire illik ez a szólás? Mikor szoktuk mondani?
Úgy ért hozzá, mint vadgalamb a fészekrakáshoz.
10. Mi a tanulsága a mesének?

MIT JÁTSSZUNK?

Fogócska

Jóska, Panni és Pista kedvenc játékaikról beszélgetnek. Pista legkedvesebb játéka a fogócska. A fogót kiszámolóval jelölik ki.

Pista mond is nyomban egyet:

*Éni, péni, jupiténi,
Effer, geffer, guminéni.
Ipsziló, ipsziló,
Te vagy a fogó!*

Jóska is ismer egy kiszámolót:

*Ettyem-pettyem, pitypalárom,
szól a rigó kiskorában,
hess, hess kismadár,
szállj a rózsafára,
ingó-bingó rózsa,
te vagy a fogócska!*

Fogócskázás közben bosszantani is lehet az ügyetlen fogót. Panni ilyen bosszantókat ismer:

*Ilyen cica mellett,
Aludni is lehet.*

*Ez a cica olyan rest,
Nem eszi meg a rétest!*

1. A kiszámolók közül az egyik értelmetlen szavakból áll. Melyik az?
2. Gyűjts kiszámolókat! Versenyezzetek, ki tud többet!

II. VILÁGGÁ MENT A NYÁR

NYÁRI RAJZ

Hogy mit láttam? Elmondhatom.
De legjobb, ha lerajzolom.

Megláthatod te is velem,
csak nézd, csak nézd a jobb kezem.

Ez itt a ház, ez itt a tó,
ez itt az út, felénk futó,
ez itt akác, ez itt levél,
ez itt a nap, ez itt a dél.
Ez borjú itt, lógó fülű,
hasát veri a nyári fű,
ez itt virág, ezer, ezer,
ez a sötét gyalogszeder,
ez itt a szél, a repülés,
az álmodás, az ébredés,
ez itt gyümölcs, ez itt madár,
ez itt az ég,
ez itt a nyár.

Majd télen ezt előveszem,
ha hull a hó, nézegetem.

Nézegetem, ha hull a hó:
ez volt a ház, ez volt a tó.

Nemes Nagy Ágnes

1. Olvasd el figyelmesen a verset! Sorold fel emlékezetből mindazt, aminek látszania kell a nyári rajzon!

Rajzold le egy nyári élményedet!

SZEPTEMBER

Zú, zú, zú,
az ősz szele fú,
várja már a cinegét
jó meleg odú.

Hu, hu, hu,
huhog az uhu,
hűs esőben ázik minden
város és falu.

Kár, kár, kár,
szól a varjúsáj,
délre szálló felhők után
elfutott a nyár.

Székely Dezső

fú – fúj;

uhu – nagy fülesbagoly

1. Számold meg, hány versszakból áll a vers!

2. Kik a szereplői?

3. Mit tudtál meg a cinegéről?

4. Mondd meg a vers alapján, milyen az időjárás szeptemberben!

Olvasd el, milyen hangot ad a szél, az uhu és a varjú!

VILÁGGÁ MENT A NYÁR

Nyugtalanul aludt az éjszaka a nagy bükkfa. Nem is aludt jóformán, csak sóhajtozott. Alig várta, hogy megvirradjon.

Hunyorogva nézett szembe a kelő nappal.

– Bikmakk, bikmakk! – ébredtek a mókusok is vígan ugrándoizva.

Maga alá tekintett az öreg erdő. S hát mit kell látnia: csupa makk, frissen hullott bükkmakk az avar. Annak örültek így a mókusok.

– Bikmakk, cseremakk, mogyoró! – ujjongták a mókusok.

S az öreg erdő látta, hogy magányos társa, a tölgy is, amott a tisztáson, tanácstalanul tekint körül.

– Mi történt, szomszéd? – szólt át a bükkerdő a tölgyfának.

– Világgá ment a nyár – felelte a tölgy helyett a mogyoróbokor.

– Világgá, világgá ment – sóhajtott most már a tölgy is.

S már látták is mindannyian a nyár lába nyomát végig a patak mentén húzódó hosszúkás réten.

Kikerics virított mindenütt a nyár nyomán.

Füttyszót is hallottak. S látni vélték, mintha egy úrfi forma ugrált volna kikericsről kikericsre, de olyan könnyedén,

hogy a finom szirmok meg se rezzentek alatta. Makkot, mogyorót csörgetve táncolt a falu felé.

Az ősz volt.

Bizonyára a diószüretre sietett.

Kányádi Sándor

kikerics – lilásan rózsaszín virágú hegyvidéki növény

1. Sorold fel a mese szereplőit!
2. Mi változott meg a természetben, amikor felébredtek az erdő fái?
3. Minek örültek a mókusok?
4. Melyik virág jelezte, hogy elmúlt a nyár?
5. Milyen évszak következik a nyár után? Mit olvastál róla a szövegben?
6. Sorold fel az évszakok neveit!

Miről beszélgettek az erdei növények? Olvassátok el szerezposztásban!

ŐSZKÖSZÖNTŐ

Szállj, szállj,
ökörnyál, –
jön az ősz,
megy a nyár.

Megy a nyár, a nevetős,
komolykodva jön az ősz,
csillámló derekkal,
sárga levelekkel,
szőlővel, mosolygóval,
fűre koccanó dióval.

Csanádi Imre

ökörnyál – szálló pókfondadék

AZ ÖKÖRNYÁL

Laci kirándulni ment a nagybátyjával. Egy margarétán egy pók éppen egy poszméhet támadott meg.

– De furcsa pók! – kiáltotta Laci. – Ahogy megzavartam, oldalvást menekül, mintha nagy, kövér potrohát alig bírná vonszolni. Mi a neve?

– Ez egy karolópók. Éppen olyan fehér színű, mint a margaréta. De nem ez a fő nevezetessége.

– Hanem mi?

– Ez a pók messziről jött vendég, az első léghajós.

– Ne mondd! – csapta össze tenyerét Laci. – Hát az meg hogy lehet?

– Napsütéses őszi napokon a fiatal karolópókok magasan kiemelkedő ágakra másznak, és hosszú fonalakat eregetnek a szélbe. Végüket a gallyhoz erősítik, s csak akkor harapják el, ha már elég hosszú a keletkező hurok. Majd szívósan belekapaszkodnak, s együtt úsznak a fuvallat szárnyán. A nép ezt a különös, fehér fonalat ökörnyálnak nevezi. Néha igen nagy utakat tesznek meg így a pókok. Rendkívül nagy számban rajzanak, de viszontagságos útjukon sok elpusztul közülük.

Turcsányi Ervin nyomán

margaréta – sárga közepű, fehér szirmú virág; **poszméh** – szőrös testű, sárga csíkos rovar, sok helyen dongó a neve; **potroh** – rovarok hátsó, hasi része; **fuvallat** – szellő; **rajzik** – rovarok tömege nagy számban röpül

1. Milyen pókról van szó az olvasmányban?
2. Miért nevezik a pókot *léghajós*nak?
3. Olvasd el azt a mondatot, amelyben szerepel az *ökörnyál* szó!
4. Mire való az ökörnyál?
5. Olvasd el azt a bekezdést, amelyből megtudjuk, hogyan repül a karolópók!
6. Adj más címet az olvasmánynak!

Magyarázd meg az *eregetnek* és az *úsznak* szavak értelmét!

ITT VAN AZ ŐSZ, ITT VAN ÚJRA...

Itt van az ősz, itt van újra,
S szép, mint mindig énnékem.
Tudja isten, hogy mi okból
Szeretem? de szeretem.

Kiülök a dombtetőre,
Innen nézek szerteszét,
S hallgatom a fák lehulló
Levelének lágy neszét.

Mosolyogva néz a földre
A szelíd nap sugara,
Mint elalvó gyermekére
Néz a szerető anya.

És valóban, ősszel a föld
Csak elalszik, nem hal meg;
Szeméből is látszik, hogy
Álmos ő, de nem beteg.

Levetette szép ruháit,
Csendesen levetkezett;
Majd felöltözik, ha virrad
Reggele, a kikelet.

Aludjál hát, szép természet,
Csak aludjál reggelig,
S álmodj olyakat, amikben
Legnagyobb kedved telik.

Petőfi Sándor (részlet)

1. Mit tudunk meg a költőtől az első versszakban?
2. Honnan figyeli Petőfi a természetet?
3. Milyen jelei vannak az ősz közeledtének?
4. Mihez hasonlítja a napot és a földet a költő a harmadik szakaszban?

A költő úgy beszél a földről, a természetről, mintha élő ember, élő személy lenne.

Keresd ki azokat a szavakat, amelyek csak az emberre jellemzőek!

Az ilyen szavakra, kifejezésekre gondolunk: a nap *mosolyog*, a föld *elalszik*.

Ezeket nevezzük **megszemélyesítésnek**. Folytasd a sort!

Mit kíván a költő a természetnek az utolsó versszakban?

DIÓ

Azt fütyüli a rigó,
megérett már a dió.
Le kell verni mind a fáról.
Öregapó diót zsákol.
Hív anyóka. Jó ebéd lesz.
Gőzölög a diós rétes.

Galambosi László

1. Mit tudunk meg a vers első két sorából?
2. Miről szól a vers középső két sora?
3. Miről szól a vers befejező két sora?
4. Magyarázd meg a vers negyedik sorát!
5. Adj más címet a versnek!

Figyeld meg a verssorok végét! Mondd meg, mely sorvégek hangzása hasonló!

A hasonló hangzású sorvégek a **rímek**.

HOL VAN A FECESKE MEG A GÓLYA?

Ugyan hol látni ilyenkor fecskét vagy gólyát? Elmentek olyan országba, ahol meleg van.

De nemcsak a hideg elől mennek el, hanem azért is, mert itthon nem lenne mit enniük. A sok apró bogár, amivel a fecske táplálkozik, rég elrejtőzött. A vizek pedig, ahonnan a gólya él, hamarosan befagynak.

Igen nagy utat tesznek ám meg ilyenkor a madarak! Mert nem egy macskaugrásnyira van az az ország, ahová mennek! Amikor fölkerekednek, olyan magasan szállnak, hogy néha még a felhőket is eléri.

Ősszel mindig tele van a levegő vándorokkal, utazó madarakkal. Mert nemcsak a fecskék meg a gólyák kelnek útra, hanem a darvak, a vadludak, a vadvacsorák, a fürjek meg a pacsirták is. Útközben csak ritkán szállnak le megpihenni.

Bizony, sok madár vész el, amikor a tenger fölött vihar éri őket! Szegény madarak!

De nem érzik jól magukat idegenben sem, hiszen a mi hazánk az ő hazájuk is. Ott, a távolban nem rak fészket egyikük sem. Csak búslakodnak, szomorkodnak szegények; a tavaszt várják, hogy visszajöhessenek igazi otthonukba.

Sohasem tévednek el, falujukat, fészküket éppen úgy ismerik, mint az embereket is. Titeket is ismer a magatok fecskéje, gólyája. Lehet, hogy ott messze idegenben ilyenkor éppen rólatok beszélnek egymás között.

Gárdonyi Géza nyomán

1. Miért nevezzük a fecskét és a gólyát utazó madárnak?
2. Milyen költöző madarakat ismersz?
3. Mi az oka annak, hogy a madarak nagy része vándorolni kényszerül?
4. Milyen veszélyek leselkednek rájuk útközben?
5. Hol raknak fészket a költöző madarak?
6. Hogyan érzik magukat a madarak idegenben? Olvasd el az erről szóló bekezdést!

Írd le azoknak a madaraknak a nevét, amelyek télen is velünk maradnak! Mit tudsz róluk?

MACKÓMESE

Mackó brummog: irgum-burgum,
bundám rongyos, ezért morgom.

Elballagott a szabóhoz,
de a szabó pénzért foltoz.

A mackónak nincsen pénze,
elköltötte akácmézre.

Szegény mackó, mi lesz veled,
hogyha megjön a nagy hideg.

Csukás István

1. Miért kesereg a mackó?
2. Melyik verssel mutat rokonságot ez a költemény? Gondolj a cinegére!
3. Mi a két vers között a hasonlóság?

Mondd meg, mely hangok teszik mackóssá, dörögővé a verset!

Olvasáskor érzékeltesd hangoddal a medve rosszkedvét!

OLVASÁSI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI SZINTFELMÉRŐ

A CINEGE CIPŐJE

Vége van a nyárnak,
Hűvös szelek járnak,
Nagy bánata van a
Cinege madárnak.

Szeretne elmenni,
Ő is útra kelni,
De cipőt az árva
Sehol sem tud venni.

Kapkod fűhöz, fához,
Szalad a vargához,
Fűzfahegyen lakó
Varjú Varga Pálhoz.

Azt mondja a varga,
Nem ér rá most arra,
Mert ő most a csizmát
Nagy uraknak varrja.

Darunak, gólyának,
A bölömbikának,
Kár, kár, kár, nem ilyen
Akárki fiának!

Daru is, gólya is,
A bölömbika is,
Útra kelt azóta
A búbos banka is.

Csak a cinegének
Szomorú az ének:
Nincsen cipőcskéje
Máig se szegénynek.

Keresi, kutatja,
Repül gallyról gallyra:
– Kis cipőt, kis cipőt! –
Egyre csak azt hajtja.

Móra Ferenc

bölömbika – nádasokban élő, bömbölő hangú, varjú nagyságú madár

Válaszolj a kérdésekre:

1. Melyik évszakban történnek az események?
a) télen; b) nyáron; c) ősszel
2. Kik a vers főszereplői?
3. Mit szeretne a cinege?
a) maradni; b) elmenni; c) fészket rakni
4. Miért nem varr cipőt a cinegének a varjú?
a) nem akar; b) nem ér rá; c) elfogyott az alapanyaga
5. Mi a varjú neve? Jegyezd meg a helyesírását!
6. Folytasd: „Darunak, gólyának
A bölöm...”!
7. Sorold fel a versben szereplő vándormadarak nevét!
8. Miért szomorú a cinege éneke mind a mai napig?
9. Másold ki a versből azokat a szavakat, amelyeknek a kiejtése eltér az írásától!

10. Írd le azokat a szavakat, amelyek a varjú és a cinege hangját utánozzák!

MIT JÁTSSZUNK?

Bújócska

Bújócskázáskor is mondókákkal, kiszámolókkal választják ki a hunyót.

*Van nekem egy csodaszákom
Benne van a gazdaságom:
Labda, hinta, karika,
Piros rózsza, viola,
Alma, dió, mogyoró,
Te vagy, komám, a hunyó!*

*Egy, kettő, három, négy,
Az orrodra szállt egy légy.
Hogyha rászállt, kergesd el,
Mert a hunyó te leszel.*

A hunyó így fenyegetheti a bújókat:

*Bújj, bújj, itt megyek,
Tüzes lapátot viszek,
Egyet szólok, kettőt szólok,
Harmadikra rátalálok.*

*Én vagyok a hunyó,
Ti vagytok a bújók.
Akárhova bújjatok,
Mindenkit megtalálok,
Csizmadiadikics,
Gyertek elő ti is.*

dikics – cipészkés

1. Keresd meg az utolsó mondóka leghosszabb szavát!
2. Milyen más mondókákat ismersz? Mondd el őket!

III. SZERETED-E AZ ÁLLATOKAT?

MONDD, SZERETED AZ ÁLLATOKAT?

Mondd, szereted az állatokat?
A kutyát, macskát, csacsit, lovat
s a madarakat: a verebeket,
rigót, galambot, pintyeket,
akik a Földön veled élnek,
s bundájuk, tolluk melegében
nekik is van szívéük, csak éppen
nem beszélnek?

Mondd, szereted az állatokat,
s figyelted őket néhanap:
hogyan csinálnak, hogyan élnek,
s a maguk nyelvén mit mesélnek,
vagy miről hallgatnak, mikor komor
csöndjükbe burkolódzva ülnek,
és titokzatos, hallgatólag
külön világukba merülnek?

Rónay György
(részlet)

1. Te milyen állatokat ismersz?
2. Melyek a kedvenc állataid?
3. Elgondolkodtál-e már azon, hogy miről beszélgethetnek?
4. Szeretnél-e érteni a nyelvükön?

Miért kell védenünk az állatokat?

A FÉL KIFLI

Kocsit húzott a kis szamár a város szélén. A kocsin zsákok, a zsákokban krumpli. Talán nehéz volt, talán nem, a csacsi egyszer csak megállt. Ez még nem lett volna baj, pihenni mindenkinek szabad, még egy kis szamárnak is, csak hogy rossz helyen állt meg, útkereszteződésnél, ahol nagy volt a forgalom. Fuvaroskocsik, személy- és teherautók, autóbuszok, villamosok sorakoztak hosszan-hosszan, mind a csacsi miatt. Rettentő kiabálás, zajongás, csengetés, dudálás keletkezett, pokoli zűrzavar.

Ki gondolná, mit nem képes előidézni egy kis csacsi!

Gazdája, egy mérges öregember, persze nem tétlenkedett ezalatt. Szidta, ütötte teherhordozóját, de hiába, semmire sem ment vele. Emberek jöttek oda, egy rendőr is, mindnyájan biztatták a csökönyös állatot, szépen és haragosan, csöndesen és nagy hangon. Mikor látták, hogy nem boldogulnak, csípték, verték, fülét húzgálták, hátulját tolták, de a kis szamár, mintha odacövekeltek volna, meg sem moccant. A rendőr felírta a csacsi gazdáját, de az sem használt.

Az odasereglett kíváncsiskodók közt állt egy csöpp leányka is, aki kiflit majszolt. Nézte, nézte a kis szamarat, s

egyszer csak odamerészkedett, és fél kiflijét eléje tartotta. S ekkor, csodák csodájára, a kis állat, amelyet ütésekkel, biztatásokkal, ostorral és kiabálással nem lehetett mozdulásra bírni, most lassan lépegetni kezdett a kislány után, a kifli után.

Nyomban megindult a forgalom, gördültek a kocsik, futottak az autók, autóbuszok, csilingelve tovazörgött a villamos.

Helyreállt a rend.

A kis csacsi megkapta a fél kiflit.

Mindenki derűs, mosolygó szemmel nézett a kislányra, néhányan meg is simogatták.

Csak az ostor nézett rá haragosan, mert szégyenben maradt.

Fürtös Gusztáv

pokoli zűrzavar – erős zaj; **csökönyös** – makacs

1. Mi okozta a zűrzavart az úttesten?
2. Mondd el, ki hogyan akarta indulásra bírni a csökönyös szamarat?
3. Ki mentette meg a helyzetet? Meséld el, hogyan!
4. Mit gondoltok, miért indult meg a kislány után a kis csacsi?
5. Hogyan viselkedtek a kislánnyal a felnőttek?
6. Olvasd el a történet befejező mondatát! Mondd el, miért maradt szégyenben az ostor!

Fogalmazd meg a történet tanulságát!

*Nem használ a szó, ha a kéz nem jó.
Ne csak tudd a jót, hanem tedd is!
Mi neked nem jó, másnak sem jó az.*

Hogyan értelmezed az első közmondást?

MICÓ

A macskám itt heverész a kályhám előtt. Eszembe jut egy másik macska. Gyermekkoromban ismertem azt.

Legkedvesebb gyerekpajtásom macskája volt az, a Csordás Andrisé. Micó volt a neve. Sok mindent tudott az a macska. Ha Andris fütyült neki, előjött még a kertből is. Ha Andris négykézlábra állt és tovább fütyült, akkor Micó fölugrott a hátára, és dagasztott ottan, mint ahogy az asszonyok dagasztják a kenyeret.

Egyik nap épp hazafelé mentem az iskolából, amikor lángok csaptak ki az Andrisék házából. A harangot félreverték. Az emberek kannákkal, sajtárokkal rohantak a tűzhöz. De a lángok miatt közel se lehetett menni a házhoz.

A másik percben már az istálló tetejére is fölfutott a láng. Én mindent láttam. Az udvar sarkán álltam az utcán, a jajveszékelő asszonyok között.

Az istálló tetején nyitva volt az ajtó. Egyszer csak megjelenik benne a Micó macska. Abban a pillanatban jelent meg, amikor a láng a tetőre futott. A szájában az egyik kölyke lógott.

Aggodalmas szemmel nézett széjjel. Aztán háttal leereszkedett a falon. Letette a kölykét elének a földre.

Azután újra felszökött a Micó a falon, és megint megjelent egy kis kölykével. Azzal is lekúszott.

A láng akkor hirtelen elborította az egész tetőt. Recsegett, ropogott, pattogott a tető. A levegő szinte forrt az udvaron is.

De Micó mégiscsak megint fölfutott a falra. Keserves nyávogással ugrált ide-oda a lángok közt a fal peremén. Aztán egyszer csak egy nagy szökelléssel beugrott a lepedő nagyságú vörös lángok közé.

Vártuk, hogy előjön-e.

De nem jött elő többé.

Gárdonyi Géza

1. Mit tudott Andrisék macskája?
2. Mi történt Andrisék házával és istállójával?
3. Milyen hőstettet vitt véghez Micó?
4. Hány kölykét sikerült kimentenie a tűzből?
5. Mi lett Micó sorsa?

Mondd el, hogyan lehet elkerülni a tűz keletkezését!

Ne játssz a tűzzel!

Ahova a vörös kutya fekszik, fű többé ott nem nővekszik. Mi az? (Tűz)

Ha a kapun bekopog a fagy, a tél, körülötte minden ember elfér. Mi az? (Tűz)

Elöl tűz, hátul víz.

Rossz fát tett a tűzre.

Tűz próbálja meg a vasat.

Úgy ég a tűz, ha tesznek rá!

HASZNOS ÁLLATOK

Figyeljetek, gyermekek,
Mit tudatok veletek!

A ló ott ni, mit csinál?
Szekeret húz úgy munkál.
Hát az ökör mit mível?
Barázdát szánt ekével.
Tehén, kecske tejet ad,
S tojás van a tyúk alatt.
Nem főznek ott zsírtalan,
Ahol hízott disznó van.
Bégető juh gypájúja,
Selyembogár gubója,
Méh viaszka s méze is –
Jó és hasznos még az is.
Hát a kutya mit csinál?
Bakterságba sántikál.
Macska fogdos egeret,
Amely kárt tesz eleget.
Jegyezd meg hát, fiú, lány:
Hasznot hajt ím mindahány!
Mind jó, amit néked ád,
Légy hozzájuk jó tehát!

Mikszáth Kálmán

mível – művel, csinál; **selyembogár** – selyemhernyó; **gubó** – selyemhernyót körülvevő burok; **bakter** – éjjeliőr; **bakterságba sántikál** – éjjeliőri munkát végez; **ád** – ad

1. Számold össze, hány állatot tart hasznosnak az író!
2. Melyek azok az állatok, amelyeket te is ismersz?
3. Mely állatok ismeretlenek számodra?

Milyen hasznos állatok maradtak ki a felsorolásból?

MESE A LEGOKOSABB NYÚLRÓL

Egyszer volt, hol nem volt, egyszerű kis nyuszi volt. Szarvas és őz jó barátja, minden madár jó pajtása, így éldegélt békességben, a kis erdő közepében.

Így éldegélt, amíg egyszer meg nem halt a polgármester, a bölcs farkas, s eltemették, megsiratták, mert szerették. Az állatok összegyűltek, egy tisztásra települtek, éjjel-nappal tanakodtak, polgármestert választottak.

Róka mondta:

– Róka legyen!

Szarvas mondta:

– Szarvas legyen!

Őz kiáltott:

– Őzön a sor!

Teli faág, teli bokor, madár ült minden ághegyen, s kiáltották:

– Madár legyen!

Addig-addig tanakodtak, a végén majd hajba kaptak, míg egy nyúl szólt:

– Most az egyszer nyúl legyen a polgármester!

Erre elkezdtek kacagni.

– Nem tud az mást, csak szaladni, az árnyék is megkergeti, úgy megijed, hideg leli, ha ág zörren, rögtön szalad, vagy meglapul a fű alatt.

Most legyen okos az ember, ki lesz itt a polgármester?

Szól a bagoly az ághegyen:

– Az a fontos, okos legyen! Akár bátor, akár gyáva, ész legyen a kobakjába!

Mind így szóltak:

– Okos beszéd! Próbáljuk ki ki-ki esztét... Igen ám, de hogy próbáljuk?

Máris szólt a bagoly rájuk:

– Aki becsapja a rókát, az kiállotta a próbát!

Rajta, szarvas! Rajta, őzek! Lássuk, ki lesz a legbölcsebb! Ki fog győzni az észtornán? Ki tud kifogni a rókán?

Előbb az őz került sorra.

– Ide figyelj, ravasz róka! Felhők közt lakik az égen, sohasem járt erdőn, réten, mégis ő növeszt fűszálat, zöldbe borít bokrot, ágat...

Nevet csak ezen a róka.

– Ez aztán a nehéz próba! Jobban tudom, mint te magad, mi volna más, ha nem a nap!

Most a szarvas került sorra.

– Én aztán megfoglak, róka! Nincsen lába, mégis szalad, de mégis egy helyben marad...

Megint csak így szól a róka:

– Ez aztán a nehéz próba! Jobban tudom, mint te magad, mi volna más: folyó, patak!

Most a kis nyúl került sorra:

– Erre felelj, ha tudsz, róka: ha megfelelsz, most az egyszer te leszel a polgármester! Nincsen szárnya, mégis repül, fákon, bokrokon hegedül, ha nem repül, nincsen sehol, de mégiscsak van valahol, nincsen szárnya, nincsen lába, mégis a világot járja...

Töri is fejét a róka, ennek a fele se móka, hiába, no,
nincs felelet, mondd meg, nyuszi, hogy mi lehet!

Szól a nyuszi:

– Figyelj, róka! Hogy mi lehet? Mi más volna? Ismeri a
nyár s a tél, mi lehetne más: a szél!

Kis nyúl főzte le a rókát, ő állotta ki a próbát, az erdő-
ben akkor egyszer nyuszi lett a polgármester.

Egyszer volt, hol nem volt, egyszerű kis nyuszi volt,
hosszú füle, kurta farka, semmi furcsa nem volt rajta.

Zelk Zoltán

1. Mit tudunk meg a mese elején a kis nyúlról?
2. Milyen eseményre gyülekeztek az erdő állatai?
3. Sorold fel, ki szeretett volna polgármester lenni!
4. Miért kifogásolták az erdő lakói a nyúl jelentkezését?
5. Olvasd el, hogyan védte meg a nyulat a bölcs bagoly!
6. Hogyan akarták eldönteni, ki legyen a polgármester?
7. Mondd el az őz és a szarvas találós kérdését!
8. Milyen találós kérdéssel járt túl a nyúl a róka eszén?
9. Mivel fejeződik be a mese?
10. Hallgasd meg a mesét figyelmesen! Miért hasonlít a versekhez?

Mondjatok ti is találós kérdéseket egymásnak!

Keresd ki a hasonló végű szavakat, a rímet a meséből!

LEVENDULA ÁGASTUL

Levendula ágastul,
ugorj egyet párostul.
Azért adtam egyszer meggyet,
hogy velem is ugorj egyet.

Ejtsd helyesen!

egy – meggy

Mi a különbség a két szó helyesírása és kiejtése között?

A NYÚL LÁBA

Ezt a történetet az öreg Larion mesélte nekem.

Augusztusban vadászni indult a tó északi partjára. Az erdő lobbanékony volt, akár a löpor. Egy kisnyúl ugrott föl az öreg előtt, tépett volt a bal füle. Dróttal összekötözött vén puskájából rálőtt, de elvétette. A nyúl elfutott.

Ment tovább. De hirtelen nyugtalanság fogta el: dél felől, a Lopuhi-oldalról erős égésszag áradt. Fölkelt a szél. Egyre sűrűsödött a füst, már fehér takaróba vonta az erdőt, befödte a cserjést. Elnehezült a lélegzése.

Megértette, hogy erdőtűz támadt, s a lángok egyenesen feléje igyekeznek. A szél viharosra fordult. A tűz hihetetlen gyorsasággal rohant végig az aljnövényzeten. Amint az öreg mondotta, még a vonat sem menekülhetett volna ekkora tűz elől. Igaza volt: viharban harminc kilométeres sebességgel száguldott a láng.

Futásnak eredt a buckákon keresztül, megbotlott, elesett, a füst marta a szemét, mögötte már hallotta a lángok nagy sistergését, ropogását.

Már-már utolérte az öreget a halál, ott futott mögötte. Ekkor a lába előtt fölugrott egy nyúl. Lassan szaladt, húzta maga után a hátsó lábát. Az öreg most vette észre, hogy a nyúl lába megégett.

Örült a kis állatnak, mintha a vére lett volna. Öreg erdei ember lévén, tudta, hogy az állatok az embernél sokkal

jobban megérzik, merről támad a tűz, és mindig megmenekülnek. Igen ritkán pusztulnak el, csak akkor, ha a tűz körülzárja őket.

Követte a nyulat. Futott, s a könnye csordult a félelemtől. Fölkiáltott: „Várj, kedveském, ne rohanj oly igen sebesen!”

A nyúl kivezette az öregot a lángok közül. Amikor kijutottak az erdőből a tó partjára, a nyúl is, az ember is, mind a ketten összeestek a kimerültségtől. Az öreg aztán fölvette a nyulat, és hazavitte. Az állatnak megégett a hátsó lába meg a hasa. Később meggyógyította, és magához vette.

Ugyanaz a tépett fülű nyúl volt, amit elhibázott a vadászat során.

Konsztantyin Pausztovszkij

1. Mondd el, mi történt, amikor az öregember először találkozott a nyúllal!
2. Olvasd el a negyedik bekezdést! Mit tudtál meg az erdőtűzről?
3. Mit tett az öregember, hogy megmeneküljön?
4. Hogyan mentette meg az öreg Larion életét a sérült nyúl?
5. Mi történt velük, amikor kiértek a tó partjára?
6. Hogyan hálálta meg a nyúlnak az öregember, hogy megmentette az életét?
7. Miből jött rá Larion, hogy azt a nyulat akarta lelőni, aminek később az életét köszönhette?

Jótett helyébe jót várj.

Miért szalad gyorsan a mezei nyúl?

Mert a menekülés az egyetlen védelmi fegyvere. Nagyon gyorsnak és kitartónak kell lennie, hogy elmenekülhessen a róka vagy a kóbor kutyák elől. Az üregi nyúl is gyorsan szalad, de csak rövid ideig, mert ő ellenségei elől föld alatti vackába menekül. A mezei nyúl viszont, ha kutyák kergetik, több kilométert fut megállás nélkül, teljes sebességgel. Hosszú hátulsó lábai segítik, hogy a meredek hegyoldalon is fürgén szaladjon felfelé.

Schmidt Egon

A ZSIRÁF A FÉNYKÉPÉSZNÉL

Fénykép kellett a zsiráfnak,
fényképészhez ment vasárnap.

- Le tud engem fényképezni?
- Kérem!
- Szépen tud ön fényképezni?
- Szépen.
- És a képet most csinálja?
- Nyomban!
- Van-e hozzá masinája?
- Ott van!
- Nem fog a kép elmozdulni?
- Kár izgulni.
- És elférek majd a képen?
- Csak a fele fér rá, kérem.
- S mi lesz a másik felemmel?
- Hát, azt majd külön veszem fel.
- De remélem, nem lesz drága.
- Két kép ára.
- Hátha elférek egy képen!
- Semmiképpen!
- Nos, ha másképp nem megy:
rajta!

Csett: a lába.

Csett: a torka.

– Kész!

Fél meg fél az egy egész.

Uram, roppant vonzó rajta!

L. J. Kern

1. Hogyan fényképezte le a zsiráfot a fényképész? Milyen lehet ez a kép?
2. Mi a véleményed, hogyan beszél egymással a zsiráf és a fényképész?
 - a) durván, udvariatlanul;
 - b) szépen, udvariasan

Olvassátok el a verset szerepenként!

A HOSSZÚ NYAK

– Cseréljünk nyakat! – vetette föl Röfi, a kismalac Hosszúgallérnak, a zsiráfnak. – Én neked adom az enyémet, te nekem adod a tiedet.

– És minek neked az én nyakam? – kérdezte a zsiráf.

– Hát, nem jön rosszul... – felelte a kismalac. – Dolgozatírásnál például hosszú nyakkal könnyebb lemásolni a feladatot.

– És még minek?

– A moziban bármelyik helyről jól látnék.

– És még?

– A magas fákról is szedhetnék almát.

– Á, nem cserélek! – mondta Hosszúgallér. – Ha ez a nyak ilyen sok mindenre jó, akkor nekem is szükségem van rá!

Pljackovszkij nyomán

1. Miért akart nyakat cserélni a zsiráffal a kismalac?
2. Mit gondolsz, ismerte-e a hosszú nyak előnyeit a zsiráf?

Melyik szó illik a kismalacra, és melyik a zsiráfra? Kapcsold össze! Írd le!

	<i>ravasz,</i>	
	<i>okos</i>	
kismalac	<i>előrelátó</i>	zsiráf
	<i>élelmes</i>	
	<i>megfontolt</i>	
	<i>óvatos</i>	
	<i>lassú észjárású</i>	

A KUTYA-TÁR

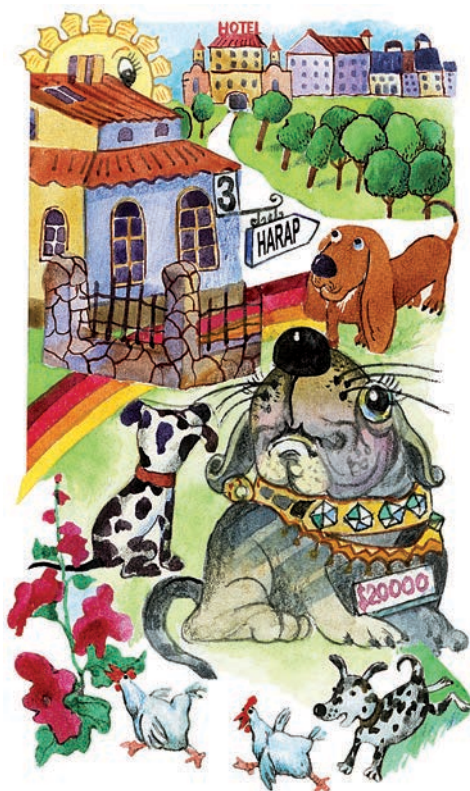
Harap utca három alatt
megnyíltott a kutya-tár,
síppal-dobbal megnyitotta
Kutyafülű Aladár.
Kutya-tár! Kutya-tár!
Kutyafülű Aladár!

Húsz forintért tarka kutya,
tízért fehér kutya jár,
törzsvevőknek öt forintért
kapható a kutya már.
Kutya-tár! Kutya-tár!
Kutyafülű Aladár!

Weöres Sándor

törzsvevő – állandó vevő

1. Hogy mondanád más szóval azt, hogy *kutya-tár*?
2. Mondd el, miről szól a vers!
3. A vers melyik két sora ismétlődik? Olvasd el!

KUTYA-MACSKA BARÁTSÁG

Egyszer a kutyák lakodalmat csaptak. Bodri feltette a sok csontot, sütötte-főzte, aztán odahíta a Sajót kóstolni. Sajó megkóstolta a galuskát, de nem volt se íze se bűze, mert nem volt rajta tejföl. Keresi a kutya a tejfölt, de nem volt a háznál. Meglátja a macskát, küldi a tejfölért.

Szalad a macska a boltba tejfölért. Mikor kimérték neki, vitte hazafelé. Éhes volt, hát nyalogatott belőle. Gondolta, úgyse tudják meg. Aztán ment tovább. Megint gondolt egyet, megint nyalogatott. Alig maradt az edényben. Már közel volt a kutyákhoz. Szégyellte magát, hogy ilyen kevés tejfölt visz, hát a maradékot is megette.

A kutyák futottak eléje, mert már nagyon várták.

– Hozza a macska a tejfölt!

A macska azt hazudta, hogy nem adott a boltos tejfölt. De az agár meglátta a macska tejfölös bajuszát.

– Hazudik a macska, megette a tejfölünket!

Nekimentek a macskának, a macska meg felszaladt egy fára, onnan dörmicélt a kutyákra.

Így történt, hogy a kutyák tejföl nélkül ették meg a galuskát.

Azóta nem állhatja a kutya a macskát.

Népmese

odahívta – odahívta

1. Mondd el, kik a mese szereplői!
2. Mivel foglalkoztak a kutyák a mese elején?
3. Kit küldtek el a boltba tejfölért?
4. Mondd el, mi történt a tejföllel?
5. Hogyan derült ki a macska falánksága?
6. Hogyan menekült meg a macska a kutyáktól?

Könnyebb utolérni a hazug embert, mint a sánta kutyát.

Még álmában is hazudik (egyetlen szavát sem szabad elhinni).

Nyilván csak dudából hallotta (hazugság, mesebeszéd).

Füstöl az orra.

CSÚFOLÓDÓ MONDÓKA

*Hazudsz, hazafutsz,
anyád mellé kuporodsz,
s ott is nagyot hazudsz.*

Van cicád vagy kutyád? Barátok? Mesélj róluk a következő órán!

A RÓKA MEG A MACSKA

Egyszer a macska találkozott a rókával. „Róka úrfi okos, tapasztalt jószág, és nagy szava van az erdőben” – gondolta, és nagy tisztességgel köszöntötte:

– Jó napot, tisztelt róka úrfi. Hogy szolgál az egészsége?

A róka nagy kevélyen tetőtől talpig végigmérte a macskát, nem tudta, egyáltalán méltassa-e egy-két szóra. Végül azt mondta:

– Ó, te nyomorult bajuszpedrő, te tarka pojáca, te éhenkórász egérleső, mi jut eszedbe? Azt mered kérdezni tőlem, hogy vagyok? Milyen iskolát jártál te? Miféle mesterséghez értesz?

– Csak egyetlenegyhez – felelte szerényen a macska.

– Ugyan mihez? – kérdezte a róka.

– Ha a kutyák a sarkamban vannak, fel tudok kapaszkodni a fára, és megmentem tőlük az irhámát.

– Ez is valami? – hancegett a róka. – Én legalább százféle mesterséget tudok, és ráadásul még egy zsákra való

fortélyom is van. Megesik a szívem rajtad, gyere velem, majd én megmagyarázom neked, hogyan kell rászedni a kutyákat.

Abban a szempillantásban feltűnik egy vadász négy jóféle kopóval. Nosza, felugrik a macska a fára, kúszik fölfelé a törzsén, megül fönt a tetején, ahol ág is rejti, lomb is takarja, a füle se látszik.

– Most elő a fortéllyal, róka koma, nyisd ki azt a zsá-
kot! – kiabálja a rókának.

Hanem a rókát akkorra már nyakon csípték, és moccanni sem engedték a kopók.

– Ejnye, ejnye, róka úrfi – szólt a macska odafönt –, benne ragadtál a pácban a százféle mesterségeddel! Ha ide föl tudtál volna kapaszkodni velem, bezzeg nem hagy-
tad volna ott a fogadat!

Grimm meséje

fortély – ravaszság, furfang; **kopók** – vadászkutyák

1. Kik a mese szereplői?
2. Hogyan köszöntötte a macska a rókát?
3. Hogyan viszonyozta a róka a macska udvariasságát?
4. Mivel hengegett a róka?
5. Hogyan járt pórul a róka?
6. Milyen más címet tudnál adni a mesének?
7. Mondd meg, hogy az itt felsorolt tulajdonságok közül melyik illik a rókára és melyik a macskára!
beképzelt, szerény, tisztelettudó, gőgös, durva, hencegő, okos, ügyes

Adjátok elő a macska és a róka közötti párbeszédet!

Jobb kevés jót tudni, mint sok haszontalant.

RÓKA-MONDÓKA

Volt egy kicsi kakasom,
elvitte a róka.
Jércém is a tavaszon,
elvitte a róka.
Volt egy ludam, jó tojó,
elvitte a róka.
Récém, tóban tocsogó,
elvitte a róka.
Gácsérom és gúnárom,
elvitte a róka.
Semmim sincsen, tirárom,
vigye el a róka!

Kányádi Sándor

jérce – tyúk; **réce** – kacs; **gácsér** – a kacs; **gúnár** – a lúd

Igazán ravasz állat a róka?

A mesékben mindig így hallottátok, pedig valójában a róka sem ravaszabb, mint sok más állat. Inkább nagyon óvatos, félti az életét. De a nagy hajtóvadászatok idején többnyire hiába bujkál, előbb-utóbb puskacső elé kerül. Máskor az egér cincogását utánozza a vadász, úgy csapja be. A róka kedvenc csemegéje az egér és a pocok, nem csoda hát, ha felfigyel a hangjukra. Óvatosan közeledik, de ha a vadász felől fúj a szél, mindig idejében kerek old. Mert ha nem is olyan ravasz, mint ahogy mondják, a szaglása kitűnő.

Schmidt Egon

AZ OROSLÁN ÉS A KISKUTYA

Vadállatokat mutogattak egyszer Londonban. Aki nem akart belépődíjat fizetni, az kutyát, macskát vihetett elesegül a ragadozóknak.

Egy ember megfogott az utcán egy kiskutyát, azt vitte el. Be is eresztették, a kutyát meg bedobták az oroszlán-nak a ketrecébe.

A kiskutya behúzta a farkát, és az egyik sarokba sompolygott. Az oroszlán odament hozzá, szagolgatta. Mikor az kínjában a hátára henteredett, odanyúlt a mancsával, visszafordította. A kutya ijedten felugrott, s két hátulsó lábára állt. De ő akkor is csak nézegette, nem bántotta.

Az állatok gazdája bedobott egy darab húst az oroszlánnak. Az letépett belőle egy cafatot, odaadta a kutyának.

Este, mikor lefeküdt az oroszlán, a kiskutya melléje bújt. Attól fogva együtt laktak a ketrecben.

Együtt is aludtak, néha el is játszadoztak. Felfedezte egyszer a kutyát a régi tulajdonosa. Kérte, vegyék ki a ketrecből. Az oroszlán nem engedte. Szőrét felborzolta, úgy üvöltött dühében.

Egy esztendő múltán a kiskutya megbetegedett. Hamarosan vége lett. Mikor az oroszlán megértette, mi történt, vicsorogva rohant a rácsoknak. Egész nap hánya-vetette magát. A gazdája erre bedobott neki egy élő kiskutyát. De azt darabokra tépte. Aztán mancsai közé vette halott kis barátját, és úgy feküdt ott öt álló napig.

Hatodnapra vége lett az oroszlánnak is.

Lev Tolsztoj nyomán

1. Mit tett az oroszlán a kiskutyával, amikor bedobták hozzá?
2. Hogyan viselkedett a kiskutya?
3. Olvasd el azt a részt, amely a két állat barátságát bizonyítja!
4. Mivel fejeződik be a történet?
5. Hogy gondolod, a barátot választják vagy találják?

Vitassátok meg, mi a legfontosabb a barátságban!

*Bajban ismerzik meg az igaz barát.
Új barát kedvéért a régit el ne hagyd!*

OROSZLÁN

Kisoroszlán, gömbölyded,
boldog, mikor bömbölhet.

Nagyoroszlán kevészel,
beéri húslevessel.

Kisoroszlán, nagyoroszlán,
hol rohangál, hol poroszkál.

Orbán Ottó

poroszkál – egyenletes iramban lépeget

1. Hasonlítsd össze a kisoroszlánt és a nagyoroszlánt! Milyen eltérést fedezel fel a két állat között?
2. Melyik versszakban szerepel együtt a két oroszlán?
3. Magyarázd meg a *rohangál* és a *poroszkál* közötti el-
lentétet!
4. Szerinted melyikük rohangál és melyikük poroszkál?
5. Számold meg, hány szakaszból és hány mondatból áll
a vers!

Keresd meg a sorok végén a rímet! Írd le!

Milyenek a kisoroszlánok?

Az egészen kicsiny oroszlánkölykök teljesen gyámoltalan kis jószágok. Egész nap hevernek, és csak az éhség készíti őket egy kis mozgásra. A nagyon lassan fejlődő oroszlánkölykök később a legmulatságosabb kedvencei lettek táborom állatkertjének. Örökösen játékos kedvük volt, mint a kiscicáknak, és hamar összebarátkoztak más állatokkal. Az egyik igen fiatalon került fogságba. Cuclival neveltük fel, és eleitől fogva jóindulatú, kedves kis állat volt. Kedvence volt mindenkinek, s ő is játszani próbált mindenkivel és mindennel, ami a tábor közelében mozgott. Így például nagyon összebarátkozott a Viktória-tó melletti állomásomon két fiatal foxival. Ezek rendesen eljártak hozzá, és naponként több órát játszadoztak együtt, s csak akkor ütött szét köztük, ha a kutyasok már túlságosan gorbók voltak vele. Ugyancsak ez a kisoroszlán próbált az antilopborjakkal is barátkozni, de azok egy pillanatig sem tűrték meg maguk között.

Kittenberger Kálmán afrikai oroszlánvadász

szétüt köztük – mancsával ide-oda ütvé rendet tesz

A BÁNATOS MEDVE

Volt egyszer egy medve, sose volt jókedve. Dirmegett-dörmögött, mintha semmi másra nem lett volna oka, csak búslakodásra.

Ha mézet nyalogatott, nem volt elég édes. Ha a nap kisütött, nem volt elég fényes. Még az odúját is szűknek találta, kint aludt inkább egy bokor aljába. Bezzeg tüsszögött is reggelre kelve – s akkor meg emiatt dörmögött őkelme.

Egy szép napon aztán maga is megunta, hogy mindig csak szomorkodik, mint egy viseltes bunda. Elhatározta hát azon minutában, hogy megy s megtekinti: mi van a világban.

Mikor a rengeteg erdő szélére kijutott, egy kicsi lepkével összetalálkozott.

– Hová? Hová? – mordult reá.

S a lepke mondta:

– Messzire. Nap süti a réteket. Oda megyek. Ég veled!
Nagyot nézett a medve. Mindjárt jobb lett a kedve.

– Rétre menni jó lehet. Menjünk együtt, mék veled.

De a lepke szót se szólt, rippem-röppöm elrepült.

Mit tehetett medve koma, egymagában elindula.

Hát amint ment, mendegélt, dimbes-dombos réthez ért.
Nyílt a réten annyi virág, mint erdőn a leveles ág.

– No – gondolta –, itt megállok, szedek egy csokor virágot!

S neki is látott nyomban, nem gyorsan, csak medve módra.

Egyszerre azonban a szemét mereszti: valami hegyeset lát a fű közt meredezni!

– Hát ez meg miféle? – szól megrökönyödve. – Tán kóró? Majd elbánok vele! Semmi szükség az ilyen semmirekellőre, az ilyen csúfságra...

S azzal odacammog, hogy tövestül kirántsa. De uramfia! A kóró mekegni kezd, s fölugrik egy kecske! Szegénynek a szarvát törte le a medve...

– Ó, te golyhó, hát nem vagyok én kóró! Hát nem látsz? Vagy elment az eszed? Fél szarvval sétáljak most? Világcsúfja legyek? – támadt rá dühösen, s fújt bösen a kecske.

A medve csak állt – hej, beborult a kedve.

– Én szerencsétlen, minek is születtem? – sóhajtott nagyot. – Mindig csak baj lesz abból, ha jót akarok. Ne-sze, itt a szarvad. Ha tudnám, visszaragasztanám. Ha meghalok egyszer, neked adom a bundám...

Azzal fülét megvakarta, orrát megdörzsölte – és máris kicsordult a könnye.

A kecske észrevette:

– Ne sírj, no! – mekegte, és leszegte a fejét. Szörnyen megsajnálta a szomorú medvét.

– Szép szarvacska volt, igaz... Nem girbe, nem görbe. De ha sírsz-rísz folyton, a másikat én töröm le. Gyere inkább, nyújtsd a mancsod, kössünk igaz barátságot!

Megörült nagyon a mackó.

– Köszönöm, hogy nem haragszó...

S mivel más nem jutott eszébe, egy pipacsot tűzött a csempe szarv helyébe.

Aztán összeölelkeztek, de úgy ám, hogy még a szőr is összekócolódott a medve feje búbján. S amikor hazament, csodálkozva látta, hogy semmi oka a búslakodásra: a mézecske édes, a napocska fényes, s micsoda csuda: nem szűk az odúja!

Mészöly Miklós

mék – megyek; **elindula** – elindult; **őkelme** – ő; **azon minutában** – abban a percben, azonnal; **meredezik** – a magasba nyúlik, kiáll valami közül; **megrökönyödve** – megütközve, elképedve; **golyhó** – együgyű, bolondos; **csempe szarv** – törött (csorba) szarv

1. Mit tudtál meg a mese elején a medvéről? Mitől lehetett rosszkedve?
2. Kivel találkozott a medve az erdő szélén? Mit tudott meg tőle?
3. Mit gondolsz, miért lettek jó barátok a medve és a kecske?
4. Hasonlítsd össze a medve kedvét a mese elején és a végén! Mi változott?
5. Mondd másképpen!
világcsúfja, beborult a kedve, nyújtod a mancsod

Magyarázd meg a *medve módra* szókapcsolatot! Hogyan mozgatható a medve, amikor a virágcsokrot szedte? Utánozd le!

Hogyan játszódtak le a medve és a kecske találkozására? Játsszátok el!

*Tenyeres-talpas, hatalmas,
barnabundás óriás,
meglesi a méheket,
s mézet rabol, ha lehet.*

*Szamócát is szedeget, átalussza a telet. Mi az?
(Medve)*

LEPKE-DAL

Apró lepke,
öttyöm-pöttyöm,
letelepedett egy
harmatcsöppön,

arcát mossá,
s hogyha szárad,
derekára teker egy
sugár-szálat.

Szilágyi Domokos

1. Miről szól a vers? Mondd el a tartalmát!
2. Milyen játékos, hangfestő szóval jelzi a költő a lepke apróságát?
3. Mekkora lehetett szerinted az öttyöm-pöttyöm lepke?
4. Hogyan tisztálkodik a versbeli lepke?
5. Milyen megszemélyesítéseket találsz a versben?

Tanuld meg a verset!

BAMBI A RÉTEN

Bambi anyja mögött lépdelt. A két őz a sűrűben kanyargó keskeny ösvényen baktatott. Hirtelen világos lett. Vége szakadt az útnak, és hirtelen megnyílt előttük a szabad tér.

– Mi ez? – kiáltott fel Bambi.

– A rét – felelte az anya.

– Mi az a rét? – sürgette Bambi.

– Majd meglátod – mondta komolyan az anya, és kilépett a rétre. Lassan lépdelt előre. Majd megállt, visszanézett Bambira, és hívta:

– Gyere!

Bambi az anyja mellé ment, és boldogan a szemébe nézett. Aztán jókedvűen sétáltak egymás mellett.

– Nézd csak, anya – kiáltott Bambi –, itt repül egy virág!
– Az nem virág – mondta az anya –, az pillangó. Látod, milyen sokan vannak? Nézd csak, tele van velük a levegő!

A kis őz elbűvölten nézte őket. Bambi most a földre pillantott. Meglepte a nyüzsgés, amelyet a lába alatt látott.

– Mi az a nyüzsgés a fűben, anya? – kérdezte.

– Az apróságok – felelte az anya.

– Nézd csak – kiáltott Bambi –, itt egy kis fű ugrik.

– Az nem fű, az szöcske – magyarázta az anya.

Most a fűszálak között egy világos virágot pillantott meg a kis őz. Egy virágot, amely mozgott. Bambi élesebben pillantott oda. Nem, nem virág volt, pillangó. Bambi közelebb lopózott.

A pillangó lustán lógott egy fűszálon, és éppen meglibentette a szárnyát.

– Kérem, maradjon ülve! – szólította meg Bambi.

– Miért maradjak ülve? Én pillangó vagyok – felelte a lepke csodálkozva.

– Ó, csak egy icipicikét maradjon ülve – kérte Bambi. – Oly régen vágytam már, hogy közelről lássam. Legyen olyan jó!

– Hát nem bánom – mondta a lepke –, de nem sokáig. Bambi ott állt előtte.

– Milyen szép ön – kiáltotta elbűvölve –, milyen csodaszép!

A pillangó keskeny testét meghajtotta, és játszott finom csápjaival.

Bambi gyönyörködött a lepke szépségében.

– Milyen pompásak a hófehér szárnyai! – mondta őszinte csodálattal a kis őz.

A pillangó szélesre tárta hófehér szárnyait. A magasba emelkedett, és ott lebegett Bambi előtt a fényes levegőben.

Ekkor Bambi meghallotta az anyja hívó szavát. Vissza kell térniük az erdő rejtekébe. A kis őz engedelmesen követte anyját.

F. Saltern Bambi című regénye nyomán

Saltern – *ejtsd:* szóltern; **csáp** – tapogató a bogarak fején

1. Ki mutatta be a kis őznek a világot?
2. Mihez hasonlította Bambi a pillangót?
3. Mik lehettek a földön mozgó apróságok?
4. Hogyan ismerkedett meg Bambi közelebbről a lepkével?
5. Milyen hangnemben beszélt a kis őz a pillangóval?

Mi a véleményed a kis őz magaviseletéről? Sorold fel legfontosabb jellemvonásait!

OLVASÁSI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI SZINTFELMÉRŐ

UGORJUNK ÁRKOT!

Hol volt, hol nem, volt egyszer egy farkas, egy róka meg egy nyúl. Versenyeztek, ki tud nagyobbat ugrani.

– Ugorjunk árkot! – mondta a róka.

Hosszú, széles árok volt az erdő szélén. Odaállt a róka az árok partjára, és így szólt:

– Hosszú lábam, rövid fülem, lompos farkam, hopp! De nagy ez az árok! – Zsupsz, már bele is esett.

Utána a nyúl ugrott.

– Hosszú lábam, hosszú fülem, suta farkam, hopp! De nagy ez az árok! – Ügyesen átugrotta, futott tovább, mintha puskából lőtték volna ki.

Utoljára ugrott a farkas.

– Hosszú lábam, hosszú fülem, hosszú farkam, hopp!
De nagy ez az árok! – Odapottyant ő is a róka mellé.

Mély volt az árok, nem tudtak kijönni. Már nagyon éhesek voltak.

– Ide hallgass! – szolt a róka. – Ha segítesz kimászni, kihúzlak téged is.

– Jó lesz biz az – állt rá a farkas. Hátulsó lábaira ágaskodott. A róka felkapaszkodott a hátára, és egy ugrással kinn termett az árok szélén. Úgy elszaladt, hátra sem nézett.

Még most is várja a farkas a rókát, ha azóta meg nem unta.

Népmese

Válaszolatok a kérdésekre!

1. Kik a mese szereplői?
2. Hogyan versenyeztek az állatok?
 - a) ki tud gyorsabban futni
 - b) ki tud nagyobb ugrani
 - c) ki ér fel hamarabb aへgyre
3. Milyen sorrendben ugrottak az állatok?
 - a) nyúl
 - b) farkas
 - c) róka
4. Melyik állat nem esett bele az árokba?
5. Mit gondolsz, miért szaladt tovább megállás nélkül a nyúl?
 - a) mert önző volt, és nem akart segíteni a rókán;
 - b) mert attól félt, hogy a róka és a farkas felfalják;
 - c) mert sürgős dolga akadt
6. Ki szedte rá a farkast?
 - a) a nyúl
 - b) a róka
7. Húzd alá a kérdésre válaszoló állatneveket!
 - a) Melyik állat nem húzta ki a farkast a veremből?
farkas, róka, nyúl
 - b) Melyik állat szabadult ki fogságából ravaszsággal?
farkas, róka, nyúl

8. Hogyan végződött volna a mese, ha a róka nem tudott volna kimenekülni az árokból?
9. A mese melyik mondata ismétlődik háromszor? Olvasd el!
10. Mit jelenthet ez a közmondás a farkas szerint?
Cseberből vederbe került.

MIT JÁTSSZUNK?

Kecske van a kiskertben

Álljatok körbe! Számoljátok ki a kecskét és a gazdát!
A kecske álljon a kör közepére!
A gazda menjen a körön kívülre!
A körben állók fogjanak kezét!
Mondják a következő mondókát!

*Kecske van a kiskertbe',
A káposztát megette.
Siess, kecske, ugorj ki,
Jön a gazda megfogni!*

Ezután a gazda kérdezze meg a kecskétől!

- *Kecske, kecske, mit csinálsz a kertemben?*
- *Káposztát ennék, ha volna.*
- *Kapáltad?*
- *Most kapálom.* (Csináljon úgy, mintha kapálna.)
- *Öntözted?*
- *Most öntözöm.* (Csináljon úgy, mintha öntözne.)
- *Nem félsz, hogy megfoglak?*
- *Itt is lyuk, ott is lyuk, én meg azon kibújok.*

Segítsétek a kecskét, hogy ne tudja megfogni a gazda!
Ha ki akar futni a körből, emeljétek fel a kezeteiket, és ha a gazda közeledik, engedjétek le! Ha mégis megfogta, válasszatok új kecskét és új gazdát!

IV. ITT A TÉL

ÜL A TÉL A HEGY TETEJÉN

Ül a tél a hegy tetején.
Fehér kucsma van a fején.
A hátán meg fehér suba.
Készülődik a faluba.

Kányádi Sándor

1. Mely szavak mutatják, hogy a tél úgy viselkedik, mintha ember lenne? Olvasd el őket!

BETEMETETT A NAGY HÓ

Betemetett a nagy hó
erdőt, mezőt, rétet.
Minden, mint a nagyanyó
haja, hófehér lett.

Minden, mint a nagyapó
bajsa, hófehér lett,
csak a feketerigó
maradt feketének.

Kányádi Sándor

SZÁNCSENGŐ

Éj-mélyből fölzengő

– csing-ling-ling – száncsengő.

Száncsengő – csing-ling-ling –

Tél öblén halkán ring.

Földobban két nagy ló

– kop-kop-kop – nyolc patkó.

Nyolc patkó – kop-kop-kop –

csönd zsákból hangot lop.

Szétmálló hangerdő

– csing-ling-ling – száncsengő.

Száncsengő – csing-ling-ling –

tél öblén távol ring.

Weöres Sándor

1. Melyik versszakban írja le a költő, hogyan válik hallhatóvá a téli éjszakában a közeledő szán csengője?
2. Melyik versszakban érezzük úgy, hogy olyan közel van hozzánk a szán, hogy a lovak lépéseit is halljuk?
3. Melyik versszakban írja le a költő a távolodó szán csengőjének a hangját?

1. Milyen szavakkal utánozza a csengő és a lovak patáinak hangját a költő? Hangoztassátok ti is!
2. A vers olvasásakor érzékeltess a hangoddal a szán közeledését majd távolodását!
3. Melyik versszakot kell a leghangosabban olvasni?

MIKULÁS BÁCSI CSIZMÁJA

A hófehér, szikrázó országúton, ami az eget összeköti a földdel, s ami fölött úgy szálldosnak a csillagok, mint a falevelek, egy nagyon öreg, jóságos bácsi haladt lefelé. Az út két szélén álldogáló, hólepte fák összesúgtak mögötte:

– Viszi már a jó öreg Mikulás az ajándékot!

Mert bizony ő volt az, a jó gyerekek öreg barátja, aki akkorákat lépdel csizmáiban, hogy egyetlen éjszaka bejárja a világ összes városait és falvait. S akinek puttönyából sohasem fogy ki az édesség, jut abból minden jó gyerek cipőjébe.

Most is alig lépett hármát-négyet, már lent volt a földön, és körülnézett, hogy melyik ablakban talál gyerekcipőt. Ahogy nézdegélt, észrevette, hogy valaki alszik az utcai padon. Odament hát hozzá, hogy megnézzze, ki lehet az a szegény, aki ilyen hideg téli éjszakán az utcán húzza meg magát. Egész föléje hajolt, és bizony majdnem elsírta magát a jóságos öreg. Megismerte az alvót. Sok-sok évvel ezelőtt cukrot és csokoládét vitt neki, s másnap még az égbe is fölhallatszott, ahogy nevetett örömeiben. De ez már

régen volt, azóta felnőtt ember lett kis barátjából, s íme, most itt fekszik a hideg, decemberi éjszakában.

Nem sokáig gondolkodott Mikulás bácsi, levette puttyát, és megtöltötte az alvó zsebét csokoládéval és mogyoróval. Aztán piros köpenyét is ráterítette, hogy ne fázzon, s mikor észrevette, hogy milyen rosszak a cipőí, levetette mér földjáró csizmáit, és ráhúzta a szegény ember lábára. Azután szomorúan és mezítláb ment tovább, hogy elvigye ajándékait a gyerekeknek.

S míg a jó öreg Mikulás vándorolt a messzi városokban, az alvó ember álmodni kezdett a piros köpeny alatt. Azt álmodta, hogy ismét gyermek lett, puha paplan alatt alszik, s cipőí cukorral telerakva ott állnak az ablakban. S míg álmodott, az útszéli, kopár fák föléje hajoltak, és megvédték a szélről, a csillagok pedig egészen föléje szálltak, és simogatva melegítették az arcát.

– Álmodj, csak álmodj! – susogták a fák, zizegték a csillagok.

S ő álmodott. Álmában elmúlt az éjszaka, szép, világos reggel lett, s annyi cukor és csokoládé került elő cipőiből, hogy az asztalt is telerakhatta vele. Milyen boldog volt álmában, istenem, milyen boldog! A fák és a csillagok mondogatták is egymásnak:

– Csak föl ne ébredjen, míg ki nem tavaszodik...

Zelk Zoltán

1. Honnan indult el ajándékosztó útjára a Mikulás?
2. Kit vett észre az utcai padon?
3. Hogyan próbált segíteni a szegény emberen?
4. Miről álmódott az ember a piros köpeny alatt?
5. Hogyan óvták a szegény embert a csillagok és a fák?
6. Mit gondoltok, mitől álmódott olyan szépeket a szegény ember?

Írd le, milyen tulajdonságok jellemzik a Mikulást!

MUZSIKUSOK

– Mikulás, Mikulás –
így sóhajt a pikulás –,
hozzál nekem trombitát,
mint jómagam, akkorát.

– Mikulás, Mikulás –
így sóhajt a trombitás –,
hozzál nekem pikulát,
mint az ujjam, akkorát!

Gyárfás Endre

pikula – agyagból égetett, tojásdad alakú, kisméretű fúvós hangszer

1. Kik a vers szereplői?
2. Mire vágyik a pikulás, és mire a trombitás?
3. Milyen nagyságú hangszert kér a két zenész?

Olvassátok el a verset szereposztásban!

HÓESÉSBEN

Szakad a hó nagy csomókban,
veréb mászkál lent a hóban.
Veréb! Elment az eszed?
A hóesés betemet.
Nem is ugrálsz, araszolsz,
hóesésben vacakolsz.

Fölfújtad a tolladat,
ázott pamutgombolyag.
Mi kell neked? Fatető!
Fatető!
Deszka madáretető.

Nemes Nagy Ágnes

araszol – nagyon lassan halad

1. Mit vesz észre a költő a hóesésben?
2. Mitől félti a kis madarat?
3. Mit mond neki? Olvasd el!
4. Mihez hasonlítja a verebet a második versszakban?
5. Mire van szüksége a költő szerint a verébnek?
6. Hogyan lehet madáretetőt készíteni?

Készíts madáretetőt szüleid segítségével!

MIÉRT NEM HISZIK EL A MADARAK?

Miért nem hiszik el a madarak,
hogy csak etetni akarom őket?
Még meg se simogathán,
ha nem akarják.

Csak a morzsákat szórom
a párkányra, de elrepülnek.
Lehet, hogy egyszer
már lelőtték őket?

Ágai Ágnes

Mivel etessük télen a madarakat?

A cinegétet etethetjük napraforgóval, az ágakra lógatott szalonnabőrkevel vagy faggyúval, de adhattok nekik tökmagot és diótörmeléket is. Tudjátok-e, hogyan kell *madárkálácsot* készíteni? Olvasztott faggyú közé keverjétek anyuka segítségével napraforgót, és mielőtt kihűlne, öntsétek egy üres konzervdobozba. Aztán függesszétek a diófa ágára vagy az ablakpárkányra. Meglátjátok, milyen vidáman csipegetik és hintáznak rajta a cinegék.

Schmidt Egon

ÉG A GYERTYA

Ég a gyertya, ég
el ne aludjék!
Karácsonyfa –
gyertya köré
mind ide gyűljék!

Ég a gyertya, ég,
el ne aludjék!
Csillagszóró
száz sziporka
mind ide hulljék!

Ég a gyertya, ég,
el ne aludjék!
Béke,
szeretet,
igazság
el sose múljék!

Udud István

1. A vers három kívánságot tartalmaz. Sorold fel őket!
2. Mely sorok ismétlődnek a versszakokban?

KARÁCSONYI PÁSZTOROK

Ki pattogtat-durrogat
karikás ostorral?
pitt-patt, dirr-durr,
karikás ostorral?

Ki tülkölget-tutulgat
hosszú ökörszarvon?
tlillu-tlullu,
cifra ökörszarvon?

Ki kolompol-csilingel
kolomppal-csengővel?
klot-klot, csing-ling,
kolomppal-csengővel?

Karácsonyi pásztorok,
pásztorok,
azok pattogtatnak,
azok durrogtatnak,
azok tülkölgetnek,
azok tutulgatnak,
azok kolompolnak,
azok csilingelnek,
zörgetik a kiskapukat,
háborítják a kutyákat,
házról házra járnak,
pohár borért köszöntenek,
kalácsért kántálnak.

Csanádi Imre

UJJÉ-!-VI MESE

Mesét mondok, dí-dá-dú,
egyszer volt egy százlábú.

Hát az a százlábú állat
sorra számlálgatott minden
lábat,
eredményül mennyi jött?
épp 365.

Az év minden napjára
jut neki 1–1 lába.

Egyik csupa kulimász,
a másikkal magyaráz,
harmadikkal zongorázik,
negyedikkel falra mászik,
ötödikkel mutogat,

hatodikkal cukrot ad,
hetedikkel krumplit hámoz,
nyolcadikkal sok vendéget

hív a házhoz,
kilencedikkel az ajtót nyitja,
tizedikkel vendégeit kihajítja,
tizenegyedik csak csonka,
tizenkettedikkel ágát bontja,
tizenharmadikat leharapták,
tizennegyedikkel fog

vakmacskát,
tizenötödikkel koccint,
tizenhatodikkal pöccint,
tizenhetedikkel fociz,
tizennyolcadikkal kocsiz,
tizenkilencedik sántikál,
a többivel függén szaladgál.

Ahány lába
– mert nem dőre –
éppen annyi adománya
az újesztendőre:
minden napra jut 1–1,
a sok kicsi sokra megy.

Weöres Sándor

százlábú – nagyon sok lábú, nyirkos helyen élő bogár; **kulimász** – kocsiikenőcs; **vakmacska** – gyermekjáték, amelyben bekötött szemmel fogócskáznak; **dőre** – ostoba, meggondolatlan; **adomány** – ajándék

1. Miről szól a vers?
2. Hány lába van a százlábúnak?
3. Számold össze, hányféle dolgot csinál a százlábú!
4. Olvasd el az utolsó versszakot! Magyarázd meg, mit jelent ez a két sor:
*Ahány lába,
éppen annyi adománya.*
5. Ebben a versszakban van egy ismert közmondás is. Keresd meg!

OLVASÁSI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI SZINTFELMÉRŐ

HULLÓ HÓPELYHEK

A nap éppen lement, amikor az erdő felett elkezdett esni a hó.

– No, anyó – mondta varjú apó a feleségének a nyárfahegyben –, azt hiszem, holnap fehér abrosznál esszük az egérpecsenyét.

Nemsokára a búzamezők fölött kezdtek táncolni a hópihék.

– Gyertek, gyertek – csalogatták őket a szántóföldek –, jó ám a vetésnek a jó puha hó. Az tart meleget a búzaszemnek, hogy meg ne fagyjon a földben.

A falu már rég elcsendesedett, mire a hófelhők odaértek föléje.

– No, ezt a falut megréfáljuk – mondták a hópelyhek. – Reggel maga se ismer magára, olyan fehérre meszeljük, még a háztetőket is.

Voltak kíváncsi hópelyhek is. Messze az ég alján nagy világosság látszott. Ezek a hópelyhek a várost akarták látni.

– Majd meglátjátok, hogy megbecsülnek ott minket – mondták a falura, mezőre hulló testvéreiknek. – Még széssel is megkínálnak, talán hintóba is ültetnek.

Azzal elszálltak a város fölé, s ott lehullottak a háztetőkre, az utcákra, a terekre. Alig várták a reggelt, hogy szétnézzenek a városban.

De mire kireggeledett, akkorra a hópelyheknek beesteledett. Jöttek a hóhányó munkások, megkínálták a havat seprűvel és lapáttal. Aztán rakásra rakták, úgy hordták ki a városból.

Mire delet harangoztak, locspocs lett a városi hóból. Az erdők, mezők hava pedig tavaszig megmaradt ragyogó fehérén.

Móra Ferenc

Válaszoljatok a kérdésekre!

1. Sorold fel a mese szereplőit!

2. Ezek a szereplők úgy viselkednek, mintha emberek lennének.

Bizonyítsd be a szöveg segítségével, hogy ez így van!

3. Mondd meg, hogy érted a varjúnak ezt a mondását:
...holnap fehér abrosznál esszük az egérpecsenyét.
4. Magyarázd meg ennek a mondatnak az értelmét is:
De mire kireggeledett, akkorra a hópolyheknek beesteledett.
5. Szerinted a szántóföldek miért csalogatták a hópolyheket?
 - a) szerették a fehér színt
 - b) melegben tartásuk a búzaszemeket
 - c) játszani akartak a hópolyhekekkel
6. A hópolyhek közül melyek maradtak meg tavaszig?
 - a) a városra hullók
 - b) a falura, mezőre hullók
7. Mondd rokon értelmű szóval! Kettővel írd mondatot!
lemegy, elcsendesedik, megtréfál, lehullik
8. Adj más, találóbb címet a mesének!
9. Fejtsd meg a találós kérdést!
*Vízbe esik, eltörik,
kőre esik, nem törik.*

MIT JÁTSSZUNK?

Álljunk szobrot!

Ki álljon szobrot? Aki erre vállalkozik, vagy akit erre kisorsolnak.

Hogyan álljon szobrot? Hát így:

Álljon középre, és várja a gyerekek felszólításait. A gyerekek pedig érdekes szobrot akarnak „faragni” belőle. Ezért efféle módon szólítják fel:

- *A karodat emeld föl!*
- *Állj fél lábra!*
- *Egyik ujjaddal mutass az orrodra!*
- *Most csinálj úgy, mintha lovagolnál!*

Ki-ki igazíthat a szobron kedve szerint. Így aztán a szobor lassan elkészül.

Ha a szobor szépségével meg vagytok elégedve, akkor akár le is leplezhetitek. Le kell teríteni egy kendővel, valaki közületek egy-két mondatos beszédet is mond, aztán lehúzza a leplet a szoborról.

V. ÉSZNYITOGATÓ

ÉSZNYITOGATÓ

- Gyerekész,
hova mész?
- Ahol úgy kiköszörülnek,
olyan jó élesre fennek,
mindent fogjak, mindent vágjak,
elmehessek borotvának.
- Gyerekész,
hova mész?
- Ahol úgy megolajoznak,
villámsebesen forogjak,
négy kerékkel messze fussak,
világ végéig eljussak.
- Gyerekész,
hová mész?
- Ahol úgy kinyitogatnak,
a tudásnak úgy kitárnak,
elmehessek görög bölcseknek,
vagy Salamon királynak.

Varga Domokos

görög bölcsek – ókori tudós emberek; **Salamon király** – az ősi zsidó nép nagy tudású, igazságos királya

1. Mihez hasonlítja a gyerekészt a költő a különböző versszakokban?
2. Mondd meg, a vers melyik szakaszához illik a következő mondás:
*Nyitott, fogékony eszű.
 Jól forog az esze.
 Vág az esze, mint a borotva!*

TALÁLD KI A VÉGÉT!

Volt egyszer egy ember, aki maga se tudta már hogy miért, de nagyon megharagudott a szomszédjára. De nemcsak a szomszédjára, hanem annak minden állatára is. A kutyáját elkergette, a macskáját elsiccegte, ha véletlenül az ő udvarára tévedt. S bedugta a fülét, amikor a szomszéd kakasa kukorékolt.

A szomszéd meg egyáltalán nem haragudott, még csak nem is bosszankodott. Mosolygott magában. És ilyeneket mondogatott:

*Aki haragszik, harapja a hasát,
Ha nem éri, nyújtsa a nyakát.*

Ettől még haragosabb lett a szomszéd. Bosszút forralt. Volt egy közös ösvényük a kert végében. Az ösvényt egyik éjszaka mély veremmel keresztbe vágta. A vermet zöld ággal, fűvel befödte. Még az ösvényt is a régi helyére visszaügyeskedte. „Ember legyen, aki észreveszi, hogy itt verem van.” S már szinte látta, hogy mekkorát nyekken majd benne a szomszéd.

Szedte szaporán a szerszámain, s indult a házba. Nagy jókedvében észre sem vette, hogy a frissen egyengetett ösvényre vitte a lába.

Zsupsz! Már benn is volt a veremben.

Jajgatott. Kiabált.

Jött a szomszéd. Létrát hozott. A veremásó azon kimászott. De fogta erősen a derekát.

Kezet fogtak. Attól kezdve igazi jó szomszédokként éltek örökké, míg meg nem haltak. Egy közmondásban fönmaradtak. Melyikben?

Kányádi Sándor

1. Mi a véleményed a szomszéd viselkedéséről?
2. Te mit tettél volna a helyében?

Olvasd el az utolsó bekezdést! Válaszolj a végén levő kérdésre!

RAVASZ ALKU

Ló kellett Tilinkónak. Pénze is volt, de nem elégséges egy jójárású ló megvételére. Gondolta, a hiányzó összeget ésszel pótolja meg.

Elment a kupechez, kiválasztotta a legszebb lovat, s az ára iránt érdeklődött.

– Annak bizony száz forint az ára – felelte a kupec.

– Jól van – hagyta rá Tilinkó alkudozás nélkül –, ötven forintot most kifizetek, a többivel adós maradok.

A kupec ismerte Tilinkót, belement hát a vásárba. Amaz leszámolta az ötven aranyat, aztán hazalovagolt. Élvezte a karcsú lábú, hosszú nyakú szép lovat, s gyakorta haladt el a kupec háza előtt.

Telt az idő, múlt az idő, a kupec egyszer csak beállított Tilinkóhoz, s kérte a hátralevő ötven aranyat.

– Ne bolondozzék kend –szólt rá Tilinkó szemrehányóan –, hisz mindent megadtam, amit ígértem.

– De így, de úgy! – kiabált a kupec s erősítette váltig, hogy neki még jár ötven forint. Utóvégre perre ment a dolog.

– Úgy alkudtunk, hogy a ló ára száz arany – kezdte a kupec.

– Igaz? – fordult a bíró Tilinkóhoz. Amaz csak bólintott, hogy valóban igaz.

– Aztán úgy alkudtunk – folytatta a kupec –, hogy Tilinkó ötven aranyat kifizet, a többivel adós marad.

– Igaz? – kérdezte a bíró Tilinkót.

– Igaz hát – felelt Tilinkó, aztán ő kezdte a faggatást.

– Az ötven aranyat megfizettem. Igaz?

– Igaz – bólintott rá a kupec. – Épp ezért kérem most az ötven forintot, mert adós maradt vele.

– Sose kérje kend – mondja Tilinkó –, mert én azt ígértem kendnek, hogy azzal az ötven forinttal adósa maradok. Az ígéretemet pedig megtartottam, hiszen adósa vagyok most is az ötven forinttal. Igaz?

– Igaz! – szaladt ki a kupec száján.

– No, ha igaz – szólalt meg a bíró –, akkor menjen kend isten hírével, s máskor ne arra vegyen ígéretet, hogy az adósa marad, hanem arra, hogy fizetni fog.

Kolozsvári Grandpierre Emil nyomán

Grandpierre – *ejtsd:* granpier; **kupec** – ló eladásával és vásárlásával foglalkozó kereskedő; **ígéretet vesz** – megígértet

1. Mit mondott Tilinkó a lókupecnek, amikor kifizette az ötven aranyat?
2. Betartotta-e a szavát Tilinkó?
3. Hogyan értelmezte az alkut a kupec?
4. Kinek a javára döntött a bíróság? Miért?
5. Mi tanácsolt a bíró a kupecnek?

Szerinted igaza volt Tilinkónak?

PARIPÁM CSODASZÉP PEJKÓ

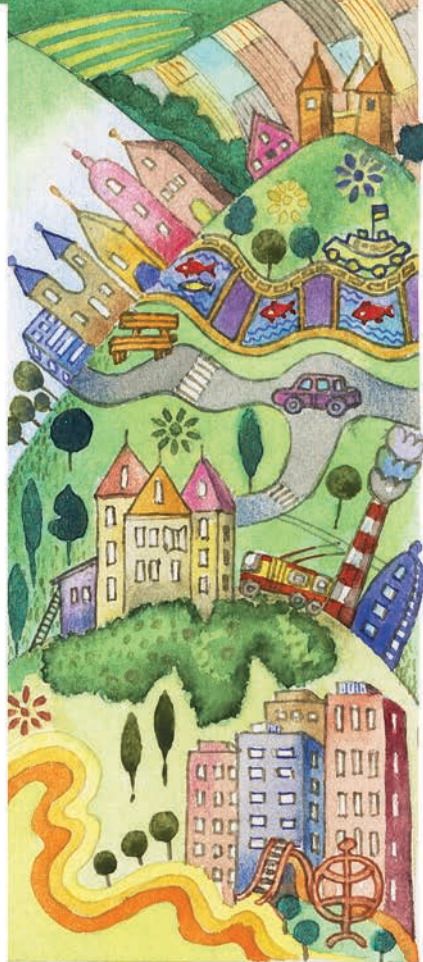
Paripám csodaszép pejkó,
ide lép, oda lép, hejhó!
Hegyen át, vízen át vágat,
nem adom, ha ígérsz százat.

Amikor paripám ballag,
odanéz valahány csillag.
Amikor paripám táncol,
odanéz a nap is százszor.

Weöres Sándor

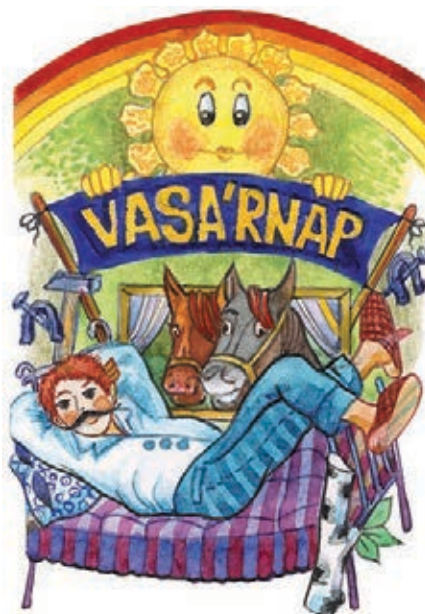
valahány – valamennyi;
ígérsz – helyesen: ígész

KOVÁCS-MONDÓKA

Hétfőn hevíték,
kedden kokszot keverek,
szerdán szelelek,
csütörtökön csűrök-
csavarok,
pénteken patkolok,
szombaton szöget verek,
vasárnap
ebédig
egyfolytában
vaságyamon heverek.

Buda Ferenc

hevít – fokozatosan meleggé, forróvá vagy izzóvá tesz;
koksz – kőszénből előállított tüzelőanyag; **szelel** – szelet
csap, (itt inkább) fújtat

1. Mit csinál a hét első négy napján a kovács?
2. A hét mely napjain dolgozik?

Figyeld meg a versben a szavak kezdőbetűjét soronként!
Milyen hasonlóságot veszel észre? Amikor ezek a szókez-
dő hangok összecsengenek (**h-h, k-k, sz-sz, cs-cs, p-p, sz- sz**), akkor ezt **betűrímnek** nevezzük.

A KÖLTÖZKÖDÉS

Új házat vásárolt Puhinka uram az örökségéből. A ház szép volt, a kert úgyszintén. Csak hát a balvégzet két kovácsot rendelt szomszédul Puhinka uramnak. Két szorgalmas kovácsot, kik reggeltől késő estig verték a vasat, hogy az egész utca zengett bele. Puhinka uram csendesen, békességben óhajtott volna leélni hátralévő éveit, s ebben a kovácsok szerfölött zavarták. Eleinte szelíd

rábeszéléssel igyekezett célt érni. Kérlelte a mestereket, hogy gyöngédebben bánjanak a vassal. Ezt amazok nem ígérték, nem is ígérhették, hiszen a vasat nem szabad könnyű kézzel verni.

Gondolt egyet Puhinka uram, s egyezkedni próbált a kovácsokkal, hogy költözzenek el.

– Aztán hova költözzünk? – kérdezte a baloldali kovács.

– Ahová tetszik – válaszolt Puhinka uram.

– Ha a tekintetes úr nem sajnálja, s megfizeti nekünk a költözködés költségeit – mondta a baloldali kovács –, holnapra elköltözünk.

Puhinka uram megfizette a kialkudott összeget, kezét rázott a kovácsokkal. Azok elmentek. Puhinka uram pedig valamennyi barátját meghívta, hogy a drága pénzen megszerzett csöndet, nyugodalmat parádésan megünnepeljék.

Alig foglaltak helyet a vendégek, iszonyatos pörölycsatogás kelt a jobbfelőli szomszédnál csakúgy, mint a balfelőlénél. Puhinka uram pedig rohant a kovácsokhoz, hogy a szószegésért felelősségre vonja őket. De nem tehetett semmit. Mert a kovácsok csakugyan elköltöztek. A baloldali kovács jobb oldalra, a jobb oldali pedig bal oldalra.

Kolozsvári Grandpierre Emil

balvégzet – balsors; **szerfözlött** – igen nagymértékben

1. Miért nem volt szerencséje Puhinkának a szomszédjaival?
2. Miben egyezett meg a kovácsokkal?
3. Milyen meglepetés érte Puhinkát?
4. Mi a történet csattanója?
5. Miért nem vonhatta felelősségre a két kovácsot?

Ti hogyan tennétek igazságot?

A PECSENYE

Két koma elhatározta, hogy vacsorára pecsenyét eszik. Vettek a mészárosnál egy nagy darab húst, és megsütötték. Lett belőle három kiló pecsenye. Letették a pincébe, s elmentek borért. Mire megjöttek, s nagy vidáman az asztalhoz akartak ülni, a pecsenye eltűnt.

– Hova lehetett? – töprengett Friss koma.

– Hova? Ugyan hova? – visszhangozta a másik.

Ahogy ilyenformán a fejüket törték, elősompolygott a macska.

– Az ette meg! – mutatott rá Friss koma. – Látom a lomha járásán.

– Megmértük! – mondta Okos koma.

Csakugyan megmérték, s a macska éppen három kilót nyomott.

– No – szólalt meg Friss koma –, a pecsenye hát megvolna.

– Meg – hagyta rá Okos koma –, de hol a macska?

Kolozsvári Grandpierre Emil

1. Kik a mese szereplői?
2. Mondd el az első bekezdés tartalmát!
3. Miért mérték meg a macskát?
4. Mennyi volt a macska súlya?
5. Miért nem volt megelégedve a mérés eredményével Okos koma?
6. Neked mi a véleményed az esetről?

Vitassátok meg: szomorú vagy tréfás ez a történet!

MIT ESZEL, JANKÓ?

- Mit eszel, Jankó?
- Mézes kenyeret.
- Mit eszel, Cirmos?
- Rántott egeret.
- Mit eszel, Bundás?
- Velőtlen csontot.
- Mit eszel, Mekegi?
- Fűzfalombot.
- Mit eszel, Ráró?
- Fagyott parazsat.
- Jóllaktál-e Jankó?
- Jól a darazsak!

Szilágyi Domokos

1. Hány szereplője van a verses mondókának? Nevezd meg őket!
2. Jókedvében írhatta a költő a verset, mert sok benne a szokatlan, humoros szó és kifejezés. Keresd meg ezeket a versben, és mondd meg, mi bennük az érdekes, a humoros!
3. Mit gondoltok, ki játssza a versben a kérdező szerepét?

Játsszátok el a felelgetős mondókát szereposztásban!

ELMENT PÉTER

Elment Péter tököt venni,
elfelejtett pénzzel menni.
Hogy a sült tök? Ennyi s ennyi.
De nem volt mit elővenni.

Elmaradt a sült tök-vétel,
étlen maradt szegény Péter.

Kányádi Sándor

A RÁSZEDET KÖVÉR EMBER

Egyszer egy kövér ember elindult vendégségbe egyik rokonához. Vitt a fején egy kondér kölest ajándékba a házigazdának. A mulatság meg a lakoma reményében igen magas volt a kedve, s együgyű tréfáival lépten-nyomon belekötött a járókelőkbe. Váratlanul szembejön vele kocogó, szürke lován Aldar-Kösze az ostorát pattogtatva, szemlátomást siet valahová.

– Hé, Aldar-Kösze! – kurjant rá a kövér ember. – Hová iparkodsz? Ugyan várj már egy cseppet! Azt beszélik, veled még az is megesett, hogy rászedted magát az ördögöt. Engem viszont, barátocskám, semmiképp be nem csaphatsz!

Aldar-Kösze a lovát nógatva, izgatottan válaszolja:

– Alkalmatlan időt szemeltél ki a tréfálkozásra, jó ember. Közeleg a világ vége. Nézz csak föl: merő egy láng az egész mennybolt, arra is számíthatsz, hogy rögvest leszakad!

Rémülten pillant föl a kövér az égre, mire a kondér ledől a fejről, s a köles szanaszét szóródik az úton.

– Jaj nekem, mit csináltam! – üvöltött föl a kövér. Aldar-Kösze pedig a lovát visszatartva nevet:

– Nehéz becsapni az okost, ám a bolond önmagát csapja be.

Kazak népmese

1. Hogyan viselkedett a kövér ember?
2. Hogy járt túl az eszén Alder-Kösze?
3. Melyik mondat tartalmazza a mese tanulságát? Keresd ki!

Értelmezd ezt a kifejezést: *magas volt a kedve*?

Az okos enged, a szamár szenved.

A KÉK MEG A SÁRGA

Egyszer két festékpötty – egy kék meg egy sárga – egymás mellé esett a papírra. Egészen közel, a szélük összeért.

– Nem menne kicsit távolabb? – mondta ingerülten a Kék.

– Menjen maga – válaszolta a Sárga – s különben is, talán köszönné!

– Még hogy én köszönjek?! Egy Sárgának?! – morgott fitymálóan a Kék, és bizonyára lebiggyesztette volna a szája szélét, ha lett volna neki.

– Talán csak nem azt akarja mondani, hogy nekem kellene előre köszönnöm?

– De azt. Ha nem látná, én a Kék vagyok!

– Engedje meg, hogy fölkacagjak – mondta gúnyosan a Sárga –, hiszen maga a legközönségesebb szín a világon, nem is lehet egy napon említeni velem... és legyen szíves, ne könyököljön az oldalamba!

– Először is maga könyököl az én oldalamba, másodszor pedig én színezem az eget, a tengert, a vizeket, a legszebb virágok kékek, és az emberi szemek közül is a kékek a

legszebbek. Képzeld el egy sárga szemű embert... brr... vagy sárga vizet!

– Mégiscsak túlzás! Még hogy a kék virágok a legszebbek! Látott már maga kankalint? Meg őszi erdőt? Maga túl mohó. Beszínezi az egész eget meg a tengert, csupa kék mindenütt. Unalmas. Én mértéktartó vagyok, sohasem válok unalmassá... Kérem, ez mégiscsak disznóság, most már egészen belém mászik...

De a Sárgának nem volt ideje befejezni a mondatot, mert a két festékpötty összefolyt. A kisfiú, akinek az ecsetjéről lehullottak, meglátta őket, és így szólt:

– Nicsak, milyen szép zöld pötty!

Lázár Ervin

1. Hogy beszélt egymással a két festékpötty?
2. Vajon miért nem akartak egymásnak köszönni?
3. Hogyan bizonygatta a kék szín, hogy ő szebb, mint a sárga?
4. Mi volt a véleménye a kék színről a sárgának?
5. Tegyé igazságot közöttük! Mondd el, neked mi a véleményed a két színről!
6. Milyen meglepő fordulattal ért véget a mese?

SÁRGA

Ha virít a pitypang,
sárga a virága.
Sárga minden napraforgó
kalapkarimája.
Sárga a kis méhek
összegyűjtött méze,
kiskacsáknak, kislibáknak
sárga a pihéje.
Zizegő búzának
sárga a kalásza,
s arany-sárga napsugarak
csurdognak rája.

Szalai Borbála

SÜLT HAL ILLATA, PÉNZ CSÖRGÉSE

Egy városka szélén két ember élt egymás szomszédságában: a szegény foltozóvarga meg a gazdag kalmár. A kalmár sült halat árult, abból gazdagodott meg.

A szegény varga, akinek sovány kenyér volt az ebédje, kitalálta, hogyan csaphatja be az éhséget. Déltájban elővette a kenyerét, odaült a szomszéd kerítése tövébe. Tört egy darabkát a kenyérből, és szippantott hozzá egy jót a sült hal illatából.

Így ebédelgetett jó ideig. Egy nap aztán észrevette a fukar kalmár a szegény varga mesterkedését. Megállt a kerítés előtt, és átkiáltott a vargának:

– Hallod-e! Azt hiszed, hogy ingyen adom a halam illatát? A sült halért pénzt adnak az emberek, hát az illatáért is pénz jár!

Nem szólt a varga semmit, hanem befordult a házba, és beletett egy kis bögrébe néhány rézpénzt.

Visszament a kalmárhoz, és csörgetni kezdte előtte a bögrébe dobott pénzeket.

Csörgette egy darabig, aztán így szólt:

– Most már aztán, kalmár uram, nem tartozom semmivel!

– Hogyne tartoznál, te akasztófavirág! Dehogynem tartozol!

– De hiszen fizettem!

– Fizettél? Nekem? Mikor?

– Sült hal illatáért rézpénz csörgése a fizetség. Ezért, ha úgy gondolod, hogy még adósod vagyok, csörgethetem tovább is...

Japán népmese

1. Kik a mese szereplői?
2. Hogyan csapta be éhségét a szegény varga?
3. Mit követelt tőle a gazdag kalmár?
4. Hogyan fizette meg tartozását a varga?

Írd le a varga és a kalmár legfontosabb jellemvonásait! Adj más címet a mesének!

*Megvan a magához való esze.
Nem esett a feje lágyára.*

*Az ember esze félelmetesebb fegyver,
mint az oroszlán karma.*

*A bölcs ember törvénye:
a természet rendje szerint él és cselekszik.*

*A hitetlenség némelykor a buta ember bűne,
a hiszékenység pedig az okos ember hibája.*

MACKÓ ÉNEKE

Bundatépő cserjésben
késő estig cserkésztem,
holdtöltéig bóklásztam,
szamócát sem találtam.

Zúgó méhek kellenének,
hívogató zümmögés –
Nem málnáznék, szamócáznék,
vastagtörzsű fára másznék:
ott terem az odú-méz!

Szepesi Attila

cserjés – sűrű indás, bokros rész; **cserkészik** – keresztül-
kasul bejár; **bóklászik** – keresgél, kutat

1. Miről panaszkodik a medve az első versszakban?
2. Mire vágyik a medve? Válaszolj a kérdésre a második versszak alapján!

Igazán szereti a mackó a mézet?

A mesebeli kedves Micimackó nagyon szereti a mézet, és a csuprot a kamrában mindig fenéig kóstolgatja. De az igazi *barnamedve* sem veti meg az édes, finom lépes mézet, ha az erdőben olyan széles szájú odúban talál méheket, ahová befér a mancsa. A medve nem válogatós. Szereti a gyümölcsöt is, a friss erdei áfonyát és a málnát. Megissza a földön talált tojásokat, rovarokat és csigákat keresgél. De előfordul az is, hogy éjszaka a nyáj közelébe lopózik, és birkát zsákmányol.

Schmidt Egon

OLVASÁSI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI SZINTFELMÉRŐ

MACKÓ ÚR MEG ORDAS KOMA

Mackó úr meg Ordas koma egyszer régen együtt indultak el ennivalót keresni.

Amint mennek, mendégélnek, egyszerre csak édes illat csapja meg Mackó uram orrát. Egy fa odvában elvadult méhek gyűjtötték a gyönyörű lépes mézet.

„Hohó – gondolta magában. – Itt van az én derék Ordas komám. Kikapartatom én azzal a tüzes gesztenyét, akarom mondani, az édes mézet!”

Azzal odafordult Ordas komához:

– No, koma, akarsz-e belenézni a tündérek kútjába?

– A tündérek kútjába? – morogta a koma. – Hát az micsoda?

– Tudd meg, hogy aki a tündérek kútjába belenéz, azt látja benne, ami szemének-szívének legkedvesebb. Ha kimondod ezt a varázsigét, hogy: burgutargafargakargas, akkor egyszeribe kiugrik a kútból egy fiatal bárány.

– De hát hol van az a kút?

– Ennek a fának az odvába kell bedugni a fejedet, a fa tövében van elrejtve a kút.

– No, faodúban sem láttam még kutat!

– Hát most megláthatod, ha van merszed.

– Mit, ha van merszem? Nem félek én semmitől a világon! Hogy is van az a varázsige?

Sokáig tanulta a farkas a varázsigét. A végén csak megtanulta valahogy. Azzal bedugta a fejét a fa odvába.

Mackó uram szép csöndesen elbújt egy bokorba, és várta, hogy mi következik.

Hej, uram istenem, mi következett! Amint Ordas koma bedugta a fejét, ezernyi méh bolydult fel egyszerre.

Nekiestek, szúrták, ahol érték. A farkas kikapta a fejét, és futásnak eredt. A méhek utána. Futás közben ezt üvöltötte: „Burgutargafargakargas!”

Csak erre várt Mackó uram! Nyugodtan odalépegetett a fához, és ezt morogta:

– Rargavargaszmergedverge!

Azzal kiszedte a „tündérek kútjából” az édes, illatos lépes mézet, és mind egy cseppig megette.

Benedek Elek meséje nyomán

Válaszolj a kérdésekre!

1. Ki az írója a mesének?
 - a) Andersen
 - b) Móra Ferenc
 - c) Benedek Elek
2. Kik a mese szereplői?
3. Mit fedezett fel a medve az erdőben?
 - a) gumicukrot
 - b) lépes mézet
 - c) málnatortát
4. Mit hitetett el a farkassal a medve az odvas fáról?
 - a) megjósolja a jövőjét
 - b) a tündérek kútja
 - c) ínycsapatokat talál ott
5. „Fordítsd le” a farkas varázsigéjét mai magyar nyelvre!
6. Mi történt a buta farkassal, amikor bedugta a fejét a fa odvába?
 - a) felbolydultak a méhek
 - b) örömmel fogták a farkast
 - c) adtak neki lépes mézet
7. Mit tett a medve a mese végén?
8. Mit gondolsz, rájött-e a farkas a varázsigé valódi értelmére?
9. Mondd meg, mi az értelme ennek a kifejezésnek:
Rargavargaszmergedverge!
10. Írj te is hasonló varázsszókat!

MIT JÁTSSZUNK?

Kő, papír, olló

Marci és Klári egymással szemben ülnek. Ökölbe szorított jobb kezük a térdükön van. Aztán egyszerre számlálni kezdenek:

– Egy – közben öklüket egy kicsit megemelik, majd visszajejtik a térdükre.

– Kettő – megint felemelik és visszajejtik az öklüket.

A háromra már azt mondják, amit mutatnak.

– Kő – mondja Klári, és ökölbe szorított kezét emeli a magasba.

– Olló – mondja Marci, és a mutató- és a középső ujját szétfeszíti, mint az olló két szárát.

Aki papírt mond, az kinyitja az öklét, és a nyitott tenyere élével a térdére üt.

Mikor Klári követ mutatott és mondott, Marci pedig ollót, Klári nyert egy pontot. A játékban az kap pontot, aki a jelek közül az erősebbet mutatja. A kő erősebb az ollónál, mert kicsorbítja. A papír erősebb a kőnél, mert be lehet vele csomagolni a követ. Az olló erősebb a papírnál, mert elvágja.

Ha mindketten ugyanazt mondják-mutatják, egyikük sem kap pontot. Az a győztes, aki előbb jut el a tíz pontig.

VI. SZERET ENGEM A VILÁG

ANYA UJJAI

Amikor még kistrügy voltam,
este anyámhoz hajoltam,
s mondtam: Anya, ne varrj már ma,
fektess be a puha ágyba.
Mint a virág, nyílt tíz ujja,
suhant lágyan homlokomra:
volt egyem: simogatás,
kettem: borogatás,
hármam: szelídség,
négyem: játék,
ötöm: mese,
hatom: béke,
hetem: csibepuhaság,
nyolcam: almafavirág,
kilencem: bársony,
tízem: nyugodt álom.

Szabó István

1. Mihez hasonlítja a költő a gyereket a vers első sorában?
2. A versbeli tíz ujjban az anya minden tette, tulajdonsága benne van. Sorold fel ezeket a tetteket, tulajdonságokat!
3. Te melyeket tapasztaltad édesanyád részéről?

A vers hasonlít a gyermekjátékokban ismert ujjmondókákhoz!
Versenyezzetek, ki tud több ilyen mondókát mondani!

TESTVÉRKE

Nagymama, képzeld, három piros pontot kaptam ma! hármat! Egyet magatartásból, mert olyan jól viseltem magamat. Egyet azért, mert nagyon szép őszi leveleket gyűjtöttem a téren, és szépen föl is ragasztottam. A harmadikat azért, mert én négy verset is tudtam az ősziről. Apuka azt mondta, ez akkora ünnep, hogy kérhetek valami ajándékot.

Egész nap törtem a fejemet, hogy mit kérjek. Esetleg fagyaltot? De a fagyaltot hamar elnyalom, és nem marad semmi. Egy tűzoltóautót szeretnék, piros létrával és szirénával. Már karácsonyra szerettem volna, de anyuka azt

mondta, más sem hiányzik, mint hogy egész nap sivítson a sziréna.

Talán egy testvérkét kérnék, mit gondolsz? Ferinek három testvére is van, Zsuzsinak is van kettő. Ők azt mondják, hogy egy testvérke legalább annyit sivít, mint egy tűzoltóautó, és nehezebben lehet elhallgattatni.

Most folyton a testvérkén gondolkozom. Ha testvérkém volna, akkor apu nemcsak engem ültetne a térdére, hanem őt is. Anyu nemcsak engem csókolna meg, hanem őt is. És este nemcsak nekem mesélne, hanem neki is. Én nem vagyok irigy. De tudod, azért...

A kiságyam mellett volna még egy kiságy. Ha banánt kapnánk, azt ketté kellene törni. Ha rajzolni akarnék, akkor meglökné az asztalt, és verekedne is.

De amikor egyedül volnék a szobában, lenne kivel beszélni. Amíg kis totyogós volna, én tanítanám játszani, és ráznám neki a csörgőt. Nevetne rám. Ha kisfiú volna, olyan jó barátom lehetne, mint Feri; ha kislány, olyan helyes lenne, mint Zsuzsika. Ha malmot, dámát, dominót vagy *Ki nevet a végén?*-t szeretnék játszani, akkor ott lenne kéznél. Lenne kinek dobni a labdát. Lehet, hogy titkokat is megbeszélhetnék vele. Otthon is volna egy gyerek, akit szerethetnék.

Azt hiszem, ráér a tűzoltóautó: inkább testvérkét szeretnék.

Fehér Klára

1. Melyik évszakban játszódik a történet?
2. Miért érdekes ez az olvasmány?
3. Kinek mondja el gondolatait a kisiskolás?
4. Mit gondolsz, fiú vagy lány a történet főszereplője? Válaszodat indokold a szöveg alapján!

Neked van testvéred? Mesélj róla!

ANDRIS MEGÉRKEZÉSE

Andris tehát megérkezett. Ott feküdt a bölcsőben, és aludt, mint a bunda. Egyenletesen pihegett, kis szíve szorgalmasan dobogott. Sokáig aludt. Elfárasztotta a sok sírás, hiszen amint megérkezett, rögtön sírni kezdett. Minden kisgyerek így szokta ezt, nem szégyen.

Anyja ott feküdt mellette az ágyban. Apja büszkén és boldogan állt a bölcső előtt.

Sok néni és bácsi jött látogatóba. Egymás kezébe adogatták a kilincset. Hallgassátok csak, gyerekek! Ez mindnyájatokkal így történt, csak nem emlékeztek rá, mert épp így aludtatok a bölcsőben, mint Andris.

A nénik és bácsik – majdnem mind mosolyogva jöttek és lábujjhegyen – hoztak valami ajándékot Andrisnak meg anyjának.

Először is rengeteg virágot hoztak.

Jöttek kiabálós nénik, akik cuppogtak és csemcsegték.
Volt köztük egy, aki mindig ezt kiabálta:

– Jujj, meg kell enni! Jujj, ez az édes gödröcske az állán!

Egy szigorú bácsi föléje hajolt, és azt mondta neki:

– Na, fiú! Mi leszel, ha megnősz? Huszár ezredes? Mi?

Andrisnak vörös lett a kis arca, eltátotta a száját, és a szigorú bácsi képébe kiabált:

– Oá! Oá! Oá!... – Mindenki nevetett.

A bácsi meghökkenve kapta hátra a fejét, és zavarában ezt mondta:

– Okos gyerek, nagyon okos gyerek!

Ám mi tudjuk, hogy Andris még nem volt okos, csak nagyon kedves kis figura volt.

Részlet Török Sándor

Kököszi és Bobosza című meseregényéből

1. Láttál-e már újszülöttet? Ha igen, mondd el róla tapasztalataidat! Ha nem láttál, mondd el, milyennek képzeled!
2. Milyen ajándékot hoztak a vendégek Andrisnak és anyukájának?

1. Beszéljétek meg az osztályban, hogy kinél milyen gyereklátogatási szokás van!
2. Kik látogatják a kis jövevényt? Mit visznek ajándékba?
3. Hogyan viselkednek a felnőttek az újszülöttel?
4. Mi érdekli a csecsemőt az első hónapban?

Aranykertben aranyfa

Aranykertben aranyfa,
aranymókus alatta.
Aranybaba szundikál,
aranszúnyog muzsikál.
Cini-cini kisbaba,
édesanya csillaga.

ALTATÓ

Lehunyja kék szemét az ég,
lehunyja sok szemét a ház,
dunna alatt alszik a rét –
aludj el szépen, kis Balázs.

Lábára lehajtja fejét,
alszik a bogár, a darázs,
vele alszik a zümmögés –
aludj el szépen, kis Balázs.

A villamos is aluszik,
s míg szendereg a robogás,
álmában csönget egy picit –
aludj el szépen, kis Balázs.

Alszik a széken a kabát,
 szunnyadozik a szakadás,
 máma már nem hasad
 tovább – szemed –
 aludj el szépen, kis Balázs. aludj el szépen, kis Balázs.

Szundít a lapda, meg a síp,
 az erdő, a kirándulás,
 a jó cukor is aluszik –
 aludj el szépen, kis Balázs. Tűzoltó leszel s katona!
 Vadakat terelő juhász!
 Látod, elalszik anyuka –
 aludj el szépen, kis Balázs.

József Attila

dunna – dunyha; **szendereg** – szundít; **lapda** – labda

1. Ha elolvasod az utolsó versszakot, megtudod, hogy ki beszél a versben Balázshoz.
2. Figyeld meg, mit mond Balázsnak az égről, a házról, a rétről, a bogárról, a villamosról és más dolgokról! Mondd el te is!
3. Mely versszakokban személyesíti meg a költő a szobában levő tárgyakat?
4. Melyek azok a képek, amelyek távol, a házon kívül találhatóak?
5. Melyek azok a dolgok, amelyek, ha nem aludnának, akkor zajt keltenének? Sorold fel őket!
6. Sorold fel azoknak a dolgoknak a nevét, amelyek általában csendesek!
7. Keresd meg az egymással rímelő sorokat az első versszakban!

A versnek általában szakaszonként visszatérő, ismétlődő része a **visszacsengés**, vagyis a **refrén**.

Írd ki a versből azt a sort, amely minden szakasz végén megtalálható!

KÖSZÖNTŐK

Gyöngyharmatos hajnalba
kivirult a hajnalka.
Kivirult szép hajnalkák
köszöntsétek jó anyát!

* * *

Már megjöttünk ez helyre,
anyánk köszöntésére.
Anyám, légy reménységben,
köszöntelek egészségben!

Amennyi a zöld fűszál,
égen ahány csillag jár,
májusban a szép virág:
annyi áldás szálljon rád!

Népköltés

VIRÁGOSAT ÁLMODTAM

Édesanyám,
virágosat álmodtam,
napraforgó
virág voltam álmomban,

édesanyám,
te meg fényes nap voltál,
napkeltétől
napnyugtáig ragyogtál.

Ágh István

Z. Tóth Sándor:
A nagyravágyó napraforgó

Tanuljátok meg a verset!

APÁMÉRT S ANYÁMÉRT

Apámért s anyámért
mit nem cselekedném:
tengernek a habját
kanállal lemerném.

Tenger fenekiből
gyöngyszemeket szednék,
apámnak, s anyámnak
gyöngybokrétát kötnék.

Népdal

lemerném – leszedném; **tenger fenekiből** – tenger mélyéről;
gyöngybokrétát – gyöngyökből álló csokrot

E népdal a szülők iránti határtalan szeretetről szól. Tudjuk, hogy az igaz szeretetnek semmi sem lehetetlen. Ezért nem érezzük túlzónak a népdalba foglalt ígéreteket. Soroljátok fel, mi az, amit a népdal szerzője megtenne szüleiért!

AZ ÉN ROLLEREM

Apa azt mondta, hogy nincs rollerre pénzünk, mert Andrisnak kell venni új ruhát.

Andrisnak is van rollere, Tamásnak is és a téren minden gyerekek, folyton rollereznek. Persze ideadják, ha kérem, de az nem az igazi, nem olyan enyém.

Ha apáéknak lesz pénze, nekem ne vegyenek ruhát, azt csak le meg föl kell venni, nem lehet vele rollerezni.

Addig is, míg össze nem gyűlnek a pénzek, néztem, ahogy a többiek keringéztek a téren.

Tamásnak piros a rollere, az Andrisé még pirosabb!

Közben föltettem a járdaszegélyre a bal lábamat és a jobbal jól meghajtottam magam, úgy rollereztem.

Csudajó volt, csudajó!

És amikor hátranéztem, ott állt a jádarollerem mögött a térről minden gyerek.

– Szálljatok föl! – szoltam – úgyis nagy nekem.

– Mekkora rollered van! – ámultak s egy perc múlva összefogódzva mindenki ott száguldott az én rolleremen.

Csorba Piroska

1. Mi volt Andris vágya? Miért nem teljesülhetett ez a vágy?
2. Milyen ötlete támadt Andrisnak?
3. Hogyan fogadta a többi gyerek Andris rollerét?
4. Mit gondoltok, miért volt sikere Andris rollerének?

Az öröm, amin osztozunk, kétszeres öröm. A bánat, amin osztozunk, fél bánat.

Az a bátorság, hogy az ember azt csinálja, amit akar, attól függetlenül, hogy mennyire fél.

Gyakran megesik, hogy miközben az elérhetetlen után vágyódunk, közben semmibe vesszük az elérhető.

ROLLER

Két /-lel, két r-rel,
robogok a rollerrel.

Nem ír fel a rendőr,
a kocsim fel nem dől.

Senkit baj ne érjen:
mindenki kitérjen!

Futva sántikálok,
aztán vígan állok.

Mint kőszikla állok,
ugye, imponálok?

Szép Ernő

imponál – tetszik, bámulatot kelt

Milyen helyesírási tudnivalóra hívja fel a figyelmet az első versszak?

1. Mi a jó a rollerben, ha összehasonlítod más járművekkel?
2. Nevezd meg a sorvégi rímeket!

FELTALÁLÓ-MESE

Kobak elhatározta, hogy feltaláló lesz.

Avval kezdte, hogy szétszedte minden játékautóját.

– Hogy nem untak ennyi egyforma autót feltalálni? – nézte a szétszedett autókat szomorúan. – A tűzoltóautó pont olyan, mint a versenyautó, a mentőautó pont olyan, mint a Mercedes – tűnődött Kobak, és elhatározta, hogy ő olyan autót talál fel, amelyet még senki se látott.

Nekifogott a tervrajzoknak. De akárhogy igyekezett, mindegyik hasonlított valamilyen autóra. Végre a hetven-hetedik rajza úgy sikerült, hogy ilyen autót nem látott még senki sem.

Megmutatta Katikának.

– Miért van halfarka? – kérdezte Katika.

– Hogy a vízben is tudjon járni.

– És miért van madárszárnya?

– Hogy a levegőben is tudjon repülni. A levegőben kitarja a szárnyát, és mikor földet ér, összecsukja.

– És a földön hogy jár?

– Kerekekkel. És hogy össze ne ütközzön, beszélő dudát is fedeztem fel neki, hogy figyelmeztesse a sofőrt, ha ki kell kerülni egy másik autót.

– És mi történik, ha hosszú útra indul?

– Először kerekeken megy, aztán haluszsonnyal a tengeren, aztán kitárja a szárnyait, és felszáll a levegőbe.

– De hova tesszük az ennivalót? – aggódott Katika.

– Nem kell ennivalót vinni! – húzta ki magát Kobak. – Ez olyan autó, hogy az ember csak azt mondja a dudának: „Éhes vagyok!” – és a motorból már ki is nőtt egy almafa. Mikor aztán jóllakott az ember, elszárad.

– És ha megszomjazunk?

– Felhő alá tartjuk a poharat, és az antennával futózáport kavarunk.

– És ha elálmosodunk?

– Akkor önműködőre állítjuk a kormányt, hátraeresztjük a széket, és alszunk.

– És mikor fogjuk megtanulni a leckét?

– Álmunkban. Mert az autómbe tanítógépet is terveztem, és amíg alszunk, minden leckét megtanít.

– És ha elkésünk az iskolából?

– Nem késünk el, mert vekkert is terveztem bele, és csenget reggel fél hétkor.

– És hogy fogunk megfürödni?

– Kiállunk a madárszárnyra, és az eső alá robogunk.

– És hogy fogunk megtörölközni?

– A nap alá robogunk, és addig körözünk alatta, míg megszáradunk.

– De ki fog köszönni nekünk?

– Hazamegyünk, köszönünk Mamának, úgy megyünk iskolába.

Hervay Gizella

1. Miben különbözött Kobak rajzautója a többi játékautótól?
2. Te mit találtál volna még ki? Mondd el!

OLVASÁSI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI SZINTFELMÉRŐ

A KISFIÚ, AKI IBOLYÁT LÁTOTT

A kisfiú hazafelé lépegetett az óvodából. Az utca fölött rigók röpdöstek át egyik kertből a másikba. A kertekből innen is, onnan is kesernyés füstszag érzett.

– Égetik a tavalyi lombot – állapította meg a kisfiú, ahogy kíváncsian ide is, oda is be-bekukkantott a kerítések résein.

„Zöldül már a fű. Szép zöld lesz újra minden” – gondolta a kisfiú. És megállt.

A zsendülő fű között, a kerítésen túl, alig karnyújtásnyira icipici, kék színű ibolya nézett szembe vele.

– Hát ezt hazaviszem édesanyámnak – határozta el a kisfiú, s már nyúlt volna is, hogy leszakítsa.

– Ne szakíts le, kisfiú! – szólalt meg az ibolya, olyan halkan, hogy csak a kisfiú hallhatta.

Erre valaki nagyokos azt mondaná, hogy az ibolya nem tud beszélni. De én állítom, hogy tud beszélni. Tanúm rá a kisfiú, aki hallotta. És magam is számos történetben, mesében hallottam, olvastam, hogy a virágok beszélgettek. Még a tévében is láttam, hallottam, s éppen az ibolyát hallottam beszélni. A hóvirággal beszélgetett.

Csak hát tudni kell meg is hallani az ilyen finom hangokat. A kisfiú meghallotta.

– Miért ne szakítanálak le? – nyúlt be a kisfiú a rácsos lécek között.

– Mert még kicsi vagyok, ki sem nyíltam egészen. Különben is, lopni szégyen.

– Szégyen? – torpant meg a kisfiú.

– Egyenesen bűn.

– Egy ilyen kis virágot is?

– Azt is. Kicsi szégyen. Kicsi bűn.

– Pedig nagyon szerettelek volna hazavinni édesanyámnak.

- Várd meg, amíg kinyílok egészen!
 - Akkor nem lesz szégyen, nem lesz bűn?
 - Nem, ha megkéred a bácsit.
 - Melyik bácsit, azt a gereblyést ott, aki a tüzet rakja?
 - Azt.
 - Kérni nem bűn?
 - Nem.
 - Nem is szégyen?
 - Nem is szégyen.
 - Akkor jó, megvárom, amíg kinyílsz egészen.
 - Köszönöm – mondta a kis ibolya a kisfiúnak –, de hogy ne menj üres kézzel, itt egy levelem, ezt vidd el édesanyádnak.
 - Kösz – mondta a kisfiú. – Viszontlátásra!
- De szedte is már a lábát szaporán, mert a beszélgetéssel eltelt az idő, s az édesanyja már biztosan várja a sarkon. Várta is.
- Hát te hol maradtál, kisfiam?
 - Láttam neked egy szál ibolyát, de még nem nyílt ki egészen. Addig is ezt a levelet küldi szeretettel.
 - Hát ez valóban ibolyalevél, köszönöm – mondta az édesanyja, s nemcsak kézen fogta, mint máskor, hanem egy picit ölbe is kapta az ő kisfiát, aki olyan kedves volt, hogy látott neki egy szál ibolyát.

Kányádi Sándor

Válaszolj a kérdésekre!

1. Kinek szeretne volna leszakítani az ibolyát a kisfiú?
 - a) a barátjának
 - b) az édesanyjának
 - c) az óvó néninek
2. Mire kérte az ibolya a kisfiút?
 - a) szakítsa le
 - b) ne szakítsa le
3. Mit mondott az ibolya a lopásról?
 - a) szégyen
 - b) dicsőség
 - c) jó cselekedet

4. Mit javasolt a virág a kisfiúnak?
 - a) várja meg, amíg elmegy a gazda
 - b) várja meg, amíg megnő
 - c) várja meg az estét
5. Mit mondott az ibolya a kérésről?
 - a) kérni bűn
 - b) kérni nem bűn
6. Mit kapott ajándékba a kisfiú az ibolyától?
 - a) egy fűszálat
 - b) egy levelet
 - c) egy virágszirmot
7. Milyen hangnemben beszélgetett egymással a kisfiú és az ibolya?
 - a) durván
 - b) udvariasan
 - c) gunyorosan
8. Hogyan fogadta a kisfiú édesanyja az ibolyalevelet?
 - a) örömmel
 - b) haragosan
 - c) dühösen
9. Pótold a hiányzó szavakat: A zsendülő ... között, a kerítésen ..., alig ... icipici, kék színű ... nézett szembe vele!
10. Fogalmazd meg a történet tanulságát!

MIT JÁTSSZUNK?

Ignác, mit látsz?

Ez egy mozdulatutánzó, énekes, páros játék. Két gyerek játssza. A játékosok egymásnak háttal állva összefűzik karjaikat, majd egyik a másikat felváltva a hátára emeli. Közben ezt a felelgetős mondókát éneklik:

– *Ignác, mit látsz?*
– *Eget, földet, vaskarikát,*
közepébe bölömbikát,
átugrom a nagypatikát,
a nagyapád vaskalapját.

Játék közben ügyeljete, hogy le ne ejtsétek egymást!

VII. VIDÁM TÖRTÉNETEK

EL NE HIDD VERS

Nincsfalván nagy a csoda,
nem tudják, mi micsoda,
ott a görbe egyenes,
nyolcat jelent a hetes.
Szurok, korom hófehér,
kukorékol az egér,
háromlábú a kakas,
a kiscica tarajas.
Bajsza van a libának,
fából vasat csinálnak,
üres hordó teli borral –
abból szedhet egy csokorral,
és azt haza is viszi,
aki mindezt elhiszi.

Verseghy Erzsébet

1. Ebben a versben csupa olyan dologról olvashatsz, ami a valóságban nem fordulhat elő.
2. Alakítsd át a verset úgy, hogy minden hihető legyen benne!

KINEK NEHEZEBB A DOLGA?

Egyszer egy szegény ember hajba kapott a feleségével. Azon perlekedtek, kinek van nehezebb dolga, több gondja-baja.

Az asszony ezt hajtogatta:

– Nekem nehezebb!

Az ember sem engedett:

– Én meg azt mondom, hogy nekem!

Nem tudtak semmiképpen dűlőre jutni. Azt mondta akkor az asszony:

– Hát cseréljünk! Holnap én végzem a te dolgodat, te meg az enyémet.

Fölkeltek jó korán. Az asszony kiment a mezőre szántani. Az ember odahaza maradt, nekilátott az asszony munkájának. Kenyeret dagasztott, vízért ment a kútra. Míg odajárt, a disznók ott csámcsogtak a teknő mellett, megették a tésztát. Akkor az ember nekiállt kását főzni. Főzőolaj helyett lámpaolajat öntött bele. Kiment az istállóba szénát vetni a jászolba. Mire visszament, egyestendős kisfia belemászott a káposztáshordóba, ott tapiskolt benne. A macska meg a tejfölösköcsögből nézegetett kifelé.

Hej, bánta az ember, hogy asszony munkába fogott! De a legtöbb baja a tehénnel volt. Nem akarta kihajtani a legelőre, hisz azt sem tudta, hol áll a feje. Fölnézett a pajta tetejére; látta, hogy szép kövér fű nő rajta. Fogott egy deszkát, odatámasztotta a pajtához. Fölhajtotta rá a tehenet, legeljen kedvére. Hosszú kötelet kötött a tehén nyakára. A kötelet leengedte a kéményen, és rátekerte a derekára. Úgy állt neki levest főzni. A tehén addig legelészett, míg lecsúszott a pajta födeléről: függve maradt a kötélen. Az embert meg fölrántotta a kéménybe. Csak a két lába kalimpált a tűzhely fölött.

Szerencsére hazajött az asszony. Már messziről látja: a tehén a pajta födeléről lóg le egy kötélen, majdnem megfullad. Beszalad a házba: hát ott minden a feje tetején. A disznó tésztásan, a macska tejfölösen, a kisfia

káposztásan szaladgál. Az ura meg kormosan ott kalimpál a kéményben. Rákiáltott az asszony. Az ember ijedtében rántott egyet magán. A kötel leszakadt, ő meg belepottyant a levesesfazékba.

– No, kinek nehezebb a dolga? – kérdezte az asszony. – Most belekóstolhattál az enyémbe! Kérsz-e még belőle?

– Nem én többet! – nyögte az ember, és kikecmergett a fazékból.

Orosz népmese

perlekedik – veszekszik; **dűlőre jut** – megegyezik; **pajta** – tágas, szellős gazdasági épület

1. Oszd a mesét három részre! Mondd el, hol ér véget a bevezető rész, hol kezdődik a középső és a befejező rész!
2. Miben egyezett meg a mese elején az ember és a felesége?
3. Mi történt az emberrel, amikor otthon maradt az asszony helyett?
4. Neked mi tetszett ebben a részben a legjobban? Miért? Olvasd el!
5. Miben egyeztek meg a házastársak, amikor hazajött az asszony?

A suszter maradjon a kaptafánál.

A PÖFETEG HÓLYAG

Elindult a hólyag,
ballagott,
senkinek nem emelt
kalapot.

Aki csak tehette,
félreállt,
s a hólyag büszke volt,
szinte szállt.

Csak egy kis gombostű
kacagott –
s megbökte a büszke
hólyagot.

Gyurcsó István

1. Ez a vers az üresfejű, beképzelt, gőgös, másokat lenéző emberről szól.
2. Melyik versszakban olvashatsz a hólyag viselkedéséről?
3. Miről szól a második versszak?

Fogalmazd meg a vers tanulságát!

A TEKNŐS ÉS A NYÚL

Hetvenkedve szaladgált a nyúl a mezőkön.
„Fülemet rá, futásban nincs, aki legyőzzön!”
Nos, ki áll ki velem? – szólt. – Kezdődjek a torna!”
Nagy szerényen a teknős: „Megpróbálom” – mondta.

„Te? – kacagott föl a nyúl. – Volna hozzá merszed?
Nem elég a hátadon házadat cipelned?
Velem futna versenyt egy ilyen lomha jószág?”
„Akkor is – szólt a teknős – vállalom a próbát.”

Körülállja a pályát a közönség. „Rajta!”
Kocogni kezd a teknős. Nevet a nyúl rajta,
párat ugrik, van már vagy fél pálya előnye.
„Buta teknős!” – Gondolja: csúfot űz belőle.

Megáll, nézi gúnyosan, hogy izzad a másik,
majd lehever, mintha ágy lenne csak a pázsit,
nyújtózkodik, hunyt szemmel fekszik hason, háton,
s addig színlel alvást, míg elnyomja az álom.

Azalatt a teknős csak lépked lankadatlan,
elcsoszog a szunnyadó nyúl mellett is lassan,
s mire a nap az erdő fái mögé csúszik,
holtfáradtan bár, de már a cél előtt kúszik.

Hűsebb lesz a levegő, fölriad a nyúl rá.
Rémültében fölugrik, nagyot rikkant: „Hajrá!” –
s rohan. – Késő! Így jár a hetvenkedő néha:
henceg, s még a teknős is előtte ér célba.

La Fontaine

1. Kik a mese főszereplői?
2. Mit gondoltok, igaza volt-e a nyúlnak, amikor azt hitte, hogy legyőzi a teknőst?
3. Miért nem sikerült neki mégsem?
4. Mi segítette győzelemhez a teknőst?
5. Ha te is ott lettél volna a pályán, kit biztattál volna? Miért?

Mely szavak jellemzik a nyulat, és melyek a teknőst?
hetvenkedő, szerény, elszánt, kötekedő, kitartó, hencegő

A TEVE MEG AZ EGÉR

Volt egyszer egy agyafúrt kisegér. Mindenkinek túljárt az eszén, a leghatalmasabb, legerősebb állatokén is.

Odaszaladt egyszer a tevéhez, és felkiáltott neki:

– Akármilyen magasan hordod a fejedet, te teve, mégis én látom meg előbb a felkelő nap fényét!

– Hogyisne! – mérgesedett meg a teve. – Akkorka vagy, mint egy szál szempillám, én meg, mint egy torony. Hogy láthatod meg te előbb a nap fényét?

– Fogadsz-e velem? – kérdezte a kisegér.

– Fogadok!

Megkötötték a fogadást. A teve egész éjszaka nem hunyta le a szemét, egyre a napfelkeltét leste-várta, nézte a keleti ég alját.

A kis egér fenn üldögélt a teve púpján, ő meg nyugat felé figyelt. Tudta a ravasz, hogy a kelő nap fénye a nyugati hegyeken verődik vissza, mielőtt még felkelne a nap.

Lassan virradni kezdett, felragyogtak a nyugati hegyek, a teve meg csak nézte-leste a keleti ég alját.

A kisegér egyszer csak elkiáltotta magát:

– Ott a nap fénye, ni! Én láttam meg elsőnek!

Megfordult a lomha teve, és látta: csakugyan ott ragyog a nap a nyugati hegyek ormán. Ámult-bámult: hát ezután nyugaton kel fel a nap? Jó időbe telt, amíg megértette, hogyan járt túl az eszén a kis egér.

Burját-mongol népmese

1. Mondd el, hogyan járt túl a kisegér a teve eszén!
2. Kösd össze az állatok nevét tulajdonságukkal!

	hencegő	
	türelmes	
egér	bűnbánó	teve
	kíváncsi	
	elnéző	

Kire mondjuk azt, hogy *fennhordja az orrát*?

HAJNAL

Ibolya-homályból
fényvirág fakad,
málnaszínű égre
fölgurul a Nap.

Buda Ferenc

Krisko Péter: *Hajnal*

1. A vers minden egyes sora egy-egy lépés a virradat felé.
2. Milyen színekkel találkozol a versben?
3. Mondd más szóval: ibolyaszín, málnaszín!
4. Mit jelent a vers második sora? Hogyan mondanád másképpen?
5. Olvasd el a negyedik sort! Miért érdekes? Hogyan mondanánk ezt egyszerűbben, más szavakkal?

A NAP

Mi az a Nap? Mi az a Nap?
Nem is Nap az tulajdonképp.
Ugyan mi hát?... Hát semmi más,
mint egy nagy szappanbuborék.

Valami óriásfiú
kifújja reggel keleten,
s szétpattan este nyugaton. –
És ez minden nap így megyen.

Petőfi Sándor

AZ ARCKÉP

Festőművész volt a nyúl, és megfestette a tigris arcképét. Nagyon jól sikerült a kép, tetszett a tigrisnek is.

– Mintha csak élnék rajta! – morogta elégedetten.

Meglátta a nyúl festményét az öreg szamár. Ő is megrendelte az arcképét.

Fogta a nyúl az ecsetet, a festéket. Dolgozgatott szorgalmasan, egy hét múlva el is készült a képpel. Nézte a szamár az arcképet, nézte, bődült egy mérgeset:

– Te meg mit pingáltál! Ez volnék én? A fülem sem ilyen! A szemem is szebb! Olyan képet fess rólam, mint amilyet a tigrisről festettél!

– Jól van! – felelte a nyúl. – Meglesz.

Fogta újra az ecsetet, a festéket. Lefestette a szamarat újra, kitátott szájjal, rettentő agyarakkal. Patái helyébe tigriskarmokat pingált, szemét zöldesen csillogóra festette, mint a tigris szemét.

– Ez már beszéd! – bólogatott a szamár. – Ez igen, ez én vagyok! Mindjárt így kellett volna kezdened!

Azzal hóna alá kapta a képet, hazavitte, mutogatta fűnek-fának. Akinek csak mutatta, mindenki dicsérte:

– Ez aztán az arckép! A megszólalásig hasonlít!

De a szamár háta mögött jót nevettek.

Megmutatta a szamár a medvének is a képet.

- Hasonlít?
- Kihez? – ámult el a medve.
- Hát hozzám! – felelte méltatlankodva a szamár.
- Ki csúfított el így? – kérdezte meghökkenve a medve.
- Nem értesz te ehhez, látom! Mindenki azt mondja, hogy hasonlít! – mérgesedett meg a szamár, és jól meg-rúgta a medvét.

A medve megbőszült, felkapta a képet, és teljes erejéből rácsapott vele a szamár fejére. A szamár feje átszakította a vásznat, és bután bámult ki az aranykeretből.

– Na látod! – morogta a medve. – Most már hasonlítasz!

Szergej Mihalkov

1. Kik a mese szereplői?
2. Mit gondolsz, miért nem volt megelégedve az arcképpel a szamár? Mi volt az, ami nem tetszett neki a festményen?
3. Hogy gondolod, nézett-e a szamár valamikor tükörbe?
4. Mi a véleményed azokról, akik dicsérték a szamár arc-képét?
5. Ki volt őszinte hozzá?
6. Mit tett a szamár, amikor szemébe mondták az igazságot?
7. Milyen tréfás jelenettel zárul a mese?

1. Mondd el, milyennek látod padtársad külsejét!
2. Vannak belső tulajdonságaink is. Próbáld elmondani egy kiválasztott személy belső tulajdonságait!

Írd le őszintén a saját külső és belső tulajdonságaidat! Nézz tükörbe!

IDŐJÓSLÁS

Mátyás király útra készülődött. Megkérdezte hát udvari csillagászát, milyen idő várható.

A csillagász elővette a látcsövét, vizsgálódott valamelyest a derült égen, aztán így szólt:

– Minden jel arra mutat, hogy szép idő lesz.

A király annyira bízott a csillagászában, hogy még kabátot sem vitt magával.

Ahogy mentek, egy rétre értek. Azon a réten egy juhász legeltette a nyáját. Mikor a szamár meglátta a díszes kíséretet, hátracsapta a fülét és harsányan hármat ordított.

– Mit hirdet a szamarad? – kérdezte tréfásan a király a juhászt.

– Amikor ilyenformán ordít, mindig eső lesz – felelte a juhász.

De a király nem hitt neki. Nem haladtak egy félórányit sem, nyakukba zúdult egy kiadós nyári zápor. A király bőrig ázott, és nagyokat tüsszentgetett.

Ki is mondta az ítéletet:

– A csillagász szamár, s a szamár csillagász.

Kolozsvári Grandpierre Emil nyomán

látcső – távcső

1. Mit akart megtudni a király a csillagásztól?
2. Mit mondott az időjárásról a juhász?
3. Mit jelent a mese utolsó mondata?

Nyári eső hamar jó, hamar megy.

Aki könnyen hisz, könnyen csalatkozik.

Jól megnézd, kinek higgy!

Aki egyszer hazudni mer, többet hitelt nem érdemel.

Mindenki a maga kárán tanul.

NYÁRI ZÁPOR

Eső, eső
Megered,
Sírnak fenn a
Fellegek.

Patak fölött
Mint a híd,
Szivárványból
Magas ív.

Azon át csak
Madár jár,
Egyenest a
Napba száll.

Drégely László

1. Milyen megszemélyesítést találsz az első versszakban?
2. A második versszakban szép költői hasonlat van. Olvasd el!
3. Tudod-e hogyan keletkezik a szivárvány? Hogyan tűnik el?
4. Milyen szép képpel ajándékoz meg bennünket a költői képzelet az utolsó két versszakban?

Készíts rajzot a költemény alapján!

OLVASÁSI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI SZINTFELMÉRŐ

PITYI PALKÓ

Pityi Palkó egész nap az utcán csavargott, csak enni meg hálni járt haza.

Egyszer azt mondja neki a szomszédasszony:

– Hallod-e, neked úgysincs soha semmi dolgod, beme-
hetnél a városba. Küldenék veled a lányomnak egy korsó
tejet, ha elvinnéd.

– Mit fizet? – kérdezte Palkó.

– Három garast – mondta az asszony.

Nosza, mindjárt útnak indult Palkó.

Ahogy kiért a faluból, a korsót a feje búbjára tette,
mert úgy könnyebbnek tetszett. Amint ment, mendegélt,
elkezdett tervezgetni:

„Ahogy megkapom a három garast, veszek a vásárban
egy tyúkot. Lesz a tyúknak sok tojása. A sok tojásból lesz
sok csirke. Mikor a csirkék megnőnek, eladom, s veszek egy
juhot. Annak lesz báránya. A juhot és a bárányt eladom,
s veszek egy tehenet. Ennek a tehénnek lesz majd egy
bocikája. Mikor megnő, eladom őket, és veszek értük egy
lovat. Ha már lesz egy szép lovam, lesz majd feleségem
is. Kapok vele egy fazék pénzt. Aztán lesz majd gyere-
kem, egy, kettő, három, négy, öt, hat. Azok a gyerekek
majd közrefognak, s mondják nekem: apa, édesapa! Én
meg mondom nekik: ó, drága galambocskáim, gyöngyvi-
rágocskáim! – s valamennyinek barackot nyomok a fejére,
így ni!” S mutatta, hogyan nyom majd barackot a gyerekek
fejére. Erre a korsó lefordult a fejről, és ezer darabra
tört. A tej szertefolyt, s az a sok szép légvár, amit Palkó
épített, mind összeomlott.

Össze bizony!

Benedek Elek meséje nyomán

Válaszolj a kérdésekre!

1. Kik a szereplői a mesének?
2. Mit jelent Pityi Palkó neve?
 - a) Okos Palkó
 - b) Lusta Palkó
 - c) Dolgos Palkó
3. Milyen munkát vállalt Pityi Palkó?
 - a) elvisz egy korsó tejet
 - b) elvisz egy zsák búzát
 - c) elhajt egy juhnyáját
4. Miről ábrándozott útközben?
 - a) hogy vagyonos ember lesz
 - b) hogy megházasodik
 - c) hogy furulyát vesz
5. Hogyan nőtt Palkó képzeletében a vagyona?
a három garasból → tyúk → tojás → csibe → Folytasd!
6. Hogyan ejtette le a korsót a fejről?
7. Értelmezd a *légvárakat épít* szólást!
8. Néhány mondatban írd le, te miről szoktál ábrándozni!

MIT JÁTSSZUNK?

Ki-ki a maga mesterségét folytassa

Körben ülnek a játékosok az asztalnál. A játék vezetője mindenki számára kijelöl egy mesterséget, amelyet a játékosok eljátszanak. Például a varrónő varr, a mosónő mos, a cipész kalapál stb.

A játék kezdetekor a játékosok mutatóujjukkal az asztalt ütögetik. Egyszer csak a vezető elkezd mondani: „Ki-ki a maga mesterségét folytassa!” Ekkor minden játékosnak a mesterségét jelző mozdulatokat kell elvégeznie. Aki ezt nem teszi, vagy tovább ütögeti mutatóujjával az asztalt, zálogot ad.

VIII. SZÜLŐFÖLDEM, HAZÁM

Homoki Gábor: *A Vereckei hágó*

A KÁRPÁTOK

Mesebeli daliák, délceg óriások –
ezek a mi hegyeink, ezek a Kárpátok.
Mint az éber őrszemek, rendületlen állnak,
pihenni a fellegek vállaikra szállnak.
Keblükre a kis faluk békésen simulnak –
körülöttük fenyvesek, gyors patakok zúgnak...
Felhők fölé magasan nyújtóznak e bércek,
kucsmájukkal, meglehet, tán az égig érnek:
mert a kéklő magasság úgy borul ott rájuk,
mintha az ég kupoláját tartaná a hátuk.

* * *

Falunknál a Kárpátok lágyan elterülnek:
égbe törő csúcsaik dombbá szelídülnek.
Nincsenek itt fenyvesek, nem pörölnek széllel:
a hegyoldal zamatos, édes szőlőt érlel.

Szalai Borbála

délceg – daliás termetű; **éber** – *itt:* figyelő; **rendületlen** – mozdulatlanul; **bércek** – hegycsúcsok; **az ég kupolája** – az égbolt; **nem pörölnek a széllel** – nem állnak ellen

1. Mihez hasonlítja a költő a Kárpátokat?
2. Magyarázd meg az értelmét a kifejezésnek: „...égbe törő csúcsaik dombbá szelídülnek”!
3. Mesélj a szülőfaludat vagy szülővárosodat körülvevő tájról!

Rajzold le a téged körülvevő tájat!

Az ungvári vár (Képeslap 1909-ből)

UNGVÁR

Szűkebb szülőföldünk legnagyobb városa Ungvár. Két nevezetességét a nevében is megtaláljuk. Az egyik az öt két részre osztó folyó, az Ung. A másik a vár.

Öt híd köti össze a folyó két partját: egy vasúti híd, egy gyaloghíd, két közúti híd és egy keskeny függőhíd.

Különösen szép a város májusban. Nem csoda, hogy a sok régi épület, a kedves dimbes-dombos utcák vonzzák a turistákat. Jólesik sétálni Ungvár legnépesebb utcáján, a Korzón. Ez a város sétálóutcája.

Feltétlenül látnia kell a kíváncsi turistának a várat és a falumúzeumot is. Itt, távol a város zajától, érdemes hosszabban elidőzni. De marasztalja is a nézelődőt a várudvar hűvöse, a jó levegő, a sok látnivaló a várban és a váron kívül. A várban időzve gondoljunk őseinkre, a városlakókra, a vár és a város építőire. Az ő kezük munkája ott van minden régi utcakőben, minden régi házban, minden elültetett fában.

HAZÁM, HAZÁM...

Hazám, hazám, édes Anyám, anyám, gyújts
hazám! gyertyára!
Bárcsak határod láthatnám! Hozzád megyek vacsorára.

Látom füstjét, de csak alig, Forralj nekem édes tejet,
hogy az égen sötétellik. apríts bele lágy kenyeret!

Hadd egyem egy víg vacsorát,
milyet édesanyám csinált.

Népköltés

Rubato ♩ = cca 96

1. Ha-zám, ha-zám, é-des ha-zám, Bár-csak ha-tá-rod lát-hat-nám.

Bár-csak ha-tá-rod lát-hat-nám.

1) A 4. vsz. ban:

1. Milyen hangulatú ez a népköltés?
 - a) víg
 - b) komoly
 - c) szomorú
 - d) haragos
2. Kinek a vacsorájára vágyik a hős?
3. Milyen érzést vált ki benned az *édesanya* szó?
4. Énekeljétek el a népdalt együtt a kotta alapján!

*A hazának a füstje is kedvesebb,
mint idegen országnak a tüze.*

A Fekete- és a Fehér-Tisza összefolyása Rahónál

A TISZA EREDETE

Már meg volt teremtvé az egész világ, megvoltak a hegyek, a völgyek, kisebb és nagyobb folyók, csak még a Tisza állott ottan az Úr zsámolyánál.

– Hát teveled mit csináljak, szegény fejeddel? – kérdi az Úristen.

– Csak bízd rám, Atyám – mondja Jézus Krisztus –, majd eligazítom én!

Azzal Jézus elővett egy aranyos ekét, elébe fogott egy szamarat, s azt mondja a Tiszának, hogy menjen utána mindenütt a barázdában. Azután nekivetette az ekét a földnek, szántotta a folyónak az ágyat, az pedig ment mindenütt a nyomában.

Hanem szerteszéjjel igen sok cötkény volt mindenfelé, a szamar pedig éhes is volt, meg amint tudjuk, nagyon szereti is a cötkényt: egyikhez is hozzákapott, a másikhoz is, s nem haladt egyenesen. Ide-oda rángatta az ekét. Azért olyan girbegurba, csivrigós-csavargós a Tisza folyása.

Népmonda

zsámoly – sámlí, alacsony székecske, amelyen vagy ülnek, vagy a láb megtámasztására használják; **barázda** – a szántóföldbe ekevassal vágott mélyedés, ebbe vetik a magot; **cötkény** – kóró

Hol van a Tisza forrása?

A Tisza a mi hegyeink között, a Kárpátokban ered két forrásból. Egyikből keletkezik a Fekete-Tisza, a másikkól a Fehér-Tisza. Hosszú utat tesz meg a két folyó anélkül, hogy egyszer is megpillantaná egymást. Rahónál végül összetalálkoznak, és egy folyóvá egyesülnek. Innentől már egyszerűen Tisza a folyó neve.

A TISZA

(részlet)

Nyári napnak alkonyulatánál
Megállék a kanyargó Tiszánál
Ott, hol a kis Túr siet beléje,
Mint a gyermek anyja kebelére.

A folyó oly simán, oly szelíden
Ballagott le parttalan medrében,
Nem akarta, hogy a nap sugára
Megbotolják habjai fodrába'.

Sima tükrén a piros sugárok
(Mint megannyi tündér) táncot jártak,
Szinte hallott lépteik csengése,
Mint parányi sarkantyúk pengése.
(...)

Pár nap múlva fél szendergésemből
Félrevert harang zúgása vert föl.
„Jön az árvíz! jön az árvíz!” hangzék,
S tengert láttam, ahogy kitekinték.

Mint az őrült, ki letépte láncát,
Vágtatott a Tisza a rónán át,
Zúgva, bögve törte át a gátot,
El akarta nyelni a világot!

Petőfi Sándor

1. Olvassátok el verset!
2. Hogyan vélekedik a költő a Tiszáról?
3. Magyarázd meg, mit jelent:
„Mint az őrült, ki letépte láncát!”
4. Láttad-e már a Tiszát? Fürödtél is benne?

Kérdezd meg szüleidet, leggyakrabban milyen fa szegélyezi a Tiszát. Rajzold le!

A FEHÉR LÓ MONDÁJA

Árpád, Álmos fia volt a magyarok vezére. Megtudták, hogy Pannónia nagyon jó föld, folyója, a Duna jó ízű. Elhatározták, hogy követüket elküldik, ismerje meg a vidéket. Husid, a követ megérkezve látta, hogy a föld termékeny, a folyó vize édes és sok a legelő. El is ment a tartomány urához, Szvatoplukhoz, hogy az ő népe megtelepedne itt. A fejedelem szívesen fogadta őket, azt hitte, földművesek jöttek.

A követ visszatérve a magyarokhoz vitt magával vizet, fűvet és földet. A hét vezérnek minden nagyon tetszett, ezért küldtek Szvatopluknak egy fehér lovat, aranykantárral és aranynyereggel. A követ fűvet, vizet és földet kért az ajándékért cserébe, amit meg is kaptak. Ezután Árpád

népével bejött Pannóniába, de nem, mint vendég. Ismét követet küldtek a fejedelemhez, hogy az hagyja el népével a földet, amit a magyarok megvettek a lóért, a fűvet a kantárért és a vizet a nyeregért.

Szvatopluk erre így rendelkezett: „A lovat leüssék, kantárszárát a mezőre kivessék, nyergét a Dunába bedobják!”

A követ így válaszolt: „A lóval csak a mi ebeinket táplálsz, a kantárt a mi kaszáloink találják meg, és a nyeret is a mi halászaink fogják ki!”

Szvatopluk összegyűjtötte a magyarok ellen a seregét, de nem tudta legyőzni őket.

A magyarok vezére mindig a népe előtt ment, ha mentek valahová, visszatérve pedig az utolsó volt. Árpád így először lépett Pannónia földjére, majd vizet merítve a folyóból, népével háromszor esküdött Istenre.

Először Nyék környékén telepedett le, ahol később István királyunk megalapította Fehérvárt.

Mondák a honfoglalás korából a *Képes Krónika* nyomán

Árpád fehér lovat, aranyos lószerszámot és nyeret küldött Szvatopluknak ajándékba, a követ fűvet, vizet és földet kért cserébe – a föld, fű és a víz magát az országot jelképezte. Aki az ajándékot elfogadta, és cserébe földjét, fűvét és vizét ajánlotta föl, voltaképpen országát adta oda.

1. Ki vezette a magyarokat az új hazába?
2. Hogyan történt a honfoglalás? Mondd el!
3. Tudod-e hol van a Vereckei-hágó?
4. Kérd meg szüleidet, tanárodat, hogy meséljenek neked erről a helyről!

BOTOND

Kr. u. 957-ben a görög császár megtagadta a magyaroknak az adófizetést a német területeken történt veszteségek miatt. Taksony fejedelem ekkor úgy döntött, hogy Apor vezér irányítása alatt csapatokat küld a görög császár ellen.

Átkeltek Bulgárián, majd elérték a birodalmat. Mindent felgyújtottak, végül elérték Belgrádig. A város azonban bevehetetlen volt.

A görög császár kiküldött egy katonát, hogy csak egy párharc döntse el, fizetnek-e adót, vagy sem. Ez a harcoshatalmas volt és erős. De Apor vezér is megtalálta a megfelelő embert. A magyarok részéről a köpcös Botond, a legkisebb közülük, állt ki. Hogy hatalmas erejét bizonyítsa, a város érckapuját a buzogányával kilyukasztotta.

A küzdelem csak rövid ideig tartott, mert Botond úgy hozzávágta a görögöt a földhöz, hogy az nyomban kiadta a lelkét.

A magyarok azonban hiába kérték az adót, a császár csak nevetett rajtuk, hiszen városa bevehetetlen volt. Erre a magyarok kifosztották, felgyújtották az egész országot és hazatértek.

Mondák a kalandozások korából a *Képes Krónika* nyomán

köpcös – alacsony, izmos testalkatú;

kiadta a lelkét – meghalt

1. Ki tagadta meg az adófizetést a magyaroknak?
2. Hogyan döntött a görög császár?
3. Ki állt ki a hatalmas göröggel szemben a párviadalra?

Képzeld el a görög óriás és a köpcös Botond párviadalát! Rajzold le!

*Kicsi a bors, de erős.
Az erős erdőt szánt, a gyenge ugart se.
Nem jó apró emberbe ördögöt engedni.*

*Farkast fogott (erősebbel kezdett ki).
Erős az erőtlent hamar zsákba rakja.
Aki bírja, marja.*

OLVASÁSI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI SZINTFELMÉRŐ

A KIS RÁKÓCZI ÉS A TÉRKÉP

Mesélik, hogy egy alkalommal egy osztrák gróf várában egy térkép ragadta meg a kis Rákóczi figyelmét. Az akkori Magyarország térképe.

Rákóczi magánkívül szaladt a térképhez, mohón keresett, kutatózott rajta valamit.

– Mit keres rajta? – kérdezték a melléje rendelt új nevelői, a páterek.

– Munkácsot! – felelte a gyermekifjú.

S mikor megtalálta, szeméből megeredt a könny:

– Munkács! Munkács! – ráborult a térképre és keservesen sírt.

Hazáját, szülőföldjét, otthonát siratta.

Zrínyi Ilona és fia szobra a munkácsi várban

A páterek nem értették a dolgot, csodálkozva kérdezték, mi történt vele, mi bántja?

– Nem lehet oly hamar felejteni! – zokogta a hőslelkű gyermek.

Kárpátaljai helyi monda

Rákóczi Ferenc gyermekkorát Munkácson töltötte testvérével, Juliannával együtt. 1686-ban osztrák csapatok érkeztek a várhoz, és megadásra szólították őket. Két évig tartott az ostrom kisebb megszakításokkal. Zrínyi Ilona 1688-ban kénytelen volt feladni a várat. A várúrnőt Bécsbe vitték és kolostorba zárták. A gyerekeknek pedig osztrák líceumban kellett tanulniuk; **páter** – felszentelt katolikus szerzetes

Válaszoljatok a kérdésekre!

1. A monda szerint hol történt meg ez az eset?
 - a) egy osztrák gróf várában
 - b) egy kolostorban
 - c) magyar kastélyban
2. Mire lett figyelmes ott a kis Rákóczi?
 - a) egy festményre
 - b) egy térképre
 - c) egy zászlóra
3. Minek a térképe volt ez?
 - a) Bécs városáé
 - b) Erdélyországé
 - c) az akkori Magyarországé
4. Mit keresett a térképen a gyermek?
 - a) Ungvárt
 - b) Husztot
 - c) Munkácsot
5. Mit siratott a gyermek? Húzd alá a helyes választ!
ruháját, hazáját, szülőföldjét, otthonát, játékát, könyvét, boldog gyermekkorát
6. Szerinted miért nem értették meg a páterek Rákóczi bánatát?

IX. A FÖLD, A FŰ, AZ ÉG, A NAP

TAVASZI DAL

Egy, kettő, három, négy,
kis őzike, hová mégy?
– Elég hogyha tudom én:
tavasz elé futok én!

Egy, kettő, három, négy,
te kis nyuszi, hová mégy?
– Se erdőbe, se rétre:
a szép tavasz elébe!

Egy, kettő, három, négy,
te kis madár, vígan légy:
olyan szép dalt daloljál,
szebb legyen a tavasznál!

Zelk Zoltán

Tanuld meg a verset!

MACKÓÉBRESZTŐ

Csörren a, csörren a csengős óra,
ébredj, mackó, ébredj már!
Látod, a cirmos az első szóra
pattan az ágyból, táncot jár.

Messzire szálljon a mackóálom!
Kinn a tavasz már kürtöt fúj,
lombruha zöldell a ringó ágon,
szél karikázik az erdőn túl.

Megjön a, megjön a gondos gólya,
kék ibolyákból illat száll.
Hogyha kibújnál, pompás volna:
Fürge nyulakkal játszhatnál.

Vége a, vége a hosszú télnek...
Lusta, ki mindig bóbiskol.
Erre fölébredszt: hoztam néked
erdei mézet – a jobbikból!

Gyárfás Endre

1. Milyen hasonlóság van a vers és az előző mese között?
2. Milyen eltéréseket találsz a két szöveg között?
3. Milyennek ismerted meg a versbeli mackót?
4. Keresd meg a tavaszhoz kapcsolódó költői megszemélyesítést a második versszakban! Milyen megszemélyesítéseket találsz még ebben a versszakban?
5. Milyenek ábrázolja a harmadik versszak szereplőit a költő? Kérdezz rájuk a *milyen?* kérdéssel!

FECSCKE-HÍVOGATÓ

Villásfarkú fecskemadár,
Jaj, de régen várunk!
Kis ibolya, szép hóvirág
Kinyílt már nálunk!

Fátyolszárnyú kis méhecskék
Zúgva-zöngve szállnak.
Cifra lepkék, kék legyecskék
Ide-oda járnak.

Rózsa, rózsza, piros rózsza
Nyitogatja kelyhét;
Itt a tavasz, lessük, várjuk
A csicssergő fecskét.

Móra Ferenc

fátyolszárnyú – olyan vékony, átlátszó, mint a fátyol; **cifra** – tarka

1. A fecske a versben villásfarkú. Milyenek nevezi a költő a többi élőlényt, virágot?
2. Mivel fejezi ki a költő, hogy valóban tavasz van?

KINEK KÖSZÖNT A SZEGÉNY EMBER?

Együtt utazott a Szél, a Hideg meg a Meleg. Szembe jött velük a szegény ember, és már megszíról köszönt.

– Jó napot, nagyságos uram!

Azt mondja a Meleg:

– Kinek köszönt az az ember?

Azt mondja a Szél:

– Nekem!

– Nem teneked, hanem énnekem! – mondja a Hideg.

Addig osztozkodtak, hogy a szegény ember már elment mellettük.

Azt mondja a Meleg:

– Menjünk vissza, kérdezzük meg!

Visszamentek megkérdezni. Azt mondja a Meleg:

– Ugye, nekem köszöntél, te szegény ember?

– Nem én, kérem, hanem a Szél nagyságos úrnak.

– Megállj, te szegény ember, jöjjön csak el a kánikula, majd adok én neked, olyan meleg lesz, hogy elolvadsz!

– Bánom is én, csak a Szél nagyságos úr ott legyen!

Azt mondja a Hideg:

– Hát akkor nekem köszöntél?

– Nem én, kérem, hanem a Szél nagyságos úrnak!

– Megállj, jöjjön csak a tél, olyan hideg lesz, hogy megfagsz!

– Bánom is én, csak a Szél nagyságos úr ott ne legyen!

Kutya bánja a hideget szél nélkül!

Népmese

1. Miért tisztelte jobban a szegény ember a szelet, mint a meleget és a hideget?

2. Mondd másképpen!

osztozkodtak

kánikula

Szerinted igaza van-e a szegény embernek?

ELFÚJTA A SZÉL A NAPOT

Elfújta a szél a napot,
be a felhők sűrűjébe,
hajladozik a vén erdő,
úgy tesz, mintha jődögélne.

De ha a szél úgy akarja,
máris fordul, mintha menne:
leveleit hátrahagyva
kapaszkodna fel a hegyre.

Mintha jönne, mintha menne,
mintha vinne, mintha hozna:
de nehéz is az erdőnek,
mikor a szél kormányozza.

Kányádi Sándor

1. Tréfás kedvében lehetett a költő, amikor ezt a verset megírta. Olvasd el az első két sort:
„Elfújta a szél a napot,
be a felhők sűrűjébe...”!
2. Mi a tréfás ebben az idézetben?
3. Mondd el, mi történt valójában a nappal és a felhőkkel!
4. Milyen szél, fúj, amikor az erdő „úgy tesz, mintha jődögélne”?
a) hátszél
b) szembeszél
5. Milyen szél fúj, amikor az erdő úgy tesz, „mintha menne”?

MINDENFÉLE SZÉLRŐL

A szél, ha nem fúj, mit csinál? – kérdi a gyermek.
Hát elül. Ülve lógatja lábát,
dúdol magában, ásítózik és végül
álomba szenderül. De az is lehet,
hogy elrepül más (hidegebb-melegebb)
égtájakra. Vagy hogy egy óriás valahol
zsákba rakja. Tudomiséén.

Gömöri György

1. Hogyan személyesíti meg, azaz milyen emberi tulajdonságokkal ruházza fel a költő a szelet? Mit csinál a szél?
2. Nevezd meg azt a szereplőt, akivel csak a mesékben találkozhatasz!

*Finom legény vagyok,
tű fokán átbúvok,
de ha aztán megharagszom,
tenger vizét megszaszsztom,
fát többől kicsavarok,
ugyan bizony mi vagyok?*

Miért fúj a szél?

A szelet a napsütés idézi elő. Ahol sokáig süt a Nap, ott jobban felmelegszik a levegő. A meleg levegő könnyebb, és több helyet is igényel magának, mint a hidegebb. Ezért egy része felemelkedik a magasba. A helyére hidegebb levegő tódul onnan, ahol nem volt sok napsütés, tehát hűvösebb van. Ez az áramlás a szél. Amíg a Nap süt az égen, mindig lesz szél a Földön. Legenyhébb a szellő, erősebb a szél, aztán a vihar, végül a legerősebb az orkán.

S. Tóth László

Aranyosi Ervin: *Feltámadt a szél*

KIS VERSEK A SZÉLRŐL

1. Tekereg a szél,
kanyarog a szél,
didereg az eper-ág
mit üzen a tél?
2. Fúj a szél, fúj a szél,
de morog a szél,
apró ez a szoba,
mégis belefér.
3. Széles világba
fut a szél magába,
nyakában a lába,
sosem érsz nyomába.

Weöres Sándor

1. Olvasd el a verseket helyesen ritmizálva!

Tanuld meg mind a három verset! A verseket a magyarországi *Cimbora* együttes megzenésítette. Keresd meg a neten, és dúdolgasd te is!

A FÖLD, A FŰ, AZ ÉG, A NAP

Május van, dalolunk, fogjuk egymás kezét, vidám kör-
táncot járunk.

Apu fogja anyu kezét, anyu fogja húgom kezét, húgom
fogja az én kezemet, én meg apu kezét fogom.

Apu a föld, mert apunak barna szeme van.

Anyu a fű, mert anyu szeme zöld.

Húgom az ég, mert a húgomnak kék szeme van.

Én vagyok a nap, mert az arcom olyan piros, mint a nap.

Május van.

S. Tóth László

1. Sorold fel a vers szereplőit!
2. Mi mutatja a versben, hogy az emberek közel állnak a természethez?
3. Fogalmazd át a vers három mondatát úgy, hogy hasonlat legyen benne!

Minta: *Apunak olyan barna a szeme, mint a föld.*

Folytasd az átalakítást írásban!

A HOLD RUHÁJA

Egy napon a hold is ruhát akart viselni, mint az emberek a földön.

Elment a szabóhoz. A szabó mértéket vett, és megkérte a holdat, hogy öt nap múlva jöjjön újra.

Amikor a hold öt nap múlva fel akarta próbálni a ruhát, túl szűknek és túl rövidnek találta.

– Valószínűleg tévedtem – gondolta a szabó, és újból mértéket

vett. – Gyere ismét öt nap múlva! – mondta.

Amikor elérkezett az idő, a hold útnak indult, de a ruha most sem volt jó. Még mindig túl szűk és túl rövid volt.

– Úgy látszik, megint tévedtem – sóhajtozott a szabó. Megkérte a holdat, hogy várjon még öt napig.

A szabó átalakította a ruhát.

Öt nap múlva a hold lehengeredett az égről, mert olyan kerek volt, mint a cipő. A ruha most sem állt jól rajta.

– Kedves hold – szólt a szabó –, én nem tudok neked ruhát varrni! Egyszer vékony vagy, aztán meg vastag, egyszer nagy vagy, aztán újra kicsi.

És mert a szabó nem tudott a holdnak megfelelő ruhát varrni, azért még a mai napig sincs ruhája.

Orosz népmese

1. Miért nem lehet ruhát varrni a holdra?
2. Hogyan változtatta alakját a hold? Olvasd el az utolsó előtti bekezdést!
3. Hogyan viselkedett a szabó, amikor a hold újra és újra alakot változtatott? Keresd ki a megfelelő válaszokat!
 - a) haragos volt;
 - b) udvarias volt;
 - c) türelmetlen volt;
 - d) megértő volt.

A HOLD

Mikor a hold
sötét tányér:
fekete,
akkor – Újhold
a neve.

Mikor a hold
Dé betű,
akkor – dúsan
domborodik,
egyre nő.

Ha a hold
fehér tál
– Telihold
a neve már.

Mikor a hold
Cé betű,
akkor szegény
– cingárkodik,
csökkenő.

És ha újra
fekete,
újra
– Újhold
a neve.

Tamkó Sirató Károly

1. Hányféle holdat ismerünk? Sorold fel!
2. Miről szól az első versszak?
3. Mihez hasonlítja benne a holdat a költő?
4. Milyen betűre emlékeztet a növekvő hold?
5. Mit csinál a hold, amikor nő? Felelj a kérdésre a vers szavaival!
6. Milyen hasonlatot találsz a harmadik versszakban?
7. Mit csinál a hold, amikor csökken? Felelj a kérdésre a vers alapján!
8. Az utolsó versszakból megtudod, milyen hold következik a csökkenés után!

HOLD

Az újhold szép ezüst kifli,
lágý sugarát hinti, hinti.

A növő hold karéj kenyér,
puha fénye gyémánt-fehér.

A telehold arany alma,
tündér dobta a magasba.

Ölbey Irén

1. Mihez hasonlítja a költő az újholdat, a növő holdat és a teleholdat?
2. Keresd ki a versből a *milyen?* kérdésre felelő szavakat, kifejezéseket!
3. Milyen meseszerű képpel zárul a vers?
4. Melyik versszak tetszik neked a leginkább? Miért?

Tanuld meg a verset!

Készíts rajzot a vers alapján!

AZ OKOS TÜCSÖK

„Tücsök, húzd az én nótámat!”
– szól a margaréta.
„Azt húzzad, hogy virág vagyok
és nem sárgarépa...”

„Tücsök, az enyémet húzzad!”
– piros pipacs mondja.
„Az enyémet! Az enyémet!”
– kiáltozzák sorba...

Szegény tücsök látja már, hogy
a fele sem tréfa:
a végén még hajba kapnak
pipacs, margaréta.

Ezért így szól: „Nem húzhatom
nektek, szép virágok,
ma van a Hold neve napja,
neki muzsikálok...”

Zelk Zoltán

Hol van a Nap éjjel?

A Nap minden este lenyugszik. Nyáron későn, télen korán. Úgy látszik ilyenkor, mintha nyugaton a föld alá merülne. Pedig tévedés. Nem a Nap mozog az égen, hanem a Föld forog! Jegyezd meg: a Föld gömbölyű. Ezért egyszerre csak az egyik felét sütheti a Nap. Ahogy a Föld forog, nálunk a Napot lenyugodni látjuk, de máshol éppen akkor kel fel. Sőt mindig van olyan hely a Földön, ahol az emberek feje búbját világítja meg! Mikor nálunk éjszaka van, és alszunk, a földgolyó másik felén a gyerekek vidáman játszanak.

S. Tóth László

VIRÁGOKRÓL

Szél jár a kertben
reggeltől estig,
mikor az órák
a bimbókat festik,
tegnap még zárva,
kinyílnak mára
violakék és
rezedesárga.

Pünkösdi rózsza
nyit virradóra,
bíborszíromra
méhecske száll,
majd forró délre
kinyílik félve,
s illatban áll a
liliomszál.

Hajnal Anna

NÉMA TULIPÁNOK

Mondanom sem kell, mindenki tudja, hogy a virágok az illatukkal beszélgetnek. Amelyik virágnak nincsen illata, az néma. Ilyen a tulipán is. Néma. Még suttyogásnyi illata is alig van egyik-másiknak.

De nem volt ez mindig így, nem bizony. Valamikor, a kezdet kezdetén úgy illatozott minden virág, hogy a méhek már jó hajításnyiról megérezhették, „meghallhatták”, merre van a rezedá, a jácint vagy éppen a tulipán.

De volt egy kertész, egy nagyon sürgő-forgó emberke. Szakállá térdét verte a fejében fészkelő nagy bölcsesség-

től. Volt ennek a fura kertésznek egy csodálatosan szép virágoskertje, telides-teli mindenféle-fajta, szebbnél szebb, illatosabbnál illatosabb virággal. Örült a kertész a kertjének, művelte is tőle telhetően. Öntözte, kapálta, karózta, nyeste. Csak azzal nem volt kibékülve, hogy ahány virág, annyi illat. Bántotta az orrát az illatok sokasága. Egyedül a bazsalikom illatát szenvedhette. S elhatározta, hogy bazsalikomillatúvá varázsolja az egész kertet. Bazsalikomillatúvá minden virágot.

Megszeppentek a virágok, amikor kertészük szándékát megneszelték. Tudták, hogy amit a fejébe vesz, abból bizony nem enged. Tűzön-vízen keresztülviszi.

De maguk a bazsalikomvirágok sem örültek.

Hogy jöhet ahhoz például holmi kis, kavicsok közt kapaszkodó puskaporvirág vagy – rágondolni is rossz – a szagos müge, hogy egyszerre csak bazsalikomillatú legyen?

Féltékenyek lettek az illatukra.

Szomorúság szállott a kertre, amikor megjelent a kertész egy hatalmas szívókával meg egy ennél is hatalmasabb illatpumpával.

Legelőször is a tulipán illatát szívta ki. Majd vette a pumpát. De a tulipán ökolbe zárta szirmait, s megrázta magát. Hiába mesterkedett a kertész, a bazsalikomillat nem fogott a tulipánon.

Dühbe jött, toporzékolt a kertész. Ollóval, késsel, kaszával fenyegetőzött. De hiába.

A tulipán inkább néma maradt, de nem vette föl a bazsalikom illatát. Illat helyett most gyönyörű színekkel mutatta az utat az elbizonytalanodó méheknek, pillangóknak és más röpdöső szorgoskodóknak.

Meghökken a kertész. Elámult, még a száját is tátva felejtette a nagy álmélkodástól. A megmaradt illatú virágok pedig valóságos illatzivatart zúdítottak rá. Mukkanni sem volt ideje a kertésznek. Úgy maradt, ahogy volt, ámulatában. Most is ott áll kerti törpévé zsugorodva, s a tulipánok gyönyörűbbnél gyönyörűbb színekben pompázva némán mosolyognak össze a feje fölött.

Kányádi Sándor

1. Mit határozott a kertész a virágairól?
2. Mit szóltak a tervhez a virágok?
3. Hogyan kezdett hozzá elképzelése megvalósításához?
4. Hogyan állt ellent a kertész szándékának a tulipán?
5. Mivel pótolta elvesztett illatát a tulipán?
6. Mondd el, mi lett a mesebeli kertész sorsa!

Készítsd el a szöveg vázlatát!

Miért eltérő színűek a virágok?

A virágok feltűnő színei a rovarokat csalogatják. A méhek, darazsak és a többiek azért fontosak, mert ők viszik a testükre tapadt virágport egyik növényről a másikra, beporozzák őket, és ezzel elősegítik, hogy a virágok helyén gyümölcsök, bogyók nőjenek. A rét felett repülő rovarok már messziről látják: ott nyílik a piros pipacs, emitt hintázik vékony szárán a kis kék búzavirág, és a tocsogók kék vizében virít, sárgállik a gólyahír.

S. Csóka Eszter

rovarok – hatlábú, apró gerinctelen állatok

A DIÓFA

A magyar nép a diófát nemzeti fának tartja. Alig van udvar, kert, ahol diófa ne volna.

Hatalmas lombkoronájával büszkén emelkedik ki a gyümölcsfák közül. Levelei nagyok, szép zöld színűek, s ha nap süt rájuk, pompás illat árad belőlük.

Más fán különféle férgek tanyáznak, a diófát elkerüli a sok ártalmas rovar.

Gyümölcsét nagyon szeretjük. Még a sárgarigó is azt éneкли jó kedvében:

Tilió, mi jó a dió!

Bizony jó. Hát még a dióspatkó, diósrétes! Az ám a nagyon jó!

De a legszebb, legkedvesebb a dió, mikor a kigyúlt karácsonyfán aranyburokban, mint megannyi kis csillag ragyog. Egy angyali kéz rakja oda a karácsonyfára azokat a csillogó gömböcskéket.

Hanem sok fejtörést is okoz a gyermekeknek a dió. Ki kell találniuk, hogy például mi ez:

*Zöld burokban születtem,
Mikor aztán nagy lettem,
A zöld burok kifeslett
És az úrfi leesett.*

Vagy ez:

*Se ajtaja, se ablaka,
Mégis négyen laknak abba'.*

A diófa tartós, hosszú életű. Legjobban szereti a dom-

bos helyet. Levelét nagyon szereti a magyar nép, mert jó szagú. Ruhák közé a ládába is berakja.

Szívós, erős fáját az asztalosok használják fel, s a leg-szebb bútorokat készítik belőle.

A diót hosszú lécekkel ősz elején verik le a fáról. Ilyenkor sokszor megsérül a fa. Ha a dió beszélni tudna, bizonyosan azt mondaná, amit *Vargha Gyula* költőnk mond:

*Terítve a diófa alja
S hallik a szegény fa sóhaja:
Gyümölcsömet lehullatom,
Amim van, mind odaadom
Magamtól is, hát miért vertek?
Kosárral, ne doronggal jertek.*

A Madarak és fák napja című könyv alapján

	1. Miért értékes a diófa? 2. Mire használják a diófa termését, a diót? 3. Milyen mondókákat, verseket, találós kérdéseket ismersz a dióval kapcsolatban? 4. Mire használják a diófa leveleit és fáját?
--	--

Tanuld meg a szövegből az utolsó verset!

ESTE AZ ERDŐBEN

A feketerigó felröppen a berkenye csúcsára és vidáman zengi:

– Tilió-tilálió-tilió-tó...

A kis pele felébred nappali álmából, mert a rigódallal elkövetkezett az ő ideje is. Kis fejét kidugja az odúból és hallgatódzik. Azután kiül az ágra és szépen mosakodik.

A nagy odvakból szinte rajzani kezd a sok éjjeli pillangó. Némelyik gyorsan surran. Mások meg csapkodva röpködnek tova. Majdnem kerepelő hangon mondja a szarvasbogár is, hogy elindult. S ott zsongja körül a tölgyeket. Csak az a baj, hogy nehéz a feje s csak úgy mártogatva halad. Azaz majd fentebb, majd alantabb repül, nem egyenes irányban. Az esti bogár zúgva siet. Vaktában nekimegy a fa derekának. Egyet koppan, lepottyan, azután ott kapálódzik a földön, mert a hátára esett.

A rigó szünetelni kezd. Jele, hogy beesteledett. A fák felett a denevér megkezdte csapkodó, kanyargó röpködését. Néha egy-két bukfencet is vet a levegőben.

Az erdő néma lett. A mély csendességben hallatszik a forrás bugyogása. S ha odatekintek, ott látom az anyaőzet két fiával. Az öreg neszel. A gidák pedig tépik az ág hegyét. Azután belekóstolnak a vízbe.

Nemsokára bekövetkezik az éj teljes csendessége. Nagy távolból hangok érkeznek. Olyanok, melyeket nappal elnyelt az erdő zaja. És amint jobban hallgatjuk, meg-megszakadó zajt hallunk, melybe folytonos kelepelés vegyül. Ezt a zajt a patak vize okozza, mely a malomkerék lapátjain megtörik. A kelepelés pedig a malom egyhangú, méla szava.

Jó éjszakát! Jó éjszakát!

Herman Ottó

pele – a mókushoz hasonló kisebb erdei állat; **mártogatva** – le-fel mozogva; **neszel** – figyel; **méla** – bús

1. Mi jelzi az este közeledtét?
2. Mondd el sorjában, hogyan kelnek életre az erdő lakói!
3. Mi jelzi, hogy már beesteledett?
4. Mi történik ezután?
5. Mely állatokkal találkozhatunk este?
6. Milyen zajok hallatszanak éjjel?

Állítsd össze az olvasmány vázlatát!

Látnak-e a baglyok nappal is?

Látnak bizony, még hozzá nagyon jól! Csak mende-monda, hogy a baglyok vaksin pislognak a napfényben. Éjszaka vadásznak, a sötétben is kitűnően tájékozódnak, hiszen kint, a szabadban mindig van egy kevés fény éjjel is. Világít a hold és a csillagok, a baglyok szeme pedig a kevéske fényt is jól felhasználja. De azért a fű között matató pockot vagy egeret a fülükkel hallják meg, és így tudnak rácsapni hegyes karmaikkal.

Schmidt Egon

AZ ERDŐ FOHÁSZA

Vándor, ki elhaladsz melletttem, ne emelj rám kezet!

Én vagyok a tűzhelyed melege hideg, téli éjszakákon,
én vagyok tornácod barátságos fedele,
melynek árnyékába menekülsz a tűző nap elől,
s gyümölcsöm oltja szomjadat.

Én vagyok a gerenda, mely házad tartja,
én vagyok asztalod lapja,
én vagyok az ágy, melyben fekszel,
a deszka, amelyből csónakodat építed.

Én vagyok házad ajtaja,
bölcsőd fája – koporsód fedele.

**Vándor, ki elmégy melletttem, hallgasd a kérésem:
Ne bánts!**

A Madarak és fák napja című könyv alapján

fohász – ima

1. Kihez fohászkodik az erdő?
2. Mit kér tőlünk, emberektől?
3. A fohászból megtudjuk, miért fontos és nélkülözhetetlen számunkra az erdő.
4. Mondd el a vers alapján, miért hasznos számunkra az erdő!

*Levelet hoz, de nem postás,
ásója nincs, és mégis ás.
Lába lent a földbe túr,
koronája van – nagy úr.
Karjaival integet,
mondd meg gyorsan, mi lehet?
(Fa)*

ELINDULNI

Elindulni
Rókalesre,
Odalenni
Egész este.

Másnap újra
Korán kelni,
Ürgelyukban
Kincsre lelni.

Érre menni,
Ki a rétre,
Odalenni
Egész hétre.

Kismadarat
Lépre csalni,
Aztán pedig
Szállni hagyni.

Csokrot szedni
Szarkalábból,
Magot rágni
Rozskalászból.

Egész nyáron
Éren lenni,
Szeptemberben
Hazatérni.

Jung Károly

ürge – apró mezei rágcsló; **ér** – a pataknál és a csermelynél kisebb folyóvíz; **szarkaláb** – a sarkantyúhoz hasonló formájú virágféle; **lép** – madárfogásra használt ragadós anyag

1. A költő kedvet és ötleteket ad versével ahhoz, hogy hasznosan és a természet közelében töltsétek el a szünidőt.
2. Mondd el, milyen izgalmas kirándulásokat, megfigyeléseket, felfedezéseket és pihenést javasol nekünk a költő a különböző versszakokban!
3. Hogyan értelmezed az ötödik versszak tartalmát? Mit gondolsz, mi célból javasolja a madárfogást a költő?
4. Melyik versszak utal a kirándulások időpontjára?

OLVASÁSI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI SZINTFELMÉRŐ

FECSEKEMADÁR

A fűzfák akkor bontották leveleiket. A patakparton zöldelni kezdett a csalán. Egy korai lepke tántorogva repült a napsugárban.

Mi a parton hevertünk. Meguntuk már a papírcsónakokat eresztetni. Néztük az eget, néztük a vizet; és jó volt elnyúlni a napon a tél sok köde, borulása után.

Egyszer csak barátom – Puskás Péter – felugrik, és felmutat a levegőbe. Elkiáltja magát: „Fecskét látok, szep-lőt hányok...” és szaladt a vízhez arcát megnedvesíteni. Én utána. Arcunkról lepergett a víz. Összenevettünk, mert nem volt szeplős egyikünk se.

A fecske pedig kanyarodott egyet a levegőben, leszállt a patak kiöntésére. Ivott a vízből, és csivitelve mondott valamit a siető hullámoknak.

Péter egy nagy, gömbölyű kavicsra mutatott:

– Eltalálnád?..

– El, de nem akarom. – És felvettem a kavicsot.

– Nem találnád el. Mondani könnyű...

A fecske még mindig ott totyogott a sáros kiöntésen. Nem figyelt ránk. Talán a fészkére gondolt, amelyet in-nét rak meg ragadós sárpéppel; talán a fiaira, akik majd lesznek...

A karom meglendült, a kő elrepült. A felrebbenő fecskét elcsapta a levegőben. Dermedten néztünk egymásra. Vége lett a tavasznak egyszerre. A szám keserű lett, a szívem ijedt és nehéz.

– Te mondtad...

– Csak tréfáltam – dadogta barátom. Aztán rohantunk a fecskéhez.

Törékeny teste megvonaglott, szeme fájdalmasan pillan-

tott még egyet-kettőt. Szárnyai szétterültek, mintha védeni akart volna valamit. Aztán nem mozdult többé.

Két vállamra pedig ólomcsizmával odaült a bánat. Hogy' repült még az előbb ez a kedves madár!.. Hogy' kiáltott csivítelve az ismerős vizeknek!.. Fészket akart rakni, és most jóvátehetetlenül vége mindennek. Szemünket előntötte a könny, és nem néztünk egymásra.

Azóta szívemhez nőtt nekem minden fecskemadár. Ha tavasszal érkezni látom: most is leveszem a kalapom, és most is elmondom a köszöntőt.

Fekete István

Válaszolj a kérdésekre!

1. Hol játszódik a történet?
 - a) játszótéren
 - b) udvaron
 - c) vízparton

2. Mikor játszódik a történet?
 - a) ősszel
 - b) nyáron
 - c) tavasszal
3. Milyen az elbeszélés hangulata, a fecske feltűnésekor? Válaszd ki a megfelelő jelzőket!
vidám, szomorú, gondtalan, gondterhelt
4. Indokold meg választásodat a szöveg alapján!
5. Milyen esemény változtatta meg az elbeszélés hangulatát?
6. Jellemezd az elbeszélés és a két fiú hangulatát a fecske le-
 ütése után!
7. Hogyan viselték tettük következményeit a fiúk?
8. Milyen költői képpel érzékelteti az író bánatukat?
9. Mi bizonyítja, hogy megbánták tettüket?
10. Honnan tudjuk, hogy az író szereti a fecskéket?
11. Mire tanít ez a történet mindenkit?

MIT JÁTSSZUNK?

Utolsó pár előre fuss!

Álljatok párba!

A párok álljanak egymás mögé!

Álljon előre a fogó! Ne legyen neki párja.

Úgy kiáltson, hogy közben ne nézzen hátra:

„Utolsó pár, előre fuss!”

Az utolsó két gyerek fusson előre! Az egyik az oszlop jobb, a másik az oszlop bal oldalán szaladjon.

A két gyerek próbáljon találkozni egymással!

A fogó igyekezzon az egyiket elfogni!

Ha ez sikerül, álljon az oszlop elé a párjával.

A pár nélküli gyermek lesz az új fogó.

Ha nem sikerült a fogónak párt fogni, újra ő kiáltja:

„Utolsó pár, előre fuss!”

Ha sokan vagytok, akkor is jól szórakozhattok ezzel a játékkal.

Érdeemes kipróbálni.

TARTALOM

I. FEJEZET

ÚJRA AZ ISKOLÁBAN

Hívogató (<i>Gárdonyi Géza</i>)	6
Mikor szeretek iskolába járni?	7
Mikor nem szeretek iskolába járni? (<i>Janikovszky Éva</i> nyomán).....	8
Virág vagy farkas? (<i>Vlagyimir Szuhomlinszkij</i>)	9
A birka-iskola (<i>Weöres Sándor</i>)	10
Elfelejtő mese (<i>Hervay Gizella</i>).....	11
Előbb a begyünk – aztán az eszünk (<i>Kányádi Sándor</i>).....	13
Hogyan tanult meg a kismalac beszélni? (<i>Pantyelejev</i> nyomán).....	15
Olvasási és szövegértési szintfelmérő	16
A vadgalamb és a szarka (<i>Mese</i>).....	16
Mit játszunk?.....	17
Fogócska	17

II. FEJEZET

VILÁGGÁ MENT A NYÁR

Nyári rajz (<i>Nemes Nagy Ágnes</i>)	19
Szeptember (<i>Székely Dezső</i>).....	20
Világgá ment a nyár (<i>Kányádi Sándor</i>)	21
Őszköszöntő (<i>Csanádi Imre</i>).....	22
Az ökörnyal (<i>Turcsányi Ervin</i> nyomán)	23
Itt van az ősz, itt van újra... (<i>Petőfi Sándor</i>).....	24
Dió (<i>Galambosi László</i>).....	25
Hol van a fecske meg a gólya? (<i>Gárdonyi Géza</i> nyomán)	26
Mackómese (<i>Csukás István</i>).....	27
Olvasási és szövegértési szintfelmérő	28
A cinege cipője (<i>Móra Ferenc</i>).....	28
Mit játszunk?.....	30
Bújócska	30

III. FEJEZET

SZERETED-E AZ ÁLLATOKAT?

Mondd, szereted az állatokat? (<i>Rónay György</i>)	31
A fél kifli (<i>Fürtös Gusztáv</i>)	32

Micó (Gárdonyi Géza)	34
Hasznos állatok (Mikszáth Kálmán)	36
Mese a legokosabb nyúlról (Zelk Zoltán)	37
Levendula ágastul	39
A nyúl lába (K. Pausztovszkij)	41
Miért szalad gyorsan a mezei nyúl? (Schmidt Egon).....	41
A zsiráf a fényképésznél (L. J. Kern).....	42
A hosszú nyak (Pljackovszkij nyomán).....	43
A kutya-tár (Weöres Sándor)	44
Kutya-macska barátság (Népmese)	44
A róka meg a macska (Grimm meséje).....	46
Róka-mondóka (Kányádi Sándor)	48
Igazán ravasz állat a róka? (Schmidt Egon)	48
Az oroszlán és a kiskutya (Lev Tolsztoj nyomán).....	49
Oroszlán (Orbán Ottó).....	50
Milyenek a kis oroszlanok? (Kittenberger Kálmán)	51
A bánatos medve (Mészöly Miklós)	52
Lepke-dal (Szilágyi Domokos).....	55
Bambi a réten (F. Saltern Bambi című regénye nyomán).....	55
<i>Olvasási és szövegértési szintfelmérő</i>	58
Ugorjunk árkot! (Népmese)	58
<i>Mit játszunk?</i>	60
Kecske van a kiskertben	60

IV. FEJEZET

ITT A TÉL

Ül a tél a hegy tetején (Kányádi Sándor).....	61
Betemetett a nagy hó (Kányádi Sándor)	61
Száncsengő (Weöres Sándor)	62
Mikulás bácsi csizmája (Zelk Zoltán).....	63
Muzsikusok (Gyárfás Endre).....	65
Hóesésben (Nemes Nagy Ágnes).....	66
Miért nem hiszik el a madarak? (Ágai Ágnes).....	67
Mivel etessük télen a madarakat? (Schmidt Egon).....	67
Ég a gyertya (Udud István).....	68
Karácsonyi pásztorok (Csanádi Imre).....	69
Ujjé!-vi mese (Weöres Sándor).....	70
<i>Olvasási és szövegértési szintfelmérő</i>	71
Hulló hópelyhek (Móra Ferenc).....	71
<i>Mit játszunk?</i>	73

Álljunk szobrot!	73
------------------------	----

V. FEJEZET

ÉSZNYITOGATÓ

Észnyitogató (<i>Varga Domokos</i>)	74
Találd ki a végét! (<i>Kányádi Sándor</i>)	75
Ravasz alku (<i>Kolozsvári Grandpierre Emil</i>)	76
Paripám csodaszép pejko (<i>Weöres Sándor</i>)	78
Kovács-mondóka (<i>Buda Ferenc</i>)	79
A költözködés (<i>Kolozsvári Grandpierre Emil</i>)	79
A pecsenye (<i>Kolozsvári Grandpierre Emil</i>)	81
Mit eszel, Jankó? (<i>Szilágyi Domokos</i>)	82
Elment Péter (<i>Kányádi Sándor</i>)	82
A rászédett kövér ember (<i>Kazak népmese</i>)	83
A Kék meg a Sárga (<i>Lázár Ervin</i>)	84
Sárga (<i>Szalai Borbála</i>)	85
Sült hal illata, pénz csörgése (<i>Japán mese</i>)	86
Mackó éneke (<i>Szepesi Attila</i>)	88
Igazán szereti a mackó a mézet? (<i>Schmidt Egon</i>)	88
Olvasási és szövegértési szintfelmérő	89
Mackó úr meg Ordas koma (<i>Benedek Elek</i> meséje nyomán)	89
Mit játszunk?	91
Kő, papír, olló	91

VI. FEJEZET

SZERET ENGEM A VILÁG

Anya ujjai (<i>Szabó István</i>)	92
Testvérke (<i>Fehér Klára</i>)	93
Andris megérkezése (Részlet <i>Török Sándor</i> : <i>Kököszi és Bobojsza</i> című meseregényéből)	95
Aranykertben aranyfa	96
Altató (<i>József Attila</i>)	97
Köszöntők (<i>Népköltés</i>)	99
Virágosat álmodtam (<i>Ágh István</i>)	99
Apámért s anyámért (<i>Népdal</i>)	100
Az én rollerem (<i>Csorba Piroska</i>)	101
Roller (<i>Szép Ernő</i>)	102
Feltaláló-mese (<i>Hervay Gizella</i>)	103
Olvasási és szövegértési szintfelmérő	105
A kisfiú, aki ibolyát látott (<i>Kányádi Sándor</i>)	105

<i>Mit játsszunk?</i>	107
Ignác, mit látsz?	107

VII. FEJEZET

VIDÁM TÖRTÉNETEK

El ne hidd vers (<i>Verseghy Erzsébet</i>).....	108
Kinek nehezebb a dolga? (<i>Orosz népmese</i>)	109
A pöfeteg hólyag (<i>Gyurcsó István</i>)	111
A teknős és a nyúl (<i>La Fontaine</i>).....	111
A teve meg az egér (<i>Burját-mongol népmese</i>).....	113
Hajnal (<i>Buda Ferenc</i>)	114
A Nap (<i>Petőfi Sándor</i>).....	114
Az arckép (<i>Szergej Mihalkov</i>)	115
Időjóslás (<i>Kolozsvári Grandpierre Emil</i>).....	117
Nyári zápor (<i>Drégely László</i>)	118
<i>Olvasási és szövegértési szintfelmérő</i>	119
Pityi Palkó (<i>Benedek Elek</i> meséje nyomán).....	119
<i>Mit játsszunk?</i>	120
Ki-ki a maga mesterségét folytassa.....	120

VIII. FEJEZET

SZÜLŐFÖLDEM, HAZÁM

A Kárpátok (<i>Szalai Borbála</i>).....	121
Ungvár	122
Hazám, hazám (<i>Népköltés</i>).....	123
A Tisza eredete (<i>Népmonda</i>)	124
Hol van a Tisza forrása?.....	125
A Tisza (<i>Petőfi Sándor</i> (részlet)).....	125
A fehér ló mondája (Mondák a honfoglalás korából a <i>Képes Krónika</i> nyomán)	126
Botond (Mondák a kalandozások korából a <i>Képes Krónika</i> nyomán)	128
<i>Olvasási és szövegértési szintfelmérő</i>	129
A kis Rákóczi és a térkép.....	129

IX. FEJEZET

A FÖLD, A FŰ, AZ ÉG, A NAP

Tavaszi dal (<i>Zelk Zoltán</i>).....	131
Mackóébredtő (<i>Gyárfás Endre</i>).....	132

Fecske-hívogató (<i>Móra Ferenc</i>)	133
Kinek köszönt a szegény ember? (<i>Népmese</i>).....	134
Elfújta a szél a napot (<i>Kányádi Sándor</i>)	135
Mindenféle szélről (<i>Gömöri György</i>)	136
Miért fúj a szél? (<i>S. Tóth László</i>).....	136
Kis versek a szélről (<i>Weöres Sándor</i>).....	137
A föld, a fű, az ég, a nap (<i>S. Tóth László</i>).....	138
A hold ruhája (<i>Orosz népmese</i>).....	139
A hold (<i>Tamkó Sirató Károly</i>).....	140
Hold (<i>Ölbey Irén</i>).....	141
Az okos Tücsök (<i>Zelk Zoltán</i>).....	142
Hol van a Nap éjjel? (<i>S. Tóth László</i>).....	142
Virágokról (<i>Hajnal Anna</i>)	143
Néma tulipánok (<i>Kányádi Sándor</i>)	143
Miért eltérő színűek a virágok? (<i>S. Csóka Eszter</i>)	145
A diófa (<i>A Madarak és fák napja</i> című könyv alapján).....	146
Este az erdőben (<i>Herman Ottó</i>)	148
Látnak-e a baglyok nappal is? (<i>Schmidt Egon</i>)	149
Az erdő fohásza	150
Elindulni (<i>Jung Károly</i>)	151
Olvasási és szövegértési szintfelmérő	152
Fecskemadár (<i>Fekete István</i>).....	152
Mit játszunk?.....	154
Utolsó pár előre fuss!.....	154

Навчальне видання

**Сергійчук Юліана Павлівна
Лотор-Пердук Олена Карлівна**

Літературне читання

**Угорська мова
для загальноосвітніх навчальних закладів
з навчанням угорською мовою**

2 клас

Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Угорською мовою

Зав. редакцією *А. А. Варга*
Редактор *О. О. Дебрецені*
Художній редактор *І. Б. Шутурма*
Коректори *І. О. Петро, Г. М. Тирканич*

Формат 70х100¹/₁₆.
Ум. друк. арк. 13,0. Обл.-вид. арк. 10,79.
Тираж 1896 пр. Зам. № 283-12.

Державне підприємство
«Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Світ»
79008 м. Львів, вул. Галицька, 21
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2980 від 19.09.2007
www.svit.gov.ua
e-mail: office@svit.gov.ua
svit_vydav@ukr.net

Друк на ПРАТ «Львівська книжкова фабрика «Атлас»
79005 м. Львів, вул. Зелена, 20
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1110 від 08.11.2002 р.

Навчальне видання

**Сергійчук Юліана Павлівна
Лотор-Пердук Олена Карлівна**

Літературне читання

**Угорська мова
для загальноосвітніх навчальних закладів
з навчанням угорською мовою**

2 клас

Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Угорською мовою

Зав. редакцією *А. А. Варга*
Редактор *О. О. Дебрецені*
Художній редактор *І. Б. Шутурма*
Коректори *І. О. Петро, Г. М. Тирканич*

Формат 70х100¹/₁₆.
Ум. друк. арк. 13,0. Обл.-вид. арк. 10,79.
Додатковий тираж 34 пр. Зам. № 283-12.

Державне підприємство
«Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Світ»
79008 м. Львів, вул. Галицька, 21
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2980 від 19.09.2007
www.svit.gov.ua
e-mail: office@svit.gov.ua
svit_vydav@ukr.net

Друк на ПРАТ «Львівська книжкова фабрика «Атлас»
79005 м. Львів, вул. Зелена, 20
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1110 від 08.11.2002 р.